ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ VE POLİTİKASI ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE TEFTİŞİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

ANKARA İLİ ORTAÖĞRETİM OKUL YÖNETİCİLERİNİN TEKNOLOJİYE KARŞI TUTUMLARI VE YÖNETİM BİLİŞİM SİSTEMLERİNİ KULLANMA DURUMLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

A.Müge ERBAKIRCI

Ankara
Şubat, 2008

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ VE POLİTİKASI ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE TEFTİŞİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

ANKARA İLİ ORTAÖĞRETİM OKUL YÖNETİCİLERİNİN TEKNOLOJİYE KARŞI TUTUMLARI VE YÖNETİM BİLİŞİM SİSTEMLERİNİ KULLANMA DURUMLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

A.Müge ERBAKIRCI

Danışman: Prof. Dr. Ali BALCI

Ankara
Şubat, 2008

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma Jürimiz tarafından Eğitim Yönetimi ve Politikası Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan(Danışman) Prof. Dr. Ali Balcı .....

Üye Prof. Dr. İnayet Aydın .....

Üye Prof. Dr. Rıfat Miser.....

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

...../...../ 2008

Prof. Dr. Ayşe Çakır İlhan

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Teknoloji, içinde bulunduğumuz çağın hem bir sonucu hem de gereğidir. Teknolojinin tüm yaşantımızı etkilediği bilinmekte ancak etkilerinin hangi düzeylerde olduğuna ilişkin farklı düşünceler öne sürülmektedir. Ama hepsinin ortak yanı teknolojinin etkisinin bireysel, toplumsal ve ekonomik boyutunun olduğudur. Tarihsel sürecinde tanımı bile değişiklik gösteren teknoloji kavramı, insanoğlunun hayatını daha iyiye doğru götürmek için yeteneklerini kullanmasıyla sürekli gelişme göstermektedir. Toplumsal gelişmenin en önemli aracılarından olan eğitim kurumları ve eğitim yöneticilerinin, yeni teknolojik gelişmeleri takip ederek uygulamaya koyması bu bakımdan son derece önemlidir.

Ortaöğretim okulu yöneticilerinin teknolojiye ilişkin tutumlarını ve yönetim bilişim sistemlerini kullanma durumlarını betimlemeyi amaçlayan bu araştırma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmanın problemi, amacı ve önemi tartışılmış, araştırmanın sınırlılıklarına ve araştırmada kullanılan tanımlara yer verilmiştir. İkinci bölümde araştırmanın kuramsal temelleri bulunmaktadır. Araştırmanın üçüncü bölümünde araştırmanın yöntemine, dördüncü bölümde ise araştırmadan elde edilen bulgu ve yorumlara yer verilmiştir. Beşinci bölümde ise araştırmanın sonuçları ve öneriler yer almaktadır.

Araştırmanın her aşamasında ilgi ve desteğini gördüğüm değerli tez danışmanım Prof. Dr. Ali Balcı'ya, sık sık bilgilerine başvurduğum ve yardımlarını içtenlikle gösteren hocalarım Doç. Dr. Hasan Hüseyin Aksoy ve Doç. Dr. Yasemin Kepenekçi'ye en içten teşekkürlerimi sunarım.

Anketin uygulanma aşamasında yardımlarını esirgemeyen tüm iş arkadaşlarıma ve araştırma sırasında beni yalnız bırakmayan güzel dostlarıma da sonsuz sevgilerimi sunarım.

Yaşamım boyunca bana karşı beslediği sınırsız ve koşulsuz sevgisi için bir tanecik anneme, maddi ve manevi her türlü desteği ile beni yüreklendiren sevgili babama, ihtiyaç duyduğum her an yardımıma koşan

biricik kardeşime, tüm çalışmalarımda yanımda olup endişelerimi paylaşan eşime ve canım kızım Sude'ye minnettarım. Sizler olmadan başaramazdım.

Ankara, Şubat 2008 A.Müge Erbakırcı

ÖZET

ANKARA İLİ ORTAÖĞRETİM OKUL YÖNETİCİLERİNİN TEKNOLOJİYE KARŞI TUTUMLARI VE YÖNETİM BİLİŞİM SİSTEMİNİ KULLANMA DURUMLARI

Erbakırcı, A.Müge

Yüksek Lisans, Eğitim Yönetimi ve Politikası Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ali Balcı

Şubat 2008, 127+XIII Sayfa

Bu araştırma, ortaöğretim okulu yöneticilerinin teknolojiye ilişkin tutumlarını ve yönetim bilişim sistemlerini kullanma durumlarını saptamayı amaçlamaktadır. Tarama modelindeki araştırmanın evrenini Ankara Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde bulunan resmi ortaöğretim okullarında görevli 635 okul yöneticisi oluşturmaktadır. Araştırma örnekleminde 238 okul yöneticisi bulunmaktadır.

Verilerin toplanması aşamasında teknolojiye ilişkin alanyazın taranmış, ilgili kavramlar incelenmiş ve daha önce Doç. Dr. Sadegül Akbaba tarafından geliştirilen teknolojiye ilişkin tutum ölçeği ile Yrd. Doç. Dr. Kamile Demir'in yönetim bilişim sistemi ile ilgili yaptığı çalışmadan yararlanılarak anket maddeleri oluşturulmuştur. Anket maddeleri oluşturulurken uzman görüşüne başvurulmuştur.

Elde edilen veriler SPSS programında çözümlenmiştir. Kamu ortaöğretim okullarında görevli okul yöneticilerinin kişisel bilgilerinin çözümlenmesi ve yönetimde yönetim bilişim sistemini kullanma durumlarının belirlenmesinde yüzde ve frekans değerleri bulunmuştur. Yöneticilerin teknolojiye ilişkin tutumlarının belirlenmesinde aritmetik ortalama, standart sapma değerleri kullanılmıştır. Bu değerlerin yöneticilerin cinsiyetine ve yöneticilikteki bilgisayar kullanımı ile ilgili bir kurs, seminer, vb. katılıp

katılmama değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkisiz t-testi ile eğitim durumu, unvan ve kıdem süresine göre farklılık gösterip göstermediğine tek yönlü ANOVA ile bakılmıştır

Araştırma sonuçlarına göre ortaöğretim okulu yöneticilerinin teknolojiye ilişkin tutumlarında teknolojik gelişme ve yönetim boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Teknoloji kullanımı ve korku boyutunda ise yöneticilerin tutumlarında yalnızca unvan değişkenine göre anlamlı farklılık bulunmaktadır. Müdür ve müdür yardımcılarının tutumları müdür başyardımcısından olumludur. Son olarak teknolojiyi benimseme boyutunda ise yöneticilerin tutumlarında cinsiyet değişkenine göre farklılıklar bulunmaktadır. Erkek yöneticilerin tutumları kadın yöneticilerden daha olumludur.

Araştırma yapılan okulların çoğunda 1–50 tane bilgisayar vardır ve bu bilgisayarlar internet bağlantılıdır. Ortaöğretim okulu yöneticilerinin büyük çoğunluğu 6–10 yıllık bilgisayar kullanımı deneyimine sahiptir ve orta düzeyde bilgisayar kullanabilmektedirler. Yöneticiler gün içerisinde 5 saat ve üzeri bilgisayar kullanırken internet kullanımları 2 saati aşmamaktadır.

Ortaöğretim okullarında yönetim bilişim sistemine en çok veri giren ve istatistik çalışması yapan kişiler müdür yardımcılarıdır ve kendilerine en çok memurlar yardımda bulunurlar. Ortaöğretim okullarında görev yapan müdür ve öğretmenler, yönetim bilişim sistemi kullanarak istatistik oluşturulmasında en az katkıda bulunan kişilerdir.

ABSTRACT

ATTITUDES OF SECONDARY SCHOOL ADMINISTRATORS RELATED TO TECHNOLOGY AND STATES OF USING MANAGEMENT INFORMATION SYSTEMS

Erbakırcı, A.Müge

Master, Department of Educational Administration and Policy

Thesis Supervisor: Prof. Dr. Ali Balcı

February 2008, 128+XII Pages

This research aimed to find out the attitudes of secondary school administrators related to technology and states of using managemant information systems in their schools. This is a descriptive survey and the reasearch population consisted of 635 school administrators who were working in secondary schools in the area of Metropolitan Municipality of Ankara (Altındağ, Mamak, Çankaya, Keçiören, Yenimahalle). Research sample composed of 238 school administrators.

During the phase of collecting data, the field literature was searced thoroughly, the related concepts were examined and the survey articles were composed by the help of the attitude scale, which was developed by Associate Professor Sadegül Akbaba, related to technology and the research, which was done by Asisstant Professor Kamile Demir, related to management information systems. While the survey articles were being prepared, the experts views were consulted.

When analysing the data, the Statistical Package for Social Sciences (SPSS) was used. With regard to analyse the personal information and determine the states of using and management information systems of public secondary school administrators, frequencies and percentage were given.

The arithmetic mean and standart deviation were used while determining the attitudes of the administrators related to technology. In order to find out whether or not these values differs in terms of their sex, participation to a seminar, course or not related to using of computer, the t-test was used and ANOVA was used in order to find out whether or not these values differs in terms of their priority and title.

According to the results of the research, there is no difference in the attitudes of school administrators related to technologic development and management dimension. In regard to using technology and fear dimension, the attitudes of directors and the assistant directors are more positive than head assistant directors. Lastly, in regard to adoption to technology dimension, there is a difference according to sex variation in terms of attitudes of the administrators.

Many schools, which were included to the research, had computers between 1-50 and the computers had internet connection. Most of the school administrators have been using computers for 6-10 years and they were intermediate level users. The administrators have been using computers 5 hours in a day but their internet using length of time were not more than 2 hours.

The people, who enter the most data to the management information systems and deals with statistics, are the assistant directors. The officers help them the most. Directors and the teachers in secondary schools are the people who have minimum contribution in terms of constituing statistical data via management information systems.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI……..……. II
ÖNSÖZ……..……..……. .III
ÖZET……..……..……..V
ABSTRACT……..……..…..VII
İÇİNDEKİLER……..……..……... IX
ÇİZELGELER LİSTESİ……..……..XII
ŞEKİLLER LİSTESİ……..XIII

BÖLÜM I

GİRİŞ……..……..1
Problem ……..…1
Araştırmanın Amacı……..6
Araştırmanın Önemi……..…..7
Araştırmanın Sınırlılıkları…….....…….8
Tanımlar……..…..... 8

BÖLÜM II

KURAMSAL TEMELLER

Teknoloji .....… ……..…..... ….10
Teknolojik Gelişmenin Etkileri ….....……..……12
Teknolojini Ekonomik Etkileri 16
Teknolojinin İnsani Faydaları.....17
Teknolojinin Eğitime Etkisi ..... …….....17
Bilgisayarların Özellikleri ve Eğitim Yönetimindeki Yeri.....20
Tutum 27

Tutumların Oluşması ve Korunması.....28
Tutum ile Davranış Arasındaki İlişki.....29
Yöneticiler ve Teknoloji.....31
Yönetim Bilişim Sistemleri.....37
YBS'nin Özellikleri……...42
YBS'nin Önemi ve Örgüt İçin Yararları..... .44
Eğitim Kurumlarında YBS'nin Kullanım Alanları.....50
Ofis Otomasyonu Alt Sistemi ……...52
Envanter Alt Sistemi……..52
Mali İşler Alt Sistemi……..52
Öğrenci İşleri Alt Sistemi……...53

BÖLÜM III

YÖNTEM…….....…….....……...57
Araştırmanın Modeli…….....……...57
Evren ve Örneklem….....….....57
Veri Toplama aracının Geliştirilmesi…….....60
Teknolojiye Karşı Tutum Ölçeği……..60
Verilerin Çözümlenmesi…….....66

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM…….....68
Teknolojik Gelişme ve Yönetim Boyutuna İlişkin Bulgular ve Yorum.....69
Teknoloji Kullanımı ve Korku Boyutuna İlişkin Bulgular ve Yorum.....76
Teknolojiyi Benimseme Boyutuna İlişkin Bulgular ve Yorum.....82
Yöneticilerin Bilgisayar Kullanma Durumlarına İlişkin Bulgular ve Yorum…….88
Yöneticilerin YBS'yi Kullanma Durumlarına İlişkin Bulgular ve Yorum……..90

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER…….....…….....….93

KAYNAKÇA…….....….....100

EKLER…….....….....110

Ek 1: Doç. Dr.Sadegül Akbaba'nın Anketi ile İlgili İzin .....…….111

Ek 2: Yrd.Doç.Dr.Kamile Demir'in Anketi ile İlgili İzin 112

Ek 3: Ön Uygulamada Kullanılan Anket….....113

Ek 4: Anket…….....116

Ek 5: Faktör Analizi ……....119

Ek 6: : 1. Alt Ölçeğe Ait Güvenilirlik Analizi ……123

Ek 7: 2.Alt Ölçeğe Ait Güvenirlik Analizi ……125

Ek 8: 3.Alt Ölçeğe Ait Güvenirlik Analizi…….. ……..127

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge **Sayfa**

1. Bilgisayarların Eğitim Yönetiminde Kullanımları..... 51
2. Okul Yönetiminde Kullanılan Programlar…… 54
3. Örneklem Büyüklüğünün İlçelere Göre Dağılımı……...58
4. Araştırmaya Katılan Kişiler İle İlgili Kişisel Bilgiler……59
5. Ön Uygulama Yapılan Ortaöğretim Okulu ve Yönetici Sayıları…… 61
6. Teknolojik Gelişme ve Yönetim Alt Ölçeğinde Yer Alan Maddelerin Faktör Yük Değerleri ve Madde Analizi Sonuçları……64
7.Teknoloji Kullanımı ve Korku Alt Ölçeğinde Yer Alan Maddelerin Faktör Yük Değerleri ve Madde Analizi Sonuçları……..... 65
8.Teknolojiyi Benimseme Alt Ölçeğinde Yer Alan Maddelerin Faktör Yük Değerleri ve Madde Analizi Sonuçları…….66
9. Değerlendirme Aralıkları……67
10. Okul Yöneticilerinin Teknolojik Gelişme ve Yönetime İlişkin İfadelerinin Ortalama, Standart Sapma ve Göreli Önem Sıraları…….69
11. Yöneticilerin Teknolojik Gelişme ve Yönetim Boyutundaki Tutumlarının Eğitim Düzeylerine Göre Karşılaştırılması……71
12. Yöneticilerin Teknolojik Gelişme ve Yönetim Boyutundaki Tutumlarının Cinsiyetlerine Göre Karşılaştırılması……72
13. Yöneticilerin Teknolojik Gelişme ve Yönetim Boyutundaki Tutumlarının Mesleklerindeki Unvanlarına Göre Karşılaştırılması……..73
14.Yöneticilerin Teknolojik Gelişme ve Yönetim Boyutundaki Tutumlarının Mesleklerindeki Kıdemlerine Göre Karşılaştırılması……..74
15. Yöneticilerin Teknolojik Gelişme ve Yönetim Boyutundaki Tutumlarının Bilgisayar Kullanımı ile İlgili Kurs veya Seminerlere Katılım Durumuna Göre Karşılaştırılması…….75
16.Okul Yöneticilerinin Teknoloji Kullanımı ve Korkuya İlişkin İfadelerinin Ortalama, Standart Sapma ve Göreli Önem Sıraları…….76
17.Yöneticilerin Teknoloji Kullanımı ve Korku Boyutundaki Tutumlarının Eğitim Düzeylerine Göre Karşılaştırılması……..77

18.Yöneticilerin Teknoloji Kullanımı ve Korku Boyutundaki Tutumlarının Cinsiyetlerine Göre Karşılaştırılması……78

19.Yöneticilerin Teknoloji Kullanımı ve Korku Boyutundaki Tutumlarının Mesleklerindeki Unvanlarına Göre Karşılaştırılması……..79

20.Yöneticilerin Teknoloji Kullanımı ve Korku Boyutundaki Tutumlarının Mesleklerindeki Kıdemlerine Göre Karşılaştırılması……..80

21.Yöneticilerin Teknoloji Kullanımı ve Korku Boyutundaki Tutumlarının Bilgisayar Kullanımı ile İlgili Kurs veya Seminerlere Katılıma Göre Karşılaştırılması……81

22. Okul Yöneticilerinin Teknolojiyi Benimseme Boyutuna İlişkin İfadelerinin Ortalama, Standart Sapma ve Göreli Önem Sıraları……..82

23. Yöneticilerin Teknolojiyi Benimseme Boyutundaki Tutumlarının Eğitim Düzeylerine Göre Karşılaştırılması……..83

24.Yöneticilerin Teknolojiyi Benimseme Boyutundaki Tutumlarının Cinsiyetlerine Göre Karşılaştırılması……84

25. Yöneticilerin Teknolojiyi Benimseme Boyutundaki Tutumlarının Mesleklerindeki Unvanlarına Göre Karşılaştırılması……..85

26. Yöneticilerin Teknolojiyi Benimseme Boyutundaki Tutumlarının Mesleklerindeki Kıdemlerine Göre Karşılaştırılması……..86

27. Yöneticilerin Teknolojiyi Benimseme Boyutundaki Tutumlarının Bilgisayar Kullanımı ile İlgili Kurs ve Seminerlere Katılıma Göre Karşılaştırılması……87

28. Yöneticilerin Okullarındaki Bilgisayar Sayıları……88

29. Yöneticilerin Bilgisayar ve İnternet Kullanım Sıklığı ve Düzeyleri……..89

30. YBS Kullanılarak Yapılan Çalışmalar……..90

31. YBS Kullanılarak Yapılan İstatistiksel Çalışmalar……..91

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil **Sayfa**

1. Teknoloji ve Dış Faktörler……33

2. YBS'nin Karar Odaklı Tanımı……..41

3. Yöneticilerin Teknolojiye Karşı Tutumlarını Ölçen Ölçeklerin Ortalamaları……68

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmaya ilişkin problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, sınırlılıkları ve tanımlar yer almaktadır.

Problem

İnsanoğlu yüzyıllar boyunca yeni icatlarda bulunmaya, keşifler yapmaya ve bu süreçleri tekrarlamaya devam etmiştir. Bu sayede artan bilgi ve insanın sahip olduğu yetenekler, kültürler ve toplumlar üzerinde güçlü etkilere sahip olmuştur. 1970'li yıllarda öğrenciler hesap makineleri kullanırken 1990'lı yıllara gelindiğinde öğrencilerin çoğu bilgisayar kullanmaya başlamıştır.

İnsanların değişimini zorunlu kılan teknoloji, aynı zamanda örgütlerin değişimine neden olan dış dinamiklerden biri olarak kabul edilmektedir (Elma ve Demir, 2000,25). Hızla değişen küresel dünyada yeni düzenin içinde yer almak isteyen veya yerini korumaya kararlı olan bir örgütün bu sürekli değişime seyirci kalması ve kendi bildiği yolda ilerlemesinin zor olacağı açıktır. Her örgüt faaliyet gösterdiği alana, ülkeye, çalıştırdığı işgücünün niteliğine ve kullandığı teknoloji düzeyine göre yapısını belirlemek, içinde bulunduğu şartlar nasıl gerektiriyorsa o şekilde kendini yenilemek ihtiyacındadır.

Teknoloji, örgüt yapısı üzerinde çok kesin bir zorunluluk olmasa bile, asla gözden kaçırılmaması gereken önemli bir etkendir. Örgüt yapısının desenlenmesinde ve örgütte kullanılan çeşitli süreçlerin etkinliğinde, kullanılan teknoloji önemli rol oynamaktadır. Kısaca örgütlerde kullanılan teknoloji türüne uygun bir örgüt yapısı gerekli olmaktadır (Woodward, 1965).

Teknoloji kavramına ilişkin tanımlara bakıldığında, pek çok farklı bakış açısıyla karşılaşılabilir. Eğer teknoloji dar anlamda tanımlanacak olursa,

makineler ve araçlarla sınırlandırmak gerekir. Teknolojiyi geniş anlamda tanımlamak, teknoloji ve onunla ilgili maksatlı etkinlikleri birbirinden ayırmamayı gerektirmektedir. Bu bağlamda teknoloji tanımı şu şekilde verilebilir: "Teknoloji, bilimsel ya da diğer organize edilmiş bilginin pratiğe sistematik uygulanmasıdır." (Braun, 1998, 8). Can'a (1992,52) göre, "Teknoloji, mal ve hizmet üretmek amacıyla eldeki bilgi ve tekniklerin kullanılmasıdır."

Balcı (2005,179) teknolojiyi; "Örgütsel sistemde parasal girdi, üretim teknikleri, yönetsel ve yönetsel olmayan bilgiyi teknolojik girdi olarak kullanan insan ve makine etkinlikleri" olarak geniş bir biçimde tanımlamıştır. Benzer şekilde Eren'in (1982,186) tanımı da "Teknoloji, insanın yaşadığı ortamı kendisine daha yararlı hale getirmek ve yaşadığı ortamı değiştirmek amacıyla, sahip olduğu ve kullandığı bilgilerin tümüdür" şeklindedir.

Teknoloji Türkçe, "üretim- bilim" olarak anılabilir. Bilindiği gibi "logy" "bilim" yahut "kuram" ; "teks" ise Yunancada "üretmek" anlamına gelmektedir. İnsanoğlu yeryüzünde, "kendini bilmeye" başladığından bu yana, yüz milyonlarca yıldır "üretim" becerisini geliştirmektedir. Bu nedenle "teknoloji", antropolojik ve sosyolojik boyutlar içermektedir (Yarman, 1989, 4).

Teknolojinin, tüm bu tanımlardan yola çıkarak ulaşabileceğimiz belli genel özellikleri vardır. Teknolojinin birinci özelliği uzmanlaşmadır. Teknoloji arttıkça, uzmanlaşma da artma eğilimi gösterir. Teknolojinin diğer iki özelliği ise bütünleşme ve değişimdir. Uzmanlaşma işi küçük parçalara ayırırken, bütünleşme de hepsini tekrar bir araya getirmeyi gerektirir. Teknolojinin gerektirdiği tüm karmaşık etkinlikler; ürünü, örgütü ve toplumu bütünleştirmeyi gerektirir. Bütünleşme yüksek teknolojiye sahip toplumlarda, düşük teknolojiye sahip toplumlara göre daha zordur. Bunun nedeni yüksek teknolojinin bir sistemi daha karmaşık hale getirme eğilimi ve sistemin parçalarını daha bağımsız kılmasıdır. Değişime gelince, teknolojinin gelişme için gerektirdiği bedel, insanların değişimini zorunlu kılmaktadır. Teknolojik gelişme zaman içerisinde toplumsal değişimi de beraberinde getirmektedir (Mc Graw,1981, 264,265).

Teknolojinin etkisi pek çok açıdan farklı düzeylerde değerlendirilebilir. Teknolojinin insani ve ekonomik faydalarının yanında eğitime olan katkıları da mevcuttur. Bilgisayarların eğitimde kullanılması sadece eğiten ve eğitileni etkilemekle kalmamış aynı zamanda eğitim yöneticilerini de bilgi ve beceri anlamında etkilemiştir.

Yöneticilerin yönetimdeki görevlerini gerçekleştirmede kendilerine yardımcı olan, bilgisayar temeline dayanan sistem Yönetim Bilişim Sistemi'dir(Soysal, 1989, 79, 80). Yönetim hizmetlerinde bilgisayar; verilen hizmetlerin hız ve kalitesini yükseltmede, yöneticileri gereksiz işlemlerden ve kırtasiyecilikten kurtararak iş akışını hızlandırmada, iş yükünü azaltma ve karar verme süreçlerini etkinleştirmede kolaylıklar sağlamaktadır. Eğitim sisteminin merkezi olduğu ülkelerde yönetim hizmetlerinde bilgisayar kullanımı, ihtiyaç duyulan bilgilerin yeterli ayrıntıda ve sıklıkta istenilen zamanda ve en ekonomik şekilde merkeze iletilmesini sağlayarak, uzun ve orta vadeli stratejilerin belirlenmesini hızlandırmaktadır (MEB,1996).

YBS'nin, eğitim yöneticisine en büyük katkısı karar verme sürecinde olmuştur. Okul yöneticisi bilişim teknolojileri sayesinde kaydedilmiş binlerce sayfalık bilgiye kısa sürede ulaşabilmekte ve bu bilgiler sayesinde daha sağlıklı planlar yapabilmektedir. Ayrıca yönetici, bürokratik işlere ayırdığı zamanı asgari düzeye indirerek asli görevi olan eğitim ve öğretimle ile ilgili konulara daha çok zaman ayırabilmektedir (Turan, 2002, 270).

Bilişim teknolojilerinin bir parçası olan YBS ile yöneticiler her türlü bilgiyi istenen düzeyde takip etmek ve bilgisayar ekranlarından bu bilgileri görebilmek imkanına kavuşmuşlardır. Bu sayede yöneticiler, yönetiminden sorumlu oldukları örgütlerin nabzını her an ellerinde tutabilmektedirler (Soysal, 1989,81). Yöneticilerin planlama, denetim ve yürütme gibi işlevlere ayırdığı zaman azalacağından yöneticiler güdüleme, liderlik, daha etkili çalışma yöntemleri geliştirme, okul çevresiyle daha iyi ilişkiler kurma gibi

bilgisayarla yapılamayacak ve inisiyatif gerektiren işlerle daha etkili olarak ilgilenebilirler (Ilgar, 1996,122).

Bunca yararına rağmen YBS'nin, eğitim yönetiminde etkin kullanımı için yöneticilerin teknolojiye karşı olumlu tutum geliştirmeleri de son derece önemlidir. Aksi takdirde bilgisayar kullanımının avantajları yerine dezavantajlarından bahsedilmesi söz konusu olacaktır. Bu bağlamda tutum kavramına değinilmesi yararlı olacaktır.

Balcı'ya (2005,183) göre tutum, bireyin belli bir çevrede kişi ya da objelere olumlu ya da olumsuz tepkide bulunma eğilimidir. Tutum davranışa eğilim duymadır; davranış öncesinde ortaya çıkan bir duygudur; davranışa hazır oluş aşaması olarak da görülebilir.

Başaran (2000,229) ise tutumu, insanın karşı karşıya bulunduğu durumu kabul ya da ret etmesine dönük geliştirdiği niyet, gösterdiği eğilim ve maksat olarak ele almaktadır. Tutum, tıpkı bilgi ve beceri gibi öğrenilerek elde edilir. Ancak bilgi ve beceri çoğunlukla ussal önermelere dayanırken tutum azınlıkla ussal gerçek önermelere dayanır. Tutumun kaynağı görüş, inanç, duygu, coşku ve kimi kez de dogmalardır.

Eren (1982,191) de tutumu, bireyin kendi dünyasının bir yönüyle ilgili olarak, belirli değer yargılarına ve inançlarına bağlı olarak ortaya çıkan coşku ve tanıma süreçleri olarak tanımlamaktadır. Tutumlar dış çevresel etkilerle devamlı baskı altında bulunurlar ve bu durum tutumların değişmesine neden olabilir.

Eğitim kurumlarının verimliliği ve etkililiği teknolojik değişimlerin ortaya çıkardığı ihtiyaçlara cevap verebilmeleri ile mümkündür (Şimşek, 2001, 27-30). Çünkü okulun etkililiği ile okul yöneticisinin yeterlikleri, problem çözme yetenekleri, yenilikleri takip edebilme alışkanlıkları arasında pozitif yüksek korelasyon vardır (Çelikten, 2002,105).

Eğitimin çağdaş yaşamdan, dolayısıyla teknolojiden ayrı düşünülmesi söz konusu değildir. Hatta okullar, yaşanan değişimlerin belki de en erken uygulamaya konduğu kurumlardır. Son derece esnek ve geniş kullanım alanı olan bilgisayarların, okul müfredatına uygun bir şekilde hazırlanmış programlar ile öğrenme ve öğretme sürecini geliştirici ve zenginleştirici yönde kullanılması, eğitime yeni boyutlar kazandırmıştır (Altaş, 2005,38).

Bilişim teknolojilerinde son yıllarda yaşanan değişimlerin okullarda yöneticiler tarafından kabul görmesi ve kullanılması okulun etkililiği açısından son derece önemlidir. Bu nedenle yöneticilerin genelde bilişim teknolojilerine özelde ise bilgisayar kullanımına ne derece hakim olduğu, yönetimde bilgisayar programlarından ne oranda yararlandığı ve diğer personeli bilgisayar kullanma konusunda teşvik edip etmediği merak konusudur.

Teknolojinin edinilmesinde ve planlanmasında okul yöneticisinin rolü ile ilgili yapılan araştırmalarda Brooks (1997) ve Beaver (1991) okul müdürlerinin teknoloji konusunda çok az bilgiye sahip olduklarını, buna karşın teknolojinin okula kazandırılmasına önem verdiklerini tespit etmişlerdir (Akt.Turan, 2002,281). Pek çok ülkenin okullarında yetersiz sayıda bilgisayar bulunduğu, yazılımların da niteliksiz olduğu yapılan çalışmalarla tespit edilmiştir. Garcia, Johnson ve Dalman (1997) teknolojinin okullarda etkin kullanımında okul müdürlerinin vizyonlarının önemli olduğunu belirtmektedirler (Akt. Altun, 2004,51).

Teknolojinin eğitim kurumlarındaki en yaygın kullanımı olan bilgisayarlarla ilgili olarak Altun (2000,23), Çelikten (2002,106) ve Erdoğan (1997) tarafından yapılan okul yöneticilerinin bilgisayar kullanma düzeylerinin belirlenmesine yönelik araştırmalarla, eğitim yöneticilerinin bilgisayarlardan daha çok yazışmaya yönelik olarak yararlandıkları ve kırtasiyeciliği azaltmak için bilgisayar kullandıkları ortaya çıkmıştır. Aksoy(1988) tarafından yapılan araştırmada, öğretmenlerin bilgisayara ilişkin tutumlarında cinsiyet, kıdem,

çalışılan okul türüne göre farklılık olduğu görülmüştür. Yurt dışında yapılan çalışmalarla da yöneticilerin büyük çoğunluğunun bilgisayar ile ilgili bilgileri kendilerinin öğrendiği ve bilgisayar kullanma yeterliklerinin düşük olduğu tespit edilmiştir.

Bugün içinde bulunduğumuz çağ bilim ve teknoloji çağı olduğuna göre bu çağın eğitiminin de bilimsel ve teknolojik niteliklere sahip olması beklenir. Toplumdaki sosyal, politik ve ekonomik gelişmelerden etkilenen eğitim kurumu ve yöneticisinin bu değişmelere aynı hızla uyum göstermesi gerekmektedir. Yönetimin sadece geçmişteki deneyimlere dayandığı devrin çok gerilerde kaldığı kabul edilmelidir. Bir okul yöneticisinin en belirgin ve önemli rolü bu değişim ve gelişmelere göre gerekli düzenlemeleri yaparak değişimi yönetebilmesidir. Bu nedenle eğitim kurumlarındaki yöneticilerin, teknolojiye ne oranda hakim olduğu ve yeni teknolojilere karşı nasıl bir tutum geliştirdiklerinin bilinmesi son derece önemlidir.

Bu araştırmanın problemi, Ankara ili merkez ilçelerindeki ortaöğretim kurumlarında görev yapan yöneticilerin teknolojiye karşı tutumlarının nasıl olduğu ve okullarında YBS'yi kullanma durumlarının hangi seviyede olduğudur.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Ankara ili merkez ilçelerindeki ortaöğretim kurumlarında görev yapan müdür ve müdür yardımcılarının, teknolojiye yönelik tutumlarını ve YBS'yi kullanma durumlarını ortaya koymaktır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Ortaöğretim kurumlarında görev yapan yöneticilerin teknolojiye karşı tutumları;
    a. Teknolojik gelişme ve yönetim,
    b. Teknoloji kullanımı ve korku,

c. Teknolojiyi benimseme boyutlarında nasıldır?

2. Ortaöğretim kurumlarında görev yapan yöneticilerin, teknolojiye karşı tutumları;
   a. Cinsiyet (Kadın, Erkek),
   b. Unvanı (Müdür, Müdür Baş Yardımcısı, Müdür Yardımcısı),
   c. Kıdemi,
   d. Mezuniyet durumu(ön lisans, lisans, yüksek lisans),
   e. Bilgisayar kullanımı ile ilgili kurs, seminer, vb.'ne katılım değişkenlerine göre bir farklılık göstermekte midir?

3. Birinci ve ikinci maddede sözü edilen yöneticilerin okullarında bilgisayarı kullanma durumları nedir?

4. Bu yöneticilerin, yönetimde YBS'yi kullanma durumları nedir?

Araştırmanın Önemi

Sürekli değişim, inanılmaz bir hızla gelişen teknolojinin hem nedeni hem de sonucu olmaktadır. Bu durum eğitim kurumlarını da çevreyle daha fazla iletişim ve etkileşime geçmeye zorlamaktadır. Teknolojik değişimin kazandırdığı araç ve gereçler eğitim kurumlarının amaçlarını gerçekleştirmelerinde önemli bir yere sahiptir. Eğitim yöneticileri, yönetiminden sorumlu oldukları okulların nabzını her an ellerinde tutabilme zorunluluğunu taşımaktadırlar. Bu durumda yöneticilerin, yeni teknolojilerden ve gelişmelerden geri kalmaması ve uyum sağlaması gerekmektedir.

Bu araştırmayla yöneticilerin teknolojiye kaşı tutumlarının eğitim durumu, cinsiyet, unvan, mesleki kıdem ve bilgisayar kullanımı ile ilgili bir kurs veya seminere katılım değişkenleri açısından saptanması mümkün olmuştur. Ayrıca bu yöneticilerin bilgisayarı kullanım düzeyleri ve yönetimde

YBS ile yaptıkları çalışmalar saptanmıştır. Araştırma bulgularına dayanarak yöneticilerin, teknolojik gelişmeleri takip etmeleri, yönetimde gerektiği gibi kullanmaları ve bu yenilikleri benimsemelerini sağlamak için gerekli tedbirlerin alınması yönünde öneriler geliştirilebilmesi mümkün olmuştur.

İlgili literatür tarandığında, Türk Eğitim sisteminde görev yapan öğretmen ve yöneticilerin bilgisayar kullanımı ile ilgili çok sayıda çalışmanın yapılmış olduğu ancak yöneticilerin teknolojiye ilişkin tutumlarının saptanmasına yönelik olarak sadece Doç. Dr. Sadegül Akbaba'nın geliştirdiği tutum ölçeğinin bulunduğu görülmüştür. Bu yönüyle araştırmanın, gerek okul gerekse bakanlık düzeyinde, yöneticilerin teknolojiye karşı olumlu tutum geliştirmelerinde yarar sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca, yöneticilere teknolojiye karşı olumlu tutum geliştirebilmeleri ile ilgili öneriler sunulmuştur. Bu bağlamda çalışmanın, alandaki eksikliğin giderilmesine katkı sağlaması beklenmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, Ankara ili merkez ilçelerindeki, 2006-2007 eğitim öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı orta öğretim kurumlarında yöneticilik yapan kişilerin teknolojiye karşı tutumları ve YBS'yi kullanım durumları ile sınırlıdır.

Tanımlar

Teknoloji: Bilginin pratik yaşam ihtiyaçlarının karşılanmasına ya da insanın çevresini denetleme, biçimlendirme ve değiştirme çabalarına uygulanmasıdır.

Yönetim Bilişim Sistemi: Örgütsel kaynak olarak bilginin yönetilmesi, işlenmesi ve kullanılması ile ilgili işlemler ve sistemler bütünüdür.

Tutum: Ankara ili ortaöğretim okul yöneticilerinin okullarında teknoloji kullanımına dönük olumlu olumsuz eğilimleridir.

Ortaöğretim Okulu: İlköğretime dayalı en az üç yıllık öğrenim veren genel, mesleki ve teknik öğretim okullarının tümünü kapsar.

Okul Yöneticisi: Ortaöğretim okullarında görev yapan müdür, müdür başyardımcısı ve müdür yardımcısı.

BÖLÜM II

KURAMSAL TEMELLER

Bu bölümde ilgili yurtdışı ve yurtiçi alan taraması yapılarak bu doğrultuda teknoloji, genelde teknolojinin etkileri, özelde bilgisayarlar ve eğitim yönetimdeki yerleri, yöneticiler ve teknolojiye karşı tutumları ile yönetim bilişim sistemleri ve uygulaması ele alınmıştır.

Teknoloji

Gerçekte teknolojinin hayatımızı ne hızla ve nasıl değiştirdiğinin farkına bile varmakta zorlanıyoruz. Beyaz eşyalar, cep telefonları, bilgisayarlar ve internet yaşamımızın vazgeçilmez unsurları hâline gelmiştir. Günümüzde bu cihazları kullanmayı bilmemek değil ancak bunlara sahip olamamak söz konusu olabilir.

Ünlü gelecek bilimci Toffler (1981,32-339), tarih boyunca görülen önemli dönüm noktalarından bahsederken, ana hatlarıyla iki önemli dönüşümün gerçekleştiğini ve üçüncü dönemin fiilen yaşanmakta olduğunu belirtmektedir. Bu yaklaşıma göre, toplumsal gelişmenin ilk dönüm noktası tarımın ortaya çıkması, ikincisi ise sanayi devrimidir. Bunları tarihin belli bir anında olup bitmiş iki ayrı olay olarak değil, belirli hıza sahip bir değişiklik dalgası olarak görmek daha doğrudur. Şu an içinde bulunduğumuz teknoloji ve bilişim çağının etkilerinin ise ne zaman ve ne şekilde başka bir dalga ile son bulacağı kestirilememektedir.

Teknoloji, günümüzde daha çok yüksek nitelikte bilimsel bilgi ve teknik içeren ürünler olarak algılanmaktadır. Günlük hayatımızda karşımıza bu şekilde çıkmakta olsa da, teknoloji teknik bilginin yaşama geçirilmesini öngören tüm toplumsal ve ekonomik etkinlikler ve örgütlenmeleri de kapsayan bir alandır(Goetsch, 1984, s.192).

Yarman'a göre (1989, 5), insanoğlunun yüz milyonlarca yıllık "teknoloji serüveni" iki fiille özetlenebilmektedir: anlamak ve yaratmak. Bu sonuca

ulaşırken Yarman(1989, 5) şöyle bir açıklamada bulunmaktadır: “Bağdan üzüm toplamak, üzümden de üzüm suyu çıkartmak üretim karakteridir. Oysa tekerleği tasarlayıp iki tekerlek üzerinde ve bir at peşinde araba yürütmek tamamen başka bir şeydir. Birincisine keşif, ikincisine icat diyebiliriz.” İnsanoğlu termodinamik yasalarını keşfetmiştir; buhar makinesini ise yoktan var etmiştir, yaratmıştır. Var olanı anlamak, temel bilimcinin işidir. Bir şeyi; edinilmiş bilgiden hareketle ve yoktan var etmekse mühendisin işidir.

Günümüzde teknoloji sadece ticarî ve endüstriyel şirketlerin değil, bireylerin ve toplumların yaşamlarında vazgeçilmez bir unsur hâline gelmiştir. İçinde bulunulan toplum ister materyalist olsun ister bilgi toplumu, her koşulda teknoloji üretim zenginliğinin kalbini oluşturmaktadır. Teknoloji; bilgiyi kullanmak, saklamak ve iletmek için kullanılmaktadır (Braun, 1998, 5).

Braun’a benzer şekilde Goetsch (1984,192) de teknolojiyi şöyle tanımlamaktadır: “Teknoloji; bilimsel ilke ve yeniliklerin, sorunların çözümüne yönelik olarak uygulanmasıdır.” Görüldüğü gibi her ikisi de teknolojiyi bilimin bir uygulaması olarak tanımlamaktadır.

Teknoloji hiçbir zaman geliştirilmeye ihtiyaç duyulmayacak kadar mükemmel olmayacağı için her yeni bilgi, teknolojide yeni olabilirlikleri beraberinde getirecektir. Ayrıca ekonomik büyüme de teknolojiyi değişime zorlayan faktörlerden biridir. Ekonomik büyüme ve teknoloji birbirini doğrusal olarak etkileyen kavramlardır yani birlikte artış ya da azalma gösterirler.

Süreç içerisinde teknoloji gelişirken tanımları ve insanların teknolojiye bakış açıları da değişmiştir. Nitekim teknoloji geçmişte farklı değerlendirmelere tabi iken, bugün daha farklı tanımlanabilmektedir.

18. yüzyılın Aydınlanma hareketinin düşünürleri, teknolojiyi uygulamalı fen bilimlerinin özel bir formu olarak değerlendirmişler ve tüm gelenekleri bir kenara bırakmışlardır. Adam Smith, girişimcilerin kendi makinelerini devletin değil kendilerinin kontrol etmeleri gerektiğini ifade etmiştir. 19. yüzyılda Aydınlanma hareketine karşıt olarak ortaya çıkan yaklaşımda, teknolojinin

zararlı etkilerine vurgu yapılmış ve geleneksel toplum hayatının korunması gerektiği savunulmuştur. Karl Marx'a göre toplumun içinde bulunduğu teknolojik düzey, o toplumun sosyal ve politik yapısını da belirlemektedir. Yakın zamanlarda ise yeni bir yaklaşım ortaya çıkmıştır. Bu yaklaşıma göre, insan-makine işbirliğinde sosyal ve fiziksel teknolojiyi koordine edecek ve uyumlu hale getirecek yeni bir teknolojiye ihtiyacımız bulunmaktadır (Agassi, 1985, xiii).

Sermaye ve teknoloji, 18. yüzyılda başlayan ve belki de hiç tamamlanmayacak olan endüstri devriminin motor gücünü teşkil etmektedirler. Bu noktada teknolojinin felsefesi ve sosyolojisinin ihmal edilmesi söz konusudur. Bunun üç temel nedeni olduğu öne sürülmektedir. Birincisi, bilim adamlarının teknoloji ile bilimi birbirine karıştırmalarıdır. İkincisi, pek çok bilim adamının teknolojinin kavramsal zenginliğinin farkına varamamalarıdır. Sonuncusu ise bilim adamlarının geleneksel olarak el işi olan her şeyi küçük görme eğilimleridir (Agassi, 1985, xi).

Bu yaklaşım son yıllarda değişmeye başlamıştır. Profesör Agassi'nin sayısız yazısı ve diğer bazı bilim adamlarının ortaya koyduğu çok sayıda felsefi tartışmalar sayesinde değişmeler başlamıştır. Teknolojinin felsefesi ve sosyolojisi kavramları gerçekten gelişmektedir (Agassi, 1985, xi).

Tanımı bile her dönemde ve herkes için bu denli farklılık gösteren bu kavramın etkileri farklı perspektiflerden ve birkaç farklı derecede açıklanabilir. Hemen herkesin sahip olduğu otomobil giyimimize, davranışlarımıza, ulaşım alışkanlıklarımıza, şehirlerimizin planlanmasına ve tüketici alışkanlıklarımıza kadar pek çok olgu üzerinde etkisini göstermiştir. Bundan sonraki bölümde teknolojinin hayatımıza sağladığı olumlu etkilerden kısaca bahsedilecektir.

Teknolojik Gelişmenin Etkileri

Tarihin erken evrelerinin Taş, Bronz ve Demir Çağı olarak sınıflandırılması göstermektedir ki, teknolojinin daima tarih üzerinde kesin bir etkisi bulunmaktadır.

1857'de Adalbert Stiften'in endüstrileşmenin Merkez Avrupa'yı etkilediği dönemi anlatan "Der Nachsommer" adlı romanında, "Biz teknik ve bilimsel olarak gelişmeye başlayan bir dünyanın eşiğindeyiz. Dünya ticareti ve taşımacılığı insanları birbirine daha yakınlaştıracak ve en az eğitimli olanımız bile günümüzdekinden daha çok bilen ve daha iyi yapabilen biri olacak." (Vinçotte, 1990, 268) diyerek dönemin gelişmelerinden yola çıkarak geleceğe yönelik öngörüde bulunmaktadır.

Teknolojik değişimlerin gelecekteki etkisini tahmin etmek zordur. Çünkü pek çok icat özel ve kendine özgü bir problemi çözmeye yönelik olarak ortaya çıkmış ancak çözüm bir kere bulunduktan sonra bu icatlar, tesadüfî alanlar için de uygulanmaya başlanmış olabilir. Yeni teknolojilerin tesadüfî hikâyeleri bulunmaktadır. Bu nedenle de yeni teknolojilerin nihai etkilerini tahmin etmek çok zordur (Landau, 1986, 26).

Örneğin, buhar makinesi on sekizinci yüzyılda su basmış madenleri temizlemek üzere icat edilen bir makineydi. Uzun bir süre pompa olarak kullanıldı. Daha sonra birbirini izleyen gelişmelerle birlikte tekstil fabrikaları, demir fabrikaları ve birçok endüstriyel müessese için uygun bir güç kaynağı hâline geldi. On dokuzuncu yüzyılda ise buhar makinesi, elektrik üretimi için kullanıldı. Sonunda buhar türbini, buhar makinesinin yerine geçti ve elektrikten yararlanmada kolaylık sağladı. Buhar makinesinin sadece madendeki suyun boşaltılması için icat edildiği düşünüldüğünde, geçirdiği değişimin öngörüsünün ne kadar zor olduğu anlaşılabilir (Landau, 1986, 26).

Teknolojinin etkisi pek çok açıdan farklı düzeylerde değerlendirilebilir. Örnek olarak, bir ülkenin endüstrisinin veya bir şirketin rekabet edebilir nitelikte olmasına; çevrenin "kalitesi"ne ilişkin durumlara ya da çalışma koşullarına ve iş gücü düzeyine etkisi söz konusu olabilir. Littler'a göre (1988, 27-28), teknolojinin etkileri şu şekilde sınıflandırılabilir: a) toplumsal bedeller ve faydalar bağlamında ulusal ve küresel ölçekte (çevre, toplam ekonomik üretim, ulusal ve küresel zenginlik vb.) b) bireysel şirket (rekabet pozisyonu, üretim işlemleri, karma üretim programı ve kârlılık) c)çalışan (çalışma

koşullarının, yöntemlerinin, ücretlendirmenin ve becerilerin değişmesi) d) tüketici (sunulan ürünün kalitesinde değişmeler ve yaşam standardında genel bir iyileşme).

Teknoloji, insanların yeteneklerini kullanmalarının doğal bir sonucu olarak ortaya çıkan ve insanın doğası sayesinde şekillenen sonuçta da insan topluluklarını gelişme ve değişmeye zorlayan bir kavramdır (Bronowski, 1963, 304). Teknolojik icatlar daima sosyal, örgütsel ve ekonomik değişiklikleri beraberinde getirmiştir. Yeni teknolojilere aşina olduğumuz günümüzde, bilimsel ve ekonomik düşünce şekli ağır basmaktadır (Vinçotte 1990, 159).

Teknolojinin topluma etkilerine ilişkin genel görüşlere baktığımızda iki temel yaklaşım görmekteyiz: 1) mümkün olan en yüksek düzeyde yeni teknolojilere ulaşmak ve bunları satın almaya ve kullanmaya yönelmek 2) teknoloji ürünleri ve kullanımına karşı olmak yerine eleştirel bir değerlendirme ve uygun kullanma çabaları çerçevesinde gözden geçirerek teknoloji kullanmaktır. Birinci grupta teknoloji, toplumsal ve ekonomik anlamda olumludur. İkinci görüşe göre teknoloji "nötr" değildir; ancak saf değiştirebilir. Teknolojinin anlamı, bizim onu kullanma amacımıza göre değişir(http://education.ankara.edu.tr/~aksoy/yaz4.html).

Teknolojik gelişmenin toplumsal etkilerine Littler'ın (1988,29) sınıflandırması ile baktığımızda, üç kategori ile karşılaşırız:

1) Çevresel etkiler (çevre kirlenmesine rağmen yeni teknolojilerin çevrenin kalitesini geliştirmeye yönelik kullanım),
2) Sosyal etkiler (toplumun istekleri olan genel eğilimleri kucaklayan ve materyalizme karşıt olarak felsefî meselelere önem verme),
3) İnsanî etkiler (insanların uzun yaşamasını, hastalıkların tedavisini ve acıların dindirilmesini sağlama).

Bazı görüşlere göre, bilim ve teknoloji özünde nötr güçlerdir ve etkileri onların nasıl kullanıldığına ve yönetildiğine bağlı olarak değişmektedir. Zaman içinde toplumlar pek çok politika geliştirmiş ve kontrol edilemeyen teknolojik gelişmenin aşırılığa kaçmasını engelleyecek merciler oluşturmuştur (Littler, 1988, 29).

Teknolojik gelişmeye yapılan yatırımın ekonomik büyümeye ek olarak yapıldığı düşünüldüğünde, teknolojinin faydaları üzerine bir tartışma, ekonomik büyümenin dikkate alınmasını gerektirmektedir (Littler, 1988, 30). Ekonomik büyümenin çevreye zarar verdiğini iddia edenler şöyle bir öngörüde bulunmaktadır: “Yüzyıl içinde yaygın kirlilik, ham madde sıkıntısı, artan nüfusu beslemekte yaşanacak zorluk küresel bir çöküşü getirecektir.” Bununla birlikte, bu görüşe karşıt olanlar ise “Ekonomik büyümeyi sağlamada yapılacak bir yanlışın, dünya nüfusunun çoğunu sürekli yoksulluk, hastalık, sefalet ve tekdüze çalışmaya mahkum edeceğini” savunmaktadırlar (Littler, 1988, 30,31)

Aslında ekonomik büyümeyle çevrenin zarar göreceği yönünde yapılan olumsuz tahminlerin gerçeklik payı vardır. Ancak sosyo-ekonomik sistemler varlığını sürdürebilmek için kendini yeni durumlara adapte edebilme ve değişiklik yapabilme kabiliyetine sahip olması nedeniyle yeni icatlar ve keşifler sayesinde yaşanılacak olumsuzluklar da giderilebilir (Bronowski,1963, 313).

Talebin en çok yükseldiği zamanlarda yaşanan sıkıntıların üstesinden gelinmesi sürecinde, böylesi mekanizmaların etkili olduğu ve sıklıkla teknolojinin başat rolü oynadığı görülmektedir. Ray’in (1978) belirttiği gibi tarih; geçmişte insanoğlunun, yaşadığı sıkıntılara çözüm ürettiği örneklerle doludur (Akt. Littler, 1988, 32). Littler (1988, 32) da teknolojinin, toplumların dış çevrelerine uyum sürecinde güçlü bir araç olduğunu ve gelecekte teknolojinin buna hizmet etmekte başarısız olacağını düşünmek için herhangi bir neden bulunmadığını belirtmektedir.

Teknolojinin Ekonomik Etkileri

Genel olarak, yeni teknolojilerin ekonomi üzerinde bahsi geçenlerden başka sonuçları da bulunmaktadır. Birincisi, kaynakların verimliliğini artırmasıdır. Böylelikle, teknolojik gelişme her bir iş birimi için daha fazla çıktıyla sonuçlanabilir. İkincisi, teknolojik gelişmeler, yenilikçi ürünler yoluyla tamamen yeni üretim işlevleri yaratabilir (Landau,1986, 23).

Yakın zamana kadar, ekonomide teknolojinin varlığı aktif bir rol üstlenmekten çok, sadece bir üye olarak görülmüştür. Ayrıca, yeni teknolojinin nasıl ortaya çıktığını anlamak yerine "cennetten gelen" bir yardım gibi dışsal bir güç olarak nitelendirmişlerdir. Ancak 1980'li yıllara gelindiğinde teknolojik değişim, üretimdeki artışta belirleyici bir faktör olarak nitelendirilmiştir (Landau, 1986, 21). 21. yüzyılda Schumpeter adlı bir ekonomist, teknolojinin ekonomik gelişmedeki güçlü rolünü takdir etmiştir. İkinci Dünya Savaşı sırasında teknolojinin ekonomik katkılarını izah etmek için Solow'un çalışmaları mevcuttu. Solow'a (1957, Akt. Littler, 1988, 34) göre, 1909'dan 1949 yılına kadarki dönemde, Amerika'da sermaye birikimine bağlı olarak üretimdeki artış, teknolojik gelişmeye bağlı bir artıştır. Diyebiliriz ki, son dönem ekonomistleri teknolojik değişimi, girdi kaynaklarından daha fazla çıktı oluşturan bir unsur olarak nitelendirmişlerdir (Landau, 1986, 21).

Teknolojinin önemli derecede nicel bir etkisi olmamasına rağmen, istatistiklerle belirlenemeyen önemli nitel etkileri söz konusudur. Teknoloji, sadece çalışanların, belli miktarda ürün üretmekteki çalışma saatlerini azaltmakla kalmamakta; aynı zamanda çalışma ortamının kalitesinin iyileştirilmesine katkı sağlamaktadır. Bazı durumlarda, teknolojik değişikliklerin temel faydalarından, üçüncü şahıslar, sağlayanın hesabına yararlanmaktadır. Örnek olarak, Michelin firmasının radyal lastiği piyasaya sunması, sadece lastiğin ömrünü uzatmamış; aynı zamanda güvenliğin artmasını sağlamıştır. Bu da sürücülerin kazancı olmuştur (Littler, 1988, 36).

Teknolojinin İnsanî Faydaları

Teknolojik gelişmenin etkilerinden bahsederken tıbbî ve onunla bağlantılı teknolojilerin insan hayatı üzerindeki etkilerinden söz etmeden geçemeyiz. Ortalama insan ömrünün uzamış olması başlı başına teknolojik gelişmelerin faydalı sonuçlarından birinin göstergesidir.

Son 50 yıl boyunca, çocuk ölümlerinde görülen ölüm oranları binde 120'den binde 22'ye (erkek çocuklarında), binde 98'den 17'ye (kız çocuklarında) gerilemiştir. Ayrıca mutluluk ve sağlık bağlamında ölçülemeyen kazançlar da söz konusudur (Littler, 1988, 36).

İlaç sektöründeki yenilikler sıklıkla temel güç olarak nitelendirilirse de diğer teknolojik gelişmeler de tamamlayıcı rol oynamaktadırlar. Aşılama, soğutma, sağlık koşullarını geliştirme ve hijyenle ilgili gelişmeler insan ömrünü uzatacak nitelikte görülebilir (Lewis,1990, 333-335).

Teknolojinin Eğitime Etkisi

Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin hızla ilerlemesi; eğitimde yeniliklerin doğmasına, var olanların da modern teknolojik araçlar vasıtasıyla daha da hızlanmasına neden olmuştur. Dolayısıyla eğitimde yeni yapılanmış kurumlar ve olguların gelişmesi sağlanmıştır.

Az gelişmiş ülkelerin ekonomik yapısında, teknolojik gelişmeler nedeniyle ortaya çıkan "teknolojik dualizm" günümüzde eğitim ve sağlık alanları için de geçerli olan bir durumdur (Savaş,1986, 21-22). Yukarıda belirtildiği gibi, teknoloji vasıtasıyla eğitimde yeni kurumların ortaya çıkışı, bu dualizmi yaratmıştır.

Özellikle eğitim açısından teknoloji kullanımı verimlilik, kârlılık ve üstünlük sağlama vb. gibi küresel piyasa değer ve ilkelerine dayalı

olmaktansa, bireysel ve toplumsal ihtiyaçlarla, demokratiklik, eşitlik, hakkaniyet, maliyet-etkililik gibi değer ve ölçütleri öncelikle göz önüne alması gerekir (http://education.ankara.edu.tr/~aksoy/yaz4.html).

Eğitim açısından teknoloji, öğretimin amacı değil ancak ona yardımcı bir kavramdır. Eğitim teknolojisi; teknolojinin araç olarak kullanımından çok, öğrenme sürecini geliştirmek için oluşturulan her türlü sistemi, tekniği ve yardımı içerir (Demirel, Seferoğlu ve Yağcı, 2001, 10).

Tanımdan da görüldüğü gibi eğitim teknolojisi sadece teknolojik ürünlerin eğitim hizmetine sunulmasını değil, aynı zamanda, eğitimin planlanması, tasarımı, üretimi, sunumu ve değerlendirilmesine kadar uzanan sürecin her aşamasında yer alan bir disiplindir (http://www.tojet.net/articles/3319.htm).

Eğitimde bilişim teknolojilerinin kullanımı bilgisayar destekli öğretim, uzaktan eğitim, uzaktan öğretim, alternatif eğitim ve buna benzer değişik kavramlarla nitelendirilmektedir (http://www.orscu.8m.com/newpage13.htm). Teknolojinin eğitim sürecinde kullanılmasının başlıca yararları Akkoyunlu (1998,115) tarafından şöyle sıralanmıştır:

Teknoloji;

- Öğrenmenin niteliğini arttırır,
- Öğrencilerin ve öğretmenlerin hedefe ulaşmak için harcadıkları zamanı azaltır,
- Öğretmenin etkinliğini arttırır,
- Niteliğini düşürmeden eğitimin maliyetini düşürür,
- Öğrenmeyi, öğrenme ortamında etkin kılar.

Son yıllarda kişisel bilgisayarların, video aygıtlarının, cd-rom'ların ve internet üzerinden gerçekleştirilen eşzamanlı kursların kullanımının yaygınlaşmasıyla uzaktan eğitim etkileşimli ve oldukça canlı bir boyut kazanmıştır (www.bilkent.edu.tr/serpilt). Böylece kişiler hem zamandan hem de mekandan bağımsız olarak ihtiyaç duydukları anda eğitim alabilmektedirler (http://www.ttb.org.tr/eğitimdeteknoloji.htm). Bu tür

eğitimlerin en büyük avantajı, eğitimin taşıması gereken “tam zamanında” ve “tam ihtiyaç duyulduğunda” özelliklerini taşıyor olması ve uzun vadede zaman ve maliyetten büyük kazanç sağlayan etkisidir (http://www.ttb.org.tr/eğitimdeteknoloji.htm).

Teknolojinin eğitimde kullanılması yukarıda da anlatıldığı gibi teknolojinin klasik yaklaşımların yerini almaya başladığını göstermektedir. ‘Okullarda Teknolojinin Etkililiği Üzerine Rapor 2000’de, eğitim teknolojisi ile ilgili, profesyonel dergilerdeki 300 araştırma, doktora tezleri ve diğer güvenilir kaynaklara dayanılarak şu ifadelere yer verilmektedir: “Eğitim teknolojisi, öğrenci başarısını artırmaktadır, öğrencinin kendini anlama ve öğrenmeye dair tutumlarını geliştirmektedir, öğrenme ortamında eğitici öğrenci etkileşimini geliştirmektedir” (www.thejournal.com.magazine/ vault/A3170.cfm).

Bilgi üretme ve kullanmadaki en önemli faktör insandır. Teknoloji ne kadar mükemmel olursa olsun, sağlayacağı getiri onu kullanan insanın bilgi ve becerileri ile sınırlıdır. Bu denli karmaşık teknolojiyi üreten insanoğlu, kullanım konusunda çoğu zaman eğitim düzeyi ile ters orantılı bir direnç göstermektedir. Teknolojiye alışma, onu kullanma ve onunla yaşama bir anda değil ancak yavaş yavaş sindirilerek gerçekleşebilmektedir (Havelsan, 2001,13,14).

Bilgisayarların eğitimde kullanılması sadece eğiten ve eğitileni etkilemekle kalmamış aynı zamanda eğitim yöneticilerini de bilgi ve beceri anlamında etkilemiştir. Bilgi ve teknoloji arasında kurulan ilişki sayesinde eğitim yöneticileri de bilgi alışverişi yapabilmek için teknolojik olanaklardan yararlanmayı öğrenmelidir.

Bilgisayarların Özellikleri ve Eğitim Yönetimindeki Yeri

Eğitimin çağdaş yaşamdan, dolayısıyla teknolojiden ayrı düşünülmesi söz konusu değildir. Hatta okullar, yaşanan değişimlerin belki de en erken uygulamaya konduğu kurumlardır. Son derece esnek ve geniş kullanım alanı olan bilgisayarların, okul müfredatına uygun bir şekilde hazırlanmış programlar ile öğrenme ve öğretme sürecini geliştirici ve zenginleştirici yönde kullanılması, eğitime yeni boyutlar kazandırmıştır (Altaş, 2005,157).

Hızla gelişen teknolojinin bir uzantısı olan bilgisayarlar, YBS'nin ayrılmaz bir parçası konumuna gelmiş olduğundan bilgisayarın özelliklerine de değinilmesi faydalı olacaktır. Gümüştekin (1998, 143) bu özellikleri şu şekilde sıralamıştır:

- Çok büyük miktarlarda bilgiyi çok küçük bir alanda depolayabilir.
- Gerektiği zamanda çok hızlı bir şekilde istenilen bilgiye tam olarak ulaşılabilir.
- Saniye gibi çok kısa bir zaman diliminde yüz binlerce işlem yapabilir.
- Kullanıcı tarafından verilen komutlara dayalı işlemleri, istenilen sırada yerine getirebilir.
- Aldığı komutlara bağlı olarak, yüklenen verileri işlemek suretiyle sorunları çözebilir.
- Bilginin sistemli olarak düzenlenerek saklanması, işlenmesi, iletilmesi, gerektiğinde ulaşılarak kullanılmasını sağlar.

- En basitten en karmaşığa pek çok sorunu hızla çözebilir, yazabilir ve çizebilir.

Eğitim alanında bilgisayarlar öğretim amaçlı kullanımının yanı sıra yönetim alanında da kullanılmaktadır. Eğitim yönetiminde bilgisayar kullanımının amaçları yönetimin etkililiğini artırma, kaynakları rasyonel bir biçimde kullanma ve personelle ilgili programlar oluşturma olarak özetlenebilir (Çelik,1993, 47,48).

Eğitim yönetiminin görevsel süreçleri genel olarak beşe ayrılabilir: öğrenci hizmetleri, personel hizmetleri, bütçe işleri, işletme işleri ve eğitim programları (Başaran, 1988; Taymaz,1989). Bilgisayar, eğitim yönetiminin beş görev alanının her birinde başarıyla kullanılabilir. Özellikle öğrenci hizmetleri, personel hizmetleri ve işletmeyle ilgili alanlarda çeşitli bilgilerin bilgisayarlara kaydedilmesi okul yöneticisine kolaylıklar sağlar. Bilgisayar, eğitim yönetiminin hangi alanında uygulanırsa uygulansın, temel amacı eğitim yöneticisine karar verme sürecinde yardımcı olmaktır (Çelik,1993, 49).

Eğitim örgütlerinde karar verme süreci diğer örgütlerden farklı bir yapıya sahiptir. Farklı formal ve informal örgütlerin etkilediği okullar üzerindeki baskı daha çok olabilmekte ve eğer yönetici karar verme sürecini iyi işletemezse çevreden gelen baskılara boyun eğmek zorunda kalabilir. Okul yöneticisinin karar verme sürecinde bilgisayarlardan yararlanması, kararların rasyonelliğini ve nesnelliğini artırır. Ayrıca bilgisayarlar bu süreçte zaman tasarrufu sağlamaktadır (Çelik, 1993, 49).

Bilgisayarların yönetime yararları şu şekilde sıralanabilir (Gümüştekin,1998,56-60):

- Çok gelişmiş olan bilgi depolayabilme imkanları sayesinde örgütlerin her türlü yönetim, finans, teknik bilgilerini belirli bir

dizgide saklayabilmekte ve istenildiğinde kullanıcılara sunabilmektedir.

- Amaca uygun olarak geliştirilen veri tabanlarında depolanan işletme bilgilerini işleyerek hazır hale getirip yöneticilerin verecekleri kararların doğruluk derecesinin yükselmesinde yardımcı olmaktadırlar.

- Yöneticiler ihtiyaç duydukları bilgileri kimseye danışmadan, bilgisayar destekli sistemlerden yararlanarak bilgisayarlarından elde edebilirler.

- Bilgisayarlar, yöneticilerin daha etkin kararlar alması için gerekli olan bilgilerin toplanmasında, bu bilgilerin işlenerek karmaşık hesapların yapılarak çözüm seçeneklerinin belirlenmesinde etkin olduklarından yöneticiler tarafından kullanılırlar.

- Ücret bordrolarının hazırlanması, faturaların düzenlenmesi, borç ve alacakların takibi, çalışanlara ait bilgilerin tutulması gibi tekdüze ve günlük pek çok iş bilgisayarlar tarafından hızlı ve doğru olarak yapılır.

- Üst düzey yönetim ihtiyaç duyduğu bilgileri anında elde edebilir ve bu bilgileri değişen koşulları izlemekte kullanabilir. Böylece yöneticinin çok zamanını alan işler daha kısa zamanda halledilebilir ve sorunların çözümü daha kolay olabilir. Tekdüze işlerden kendini kurtaran yöneticinin yaratıcılığını ön plana çıkararak uzun vadeli planlar yapma ve strateji geliştirmek için daha fazla zamanı olacaktır.

- Örgütün geleceğini planlamaktan sorumlu olan üst düzey yönetimin, temel yönetim politikaları, strateji ve planlarıyla ilgili kararlarında da bilgisayarlar destek olurlar.

Teknoloji sayesinde eğitim yöneticisi etkin bir şekilde bilgiye ulaşabilme ve bunu yönetimde kullanabilme imkanına kavuşmaktadır. Eğitim yöneticisinin en önemli işlevlerinden biri, karar alma süreçlerini düzenlemedir. Etkili karar verebilmenin ön koşullarından olan bilgi, bilgisayar ve ilgili teknolojiler sayesinde çağdaş eğitim yöneticisinin kısa sürede ve istediği miktarda eline ulaşabilmektedir (Turan, 2002, 80).

Bir yönetici bilgisayardan iki şekilde yararlanabilir (Kurdakul, 1990, 62,63):

a. Dolaylı Yararlanma: Yöneticiler, kurumdaki mevcut bilgisayar çıktılarının, ilgili kişiler tarafından hazırlanmış bir raporunu inceleyerek yararlanabilirler. İncelemeleri sonunda kendi yorumlarını da katarak bir sonuca ulaşarak uygun gördükleri kararları alabilirler.

b. Doğrudan Yararlanma: Yöneticiler, kendi kişisel girdileri ile çıktı elde ederek bunlar üzerinden irdeleme yaparak istedikleri sonuca ulaşabilirler.

Örgütlerde önemli olan yöneticilerin kendileri için gerekli olan bilgiyi zamanında, doğru ve gereken düzeyde elde edebilmesidir. Bilgisayarların özellikleri incelendiğinde yöneticiler için sağlayabileceği kolaylıklar açıkça görülebilmektedir. Eğitim yöneticilerinin bilgisayardan yeterince yararlanmaları için bazı yeterliliklere sahip olmaları gerekmektedir. Bu yeterlilikler Turan (2002, 275) tarafından şu şekilde özetlenmiştir:

- Bilgisayar ve teknoloji ile ilgili temel kavramları anlama,
- Belli yazılım ve donanımları tanıyabilme,
- Yazılım ve donanım seçerken göz ardı edilmemesi gereken özellikleri bilme,
- Teknoloji alımı için kaynak arama ve ayırma,

- Teknolojinin kullanım alanlarını belirleme,

- Teknolojinin okulda kullanımı için vizyon geliştirme.

Bu yeterliklere sahip bir eğitim yöneticisi etkili bir okul oluşturabilecek ve okulun amaçlarına ulaşmasında etkin olacaktır. Ayrıca okul yönetiminde gerekli teknolojilerden yararlanmakla zaman kazanan yöneticiler, bu zamanı kendi liderlikleriyle ilgili rollerine ayırma imkânına sahip olacaklardır (Altun, 2000, 11).

Altun (2000,23) tarafından yapılan okul yöneticilerinin bilgisayar kullanma düzeylerinin belirlenmesine yönelik araştırmayla, eğitim yöneticilerinin bilgisayarlardan daha çok yazışmaya yönelik olarak yararlandıkları tespit edilmiştir. Çelikten (2002, 106) tarafından yapılan araştırmada ise eğitim yöneticilerinin bilgisayar kullanma alışkanlık ve becerilerini tespit etmek amacına yönelik görüşme yöntemiyle toplanan bilgiler sonucunda, okul müdürlerinin kırtasiyeciliği azaltmak için bilgisayar kullandıkları ortaya çıkmıştır. Erdoğan (1997) okul yöneticileri ve bilgisayar konulu araştırmasında, yöneticilerin büyük çoğunluğunun odasında bulunan bilgisayarları yeterli düzeyde kullanmadıklarını görmüştür. Yöneticilerin büyük çoğunluğunun bilgisayar ile ilgili bilgileri kendilerinin öğrendikleri ve bilgilerinin sınırlı olduğu tespit edilmiştir. Aynı şekilde yurtdışında Jetton(1997) ve Peterson'ın (2000) yaptıkları araştırmalarla da yöneticilerin bilgisayar kullanma yeterliklerinin düşük olduğu bulunmuştur.

Diğer yandan yönetici teknoloji kullanımında yeterli bilgi ve beceriye sahip değilse veya uygun olmayan teknolojiyi seçip kullanmaya çalışırsa teknolojiden yararlanmak bir yana ortaya birtakım dezavantajlar çıkacaktır (Yılmaz,2005,112). Bu dezavantajlar şu şekilde sıralanabilir (Turan, 2002, 275):

- Teknoloji atıl kalabilir,

- Zaman ve kaynak israfına neden olabilir,

- Teknoloji amacı dışında kullanılabilir,

- Mekan nedeniyle teknoloji sınırlı kullanılabilir,

- Teknolojiye karşı olumsuz tutum gelişebilir,

- Aktif kullanıcılara karşı olumsuz tavır gelişebilir.

Ancak yöneticinin kişisel yetenekleri dışında eline ulaşan bilginin tam, eksiksiz ve doğru olarak zamanında ulaşmış olması da gerekli başka bir unsurdur. Bilginin bir rekabet aracı olarak yöneticilere güç sağlayabilmesi için bazı özelliklere sahip olması gerekir (Karakaya,1994,18,19):

a. Güvenilir olma; hata ve önyargılardan mümkün olduğunca arındırılmış olarak sunulan bilgi güvenilirdir.

b. Zamanlı olma; bilginin kullanıcı için yararlı olabilmesi için ihtiyaç duyulduğu anda üretilmiş olması önemlidir. Kullanıcı, karar verebilmek için gerekli olan bilgilere zamanında ulaşabilmelidir.

c. Tam olma; bilginin yararlı olabilmesi için ihtiyacı karşılayacak içerikte olması gerekir. Bunun anlamı kullanıcı için gerekli olan kapasitede olması demektir.
d. İhtiyaca uygun olma; bu özellik, bilginin amaca uygun olması ile doğru orantılıdır. Ayrıca bilginin kullanıcılara sunulmasında kısa ve öz olma özelliğini de kapsar.

Bilgisayarların sahip oldukları işlem hızı ve hafızaları sayesinde bu anlamda da yöneticiye yardımcı olacağı aşikardır. Yöneticiler, bilgisayarlardan gerektiği durumlarda ve yeterli ölçüde yararlanabilirler ise

karar alma gibi tüm diğer yönetim fonksiyonlarında da kullanabilecekleri zaman ve enerjiye sahip olabileceklerdir (Ünlüsoy, 1991, 52,53).

Yöneticinin bilgisayardan kendisi için gerekli olan bilgiyi elde edebilmesi için önce tüm verilerin bilgisayara aktarılmış olması gerekir. Daha sonra yönetici, ne tür bilgileri, nasıl ve ne zaman isteyeceğini programcı ve sistem analizcilerine bildirerek uygun yazılımların kullanılmasını sağlamalıdır. Yönetici ile bilgi işlemciler arasında tam bir işbirliği kurulmadığı sürece en güzel, en yeni yazılımlar bile işlevsiz kalacaktır. Görüldüğü gibi teknoloji ve beraberinde getirdikleri yalnızca yöneticinin işlerini kolaylaştıracak, zamanını iyi kullanmasına yardımcı olacak birer araçtır yalnızca. Yönetici bunları kendi işine yarayacak şekilde yönlendirmediği ya da kullanım konusunda yeterince iyi olmadığı takdirde teknoloji için yapılan harcamalar ve çabalar gereksiz olacak ve işlevsiz kalacaktır.

Ülkemizde tutarlı bir eğitim yöneticisi yetiştirme politikası bulunmamaktadır. Bugün okulları yöneten binlerce okul yöneticisi, eğitim yönetimi alanında hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimden geçmemiş kişilerdir. Eğitim yönetimi bilimin temel kavramları konusunda bir birikime sahip olmayan eğitim ve okul yöneticilerimizin, bilgisayarların eğitim yönetiminde kullanılması alanında yetiştirilmeleri bir lüks gibi görülebilir. Ancak bilgi toplumu olma yolundaki ülkemizin eğitim yöneticileri böyle bir eğitimden geçmek zorundadırlar (Çelik, 1993, 50).

Eğitim yöneticileri sadece kendileri teknolojik yenilikleri öğrenmek ve kullanmakla sorumlu değildir. Aynı zamanda birlikte çalıştığı personelle de bu bilgileri paylaşmalı ve onların öğrenmeleri için özendirici olmalıdır. Eğitim yöneticileri teknoloji kullanımı ve benimsenmesi konusunda ne kadar olumlu tutuma sahip olursa hem yönetim hem de personel için o kadar faydalı olacağı aşikardır.

Bilgisayarın kullanım alanlarının genişlemesine rağmen yapılan araştırmalar birçok insanın bilgisayar kullanmaya yönelik direnci olduğunu göstermektedir. Namlu ve Ceyhan'ın (2003,420) yaptığı araştırmanın

sonucunda da öğretmen adaylarının bilgisayar kaygılarının, demografik özelliklere, algılanan karakter özellikleri ve bilgisayar tecrübesine ilişkin farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

Bu noktada eğitim yöneticilerinin teknolojiye karşı olan tutumlarının gözden geçirilmesi yerinde olacaktır. Öncelikle tutum kavramı üzerinde durulacaktır.

Tutum

Tutum en geniş anlamda bireyin belirli bir nesneye veya bir kimseye karşı zihinsel açıdan hazır oluş durumu veya belirli bir biçimdeki vaziyet alışıdır (Özkalp, 2001, 119-124). Allport (1935,810) tutumu, yaşantı veya deneyimler sonucu oluşan, ilgili olduğu bütün nesne ve durumlara karşı bireyin davranışları üzerinde yönlendirici ya da dinamik bir etkiye sahip ruhsal ve sinirsel bir hazırlık durumu olarak tanımlamaktadır (Akt. Freedman,1993).

Bireyler, çevresinde bulunan ve kendisine sürekli uyaranlar gönderen diğer bireyler, olaylar veya olgulardan aldığı uyarıları zamanla derler, düzenler ve zihninde saklar. Saklanan bu düşünceler aynı birey, olay veya olgu ile karşılaştığında bu bireyin tutumunu oluşturur (Erdoğan, 1994,361). Tutumlar, kendileri gözlenemeyen, fakat gözlenebilen bazı davranışlara yol açtığı varsayılan bazı eğilimlerdir (Kağıtçıbaşı,1999,104).

Tanımlar incelendiğinde tutumların dört temel özelliği olduğu söylenebilir. İlk olarak, tutumlar tepki vermeye hazır olmayı içerir. İkinci olarak, tutumlar güdüleme gücüne sahiptirler. Ayrıca, tutumların durağan olma özelliği vardır. Son olarak, tutumlar değerlendirme içerir. İnsanların bir nesne veya durum karşısında gösterdikleri davranışlar tutumlarının birer yansımasıdır (Sakallı, 2001,106).

Tutumlar üç bileşenden meydana gelirler. Bunlar duyuşsal, bilişsel ve davranışsal bileşenlerdir. Bu bileşenler birbirinden bağımsız olmayıp karşılıklı etkileşim içindedirler. Her tutumun gücü bu üç öğesinin toplamı olarak düşünülebilir. Bu üç öge kısaca şu şekilde özetlenebilir (Başaran, 2000, 229):

1. Duyuşsal: Bireyin tutum nesnesine karşı duyu ve değerlendirmeleridir. Nesneye karşı tutum olumlu ise birey bu nesneyi olumlu olarak değerlendirecek ve olumlu duygular besleyecektir.

2. Bilişsel: Bu bileşen, bireyin tutum nesnesine karşı ait düşünce, bilgi ve inançlarından oluşur.

3. Davranışsal: Bu bileşen, bireyi tutum nesnesine ait davranışlarda bulunmaya eğilimli kılar. Ancak niyetler her zaman gerçek davranışın ortaya çıkmasına neden olmaz.

Tutumlarımız bizi herkesten ayıran farklı kılan özelliklerimizdendir. Tutumlarımız pek çok etkene bağlı olarak oluşur. Tutumları gözlemek mümkün olmadığı halde olaylara ya da kişilere karşı gösterilen davranışlar gözlenip yorumlanarak tutumlar hakkında bir fikir elde edilebilir.

Tutumların Oluşması ve Korunması

Tutumlar, fikirler ve düşünceler öğrenme yoluyla oluşmaktadırlar. Tutumlar genellikle, şu yollarla elde edilir (Kağıtçıbaşı 1999,118-124):

1) Doğrudan Kişisel Deneyim: Tutum nesnesi ile yaşanan olaylar kişinin o nesneye karşı nasıl bir tutuma sahip olacağını belirler. Hakkında bir tutum geliştirilmemiş olan bir nesne hakkında tutum sahibi olunan başka bir nesneyle ilişkilendirildiğinde, tutum diğer nesneye de taşınır. Benzer şekilde, belirli bir nesneye tekrar tekrar maruz kalan birey o nesne hakkında tutum

oluşturmaya başlar. Herhangi bir pekiştireç olmadığı halde birey aynı kişiyi veya nesneyi devamlı görmek suretiyle olumlu veya olumsuz bir tutum geliştirebilir.

2) Aile ve Arkadaşların Etkisi: Tutumlarımızın çoğunu başka insanlardan ediniriz. Doğumdan itibaren çocuklar ana babalarının her türlü hareketlerinden, ödül ve cezalarından etkilenerek belirli bir gruba, kişiye veya nesneye karşı tutumlar geliştirirler. Kısacası ana babalar çocukların değişik konularda nasıl bir tutuma sahip olacağını belirleyen önemli etmenlerdir.

Benzer şekilde referans olarak alınan kişiler, arkadaşlar veya öğretmenler bireylerin ekonomik, sosyal veya politik birçok tutumunu etkiler.

4) Medyanın Etkileri: Aile, arkadaşlar, öğretmenler, akrabalar dışında medyanın özellikle televizyonun tutum oluşumuna etkisi çok büyüktür.

Kısacası, doğrudan yaşam deneyimi, aile, arkadaşlar, akrabalar, referans grupları gibi çevredeki birçok insan bireyin hangi tutuma sahip olacağını ve hangisini koruyacağını belirler.

Tutum ile Davranış Arasındaki İlişki

Tutum ile davranış arasındaki ilişkinin düşük olduğunu öne süren araştırmalar olduğu gibi bazı araştırmacılar da tutum ve davranış arasında yüksek bir ilişki olduğunu savunmuşlardır. Bir yanda çocukluk yıllarında oluşmuş tutumlarının kalıplaşmış olduğu ve çok zor değişeceği diğer yanda ise erken yaşta öğrenilmiş tutumların bile yeni yaşantılar ve öğrenmeler yoluyla değişebileceğini savunanlar vardır.

Tutumla davranış arasındaki ilişki doğru orantılı değildir. Tutumun davranışa olan etkisi dış kontrol, kişilik ve koşullar tarafından kararlaştırılır (Balcı,2005,183). Genellikle, bir kişinin davranışlarının tutumlarına bakılarak kestirebileceği varsayılır, fakat azımsanmayacak sayıda araştırma bu ikisi

arasındaki tutarlılığa kuşku ile bakmaktadır. Öyle görülüyor ki, günümüzde davranış, yalnızca belli koşullar altında tutumlarla tutarlıdır: güçlü, açık, belirgin tutumlar, çelişen baskıların bulunmadığı durumlarda davranışla tutarlı olacaktır (Freedman,1993,342).

Tutum ve davranış arasındaki ilişkiyi yükseltecek şu iki unsurdan bahsedilebilir (Sakallı, 2001,120,121):

1) Tutumun Kuvvetlilik Derecesi: Tutumun kuvvetliliği, bir tutuma ne derecede bağlı olunduğu ili ilgilidir. Bireyler bazı tutumlarını yaşamları için daha önemli olarak algılıyorlarsa, bu tutumlar kuvvetlidir. Tutum kuvvetli ise tutum ile verilen karar ve tutum ile davranış arasında güçlü bir ilişki vardır. Ayrıca, kuvvetli tutumların değiştirilmesi zordur.

Bir tutumun kuvvetli olmasının dört önemli nedeni vardır. Bunlardan ilki; kişinin tutum sahibi olduğu konu ile ilgili ne kadar fazla bilgiye sahip olduğudur. Bir konuda bilgili olunduğunda konu hakkında daha kuvvetli tutuma sahip olunabilir. İkinci önemli unsur; kişisel ilgidir. Bir konu kişinin ilgi alanı içine giriyorsa, kişinin bu konudaki tutumunun kuvvetlilik derecesi artar. Üçüncü olarak, kendini tanıma olgusu da tutumun kuvvetliliği ile çok ilgilidir. Kendisini tanıyan ve ne istediğini bilen kişiler tutumlarının farkındadırlar. Son olarak, herhangi bir konudaki doğrudan deneyim, bireyin o konu hakkında daha güçlü tutuma sahip olmasına neden olur.

2) Tutumun erişilebilirliği: Tutumun erişilebilirliği bir tutumun ne kadar kolay bir şekilde hatırlandığı ve bilinç düzeyine getirildiği ile ilgilidir. Yüksek erişilebilirliği olan tutumlar kuvvetli olanlardır.

Çoğu insanın, pek çok kavrama yönelik çok karmaşık, büyük ölçüde yapılanmış, ya da ayrıntılı tutumları yoktur. Tersine, kişilik izlenimleri gibi yalın ve daha çok duyuşsal boyut çerçevesinde örgütlenmiş tutumlara sahiptirler (Freedman,1993,343). Aiken (1980,16) pek çok tutumun insanların kendilerince önem verdikleri insanların eylemlerinin gözlenmesiyle öğrenildiğini savunmuştur. Bu görüşten hareketle yöneticilerin teknolojiye

karşı tutumlarının teknolojinin nasıl kullanıldığını gözlemekle oluşabileceği söylenebilir. Bu da yöneticilerin öncelikle kurslara katılmalarının ve sık sık kendilerinin teknolojiyi kullanmalarının önemini bir kere daha gözler önüne sermektedir.

Tutum kavramına bu şekilde kısaca değinildikten sonra eğitim yöneticilerinin teknolojiye karşı tutumları ve bu konuda yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

Yöneticiler ve Teknoloji

Drucker'a (1974,112) göre yöneticinin iki özel görevi vardır. Bunlardan biri parçaların toplamından daha büyük bir bütün oluşturmak yani tek tek bireylerin çabalarının toplamından daha fazla bir etkinlik sağlamaktır. Yöneticinin diğer görevi ise uzun vadede gerçekleşecek girişimleri yönlendirme gücünü göstermektir.

Özellikle yöneticiler için bilgi kilit kaynaktır. Bilgi işçilerinin işlerini yapmalarını sağlayan şey bilgidir. Yöneticiler yalnızca kendileri veriyi bilgiye dönüştürebilir ve etkin olarak faaliyete geçmek için bilgileri nasıl düzenleyeceğine karar verir. Yöneticinin ihtiyaç duyduğu bilginin büyük kısmı dışarıdan gelir ve bu bilginin içerideki bilgi sisteminden oldukça ayrı ve farklı bir biçimde düzenlenmesi gerekir. Düzenlenmemiş olan bilgi hala veridir. Diğer yandan kişinin kendisi için belirli tür bilgilerin ne şekilde ve özellikte nasıl bir düzenleme ile bir anlam ifade ettiği de açık değildir. Aynı bilgi farklı amaçlar için farklı biçimlerde düzenlenebilir. Bilgi her yöneticinin çalışma şekline göre düzenlenmelidir. Yöneticilerin ihtiyaç duydukları bilgiyi sağlamayan verileri eleme ve verileri analiz edip yorumlayarak bilgiye dönüştürdükten sonra harekete geçmesi gerekir. Bilginin amacı sadece bilim değil aynı zamanda harekete geçebilmektir (Drucker,1999, 139-145).

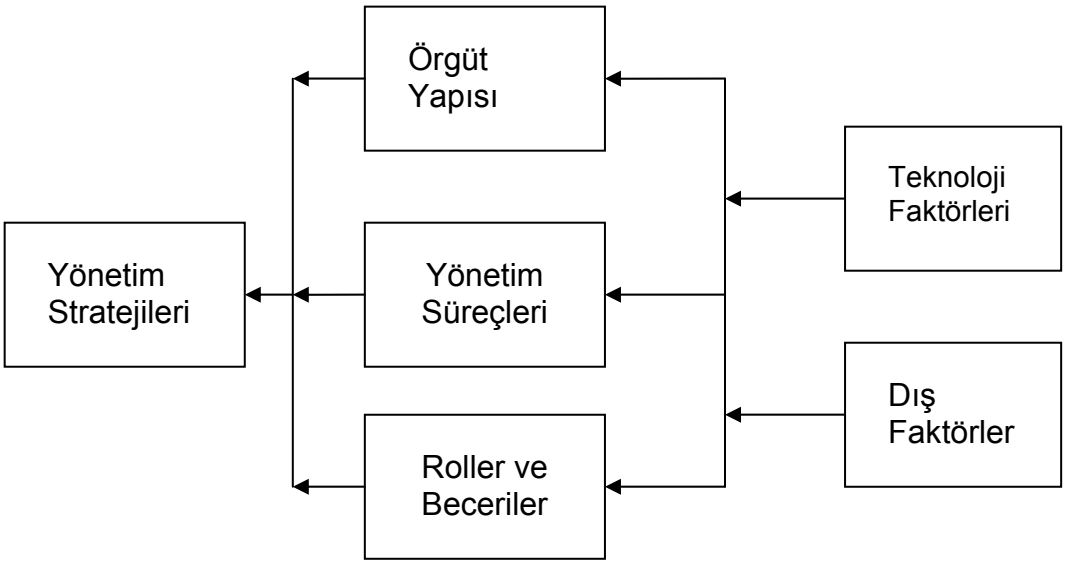
Teknoloji yöneticilerin yönetim sorumluluğudur (Johnson,1999, 94,95). Yeni teknolojileri uygulama zorunluluğunun en önemli nedeni rekabettir. Bu nedenle teknoloji üretebilmek ve yenilikleri yakalayabilmek önemlidir (Samtaş, 2006, 23).

Yöneticiler etkililik ve etkinliğin farkını bilmelidir. Etkililik istenilen sonuçları üretmede doğru şeyi yapmaktır. Etkinlik, sonuçlara ulaşmada kaynakların kullanımının ölçülmesidir. Böylece bir örgüt, yanlış çıktıyı etkin bir biçimde üretiyorsa, etkili bir örgüt değildir. İyi yönetim nasıl yapılması gerektiğinden önce ne yapılması gerektiğine odaklanmalıdır ve teknoloji yönetime bu konuda yardımcı olur (Lucey,1991,86).

Yönetim birbirini tamamlayan faaliyetlerden oluşan bir süreçtir. Yönetimde amaç birliği olmalıdır. Amaçlar yoksa veya gerçekleşmiyorsa yönetim de anlamını yitirir. Yönetim, kendisini oluşturan kişilerin davranışlarından meydana gelen bir eylemdir ve bir araya gelen bu kişiler arasında işbirliği olmalıdır. Amerikalı Wilson, 19.yüzyılda insanların doğuştan iyi bir yönetici olarak yaratılmadıklarını, yönetim bilimi ve sanatının ancak öğrenme yoluyla kazanılacağını belirtmiştir (Acar,2002,318,319). 30 Nisan 1999 tarihinde yürürlüğe giren “ Milli Eğitim Bakanlığı Yönetici Atama Değerlendirme, Görevde Yükselme ve Yer Değiştirme Yönetmeliği” gereğince yönetici ve adaylarına yeteneklerini geliştirme ve yeni beceriler edinme yoluyla yeni bir kariyer geliştirme olanağı sağlanmıştır (MEB,1996).

Yeniliklere açık kurumlar olmaları sebebiyle eğitim kurumlarında yaşanacak herhangi bir değişimden, özellikle okul yöneticileri herkesten önce bilgilendirilmelidir (Çelikten, 2002, 106). Eğitim kurumlarının verimliği ve etkililiği teknolojik değişimlerin ortaya çıkardığı ihtiyaçlara cevap verebilmeleri ile mümkündür (Şimşek, 2001). Çünkü okulun etkililiği ile okul yöneticisinin yeterlikleri, problem çözme yetenekleri, yenilikleri takip edebilme alışkanlıkları arasında pozitif yüksek korelasyon vardır (Çelikten, 2002, 106).

Aşağıda şekil 1 teknoloji ve dış faktörlerin örgütle nasıl bütünleştiğini göstermektedir (Wild,1990, 99).

Şekil 1: **Teknoloji ve Dış Faktörler**
Kaynak: Wild, R. (1990). **Technology and Management**. NY: NP Company.

Şekil 1, örgütün etkili stratejiler geliştirmek için teknoloji ve dış faktörlerle uyum sağlama ihtiyacında olduğunu göstermektedir. Okullarda strateji geliştirmekle sorumlu olan yöneticilerin teknolojiye karşı tutumlarının olumlu olmasının önemi aşikardır. Eğitim kurumlarında iç ve dış yeniliklere ayak uydurabilmek bilgi ve deneyim gerektiren, uğraş isteyen, zor bir iştir.

Brooks (1997) teknolojinin edinilmesinde ve planlanmasında okul yöneticisinin rolü konulu araştırmasında okul müdürlerinin teknoloji konusunda çok az bilgiye sahip olduklarını, buna karşın teknolojinin okula kazandırılmasına önem verdiklerini tespit etmiştir. Beaver (1991) yöneticilerin teknolojiye ilişkin yeterliliklerini ve teknoloji eğitimi programının içeriğini belirlemek amacıyla anket yoluyla veri toplamıştır. Sonuçta okul müdürlerinin çok az teknolojik yeterliliğe sahip olduklarını ancak görevlerinde başarılı olmaları için bilgisayar yeterliliklerinin olması gerektiğine inandıklarını ve çok az teknoloji eğitimi aldıkları sonucuna varmıştır(Akt.Turan, 2002,281).

Garcia, Johnson ve Dalman (1997) teknolojinin okullarda etkin kullanımında okul müdürlerinin vizyonlarının önemli olduğunu belirmektedirler. Casey (1995) de okul müdürlerinin en azından bilgisayar ve diğer teknolojilerin eğitime katkılarından haberdar olmaları halinde bu teknolojilerin kullanımını destekleyebileceklerini vurgulamıştır (Akt. Altun, 2004,51).

Beach ve Vacca (1985) teknolojinin uygulanmasında eğitim yöneticisinin rolünü anket yoluyla topladığı verilerle tespit etmeye çalışmışlardır. Araştırmada bilgisayar kullanımının okul etkinliklerinin önemli bir kısmını oluşturduğunu ve müdürlerin %84 ünün yeni bilgisayar kullanıcısı olduğunusaptamışlardır. Pelgrum ve Plomp (1993), eğitimde yeni teknolojiler kullanımına yönelik bir çalışmayı 21 ülkeden 60 000 yönetici, öğretmen ve bilgisayar koordinatörü üzerinde yapmıştır. Bu çalışma kapsamındaki birçok ülkenin okullarında yetersiz sayıda bilgisayar bulunduğu, yazılımların da niteliksiz olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca personel geliştirme hizmetlerinin genelde giriş düzeyinde olduğu ve uygulama kursları şeklinde yapıldığı ve teknoloji kullanımındaki eğitimsel ilkelerin ihmal edildiği ifade edilmiştir. Heaton ve Washington'ın (1999) teknoloji politikaları, teknoloji liderliği ve kişisel teknolojik yeterlilikler konularında okul müdürlerinin karşılaştıkları sorunları belirlemek amacıyla yaptıkları araştırmada, okul yöneticilerinin yarısının kişisel becerilerin, yarısından çoğunun da öğretimsel ve teknolojik liderliğin önemli olduğunu düşündüklerini bulmuşlardır (Akt.Turan,2002,282).

Can(2003) yaptığı araştırmada genel ortaöğretim okullarında görev yapan yöneticilerle, mesleki ve teknik eğitim veren ortaöğretim okullarındaki yöneticilerin teknolojik liderlik yeterlilikleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu da teknolojik yenilikleri kullanma ve yönetmenin çalışılan okulla ilgili olmadığını göstermektedir. (Akt.Altun, 2004,52).

Teknoloji ürünleri ve bunların ortaya koyduğu davranışsal kültürel sonuçlar giderek daha geniş düzeyde tüm ülkelerin toplumsal yaşam alanlarını kapsamaya devam etmektedir. Bilişim teknolojilerinde son yıllarda

yaşanan değişimlerin okullarda yöneticiler tarafından kabul görmesi ve kullanılması okulun etkililiği açısından son derece önemlidir. Bu nedenle yöneticilerin genelde bilişim teknolojilerine özelde ise bilgisayar kullanımına ne derece hakim olduğu, yönetimde bilgisayar programlarından ne oranda yararlandığı ve diğer personeli bilgisayar kullanma konusunda teşvik edip etmediği merak konusudur.

Teknolojik ürünlerin özellikle bilgisayarların hayatımıza çok hızlı bir biçimde girmesiyle psikoloji literatüründe de 'bilgisayar kaygısı' kavramı önemli bir yer tutmaya başlamıştır. Maurer (1993,205) bilgisayar kaygısını, bireyin bilgisayar teknolojisini kullanıyor olduğunu düşündüğünde veya kullandığında yaşadığı endişe ve korku olarak tanımlıyor. Bilgisayar kaygısı bireylerin yoğun olarak engellenme, şaşkınlık ve kolay uyarılabilirlik yaşamalarına neden olmaktadır. Bu insanların sıkça yaşadıkları olumsuz duygulardan bazıları hayal kırıklığı, utanma ve başarısızlık korkularıdır. Bilgisayar kaygısının fiziksel belirtileri de terleme, ellerde nemlenme, karın ağrısı, nefes darlığı, çarpıntı ve dudaklarda gerilme gibi bilinen kaygı belirtileridir

Tekrarlanan başarısızlıklar engellenme duygusunun yaşanmasına neden olabilir. İlgilenilen konuda karşılaşılan güçlükler veya bilgisayarların teknik problemleri nedeniyle bireyler sıkça sorunla karşılaşmakta, bunun sonucunda da engellenme duygusu yaşamaktadırlar. Bu olumsuz duyguların bilgisayarla yapılacak pratiğin artmasıyla birlikte ortadan kalkacağı düşüncesi birçok uzman tarafından kabul görmektedir (Çırakoğlu,2004,15).

Bradley ve Russell (1997), öğretmenleri kapsayan çalışmalarında bu düşünceyi destekleyen bulgular aktarmaktadırlar. Araştırma sonuçları, öğretmenlerin bilgisayara yönelik üç farklı tipte kaygı yaşadıklarını göstermektedir. Bunlardan ilki, yazarların "zarar verme kaygısı" olarak adlandıkları kaygı tipidir. Zarar verme kaygısı bilgisayarın donanım ve yazılımına verilebilecek herhangi bir zarara yönelik düşüncelerden kaynaklanmaktadır. İkinci tip kaygı ise "görev kaygısı"dır. Bu tip kaygının temelinde öğretmenlerin bilgisayara dayalı işlerde yeterince etkin

olamadıkları düşünceleri yatmaktadır. Araştırmada tanımlanan üçüncü tip kaygı ise “sosyal kaygı”dır ve öğretmenlerin bilgisayarla çalışırken gülünç duruma düştükleri yönünde kendilerine aşıladıkları olumsuz düşüncelerden oluşmaktadır (Akt. Çırakoğlu, 2004,16). Hurst’ün (1994) yaptığı araştırmada da benzer bir biçimde öğretmenlerin teknolojiden ve bilgisayarın başındayken onları izleyen öğrencilere, kendilerinden daha iyi bildikleri düşüncesiyle, mahçup olmaktan korktukları belirlenmiştir.

Marcinkiewicz (1995) tarafından, bilgisayar kullanabilen öğretmenler ile stajyer öğretmenlerin bilgisayar kullanım seviyelerine yönelik yapılan bir araştırmada, öğretmenlerin ancak yarısının bilgisayarı kullandığı, buna karşın stajyer öğretmenlerin hemen hepsinin bilgisayarı kullanmak istedikleri belirlenmiştir. Bu sonuçtan hareketle yeni teknolojilere karşı olan yaklaşımın yaş düzeyine göre değişkenlik gösterdiği ve gençlerin yeni teknolojiyi kullanmaya yönelik daha olumlu yaklaşım sergiledikleri söylenebilir.

Balli ve arkadaşları (1997) tarafından yapılan araştırmada öğrenciliğinde eğitimde çağdaş teknolojilerle karşılaşmamış öğretmen adaylarının, bir eğitim teknolojisi kursu almaları ve kurs sonunda ortaöğretim düzeyindeki öğrencilerine teknoloji destekli ders vermeleri ve bu dersten edindikleri izlenimler araştırılmıştır. Öğretmen adayları okullardaki ilk derslerinde oldukça korktuklarını, çünkü öğrencilerinin konuda hayli bilgili olduklarını fark ettiklerini ve kendilerinin onlara yetişemeyecekleri endişesine düştüklerini belirtmişlerdir. Daha sonra kursta elde ettikleri yazılımların kullanılması ve diğer öğretilenlerin yararlarını gördüklerini belirtmişlerdir. Bu uygulama ile öğretmen adaylarının kendilerine olan güvenleri ilerleyen kurs etkinlikleri ile sağlanmıştır.

Bütün araştırmaların sonucunda görüldüğü gibi her yaştan ve cinsiyetten insan bilgisayar kaygısı yaşayabilir, bunun da sosyolojik ve psikolojik pek çok nedeni olabilir. Teknolojik değişimin kazandırdığı araç ve gereçlerden olan bilgisayarların eğitim kurumlarının amaçlarını gerçekleştirmelerinde önemli bir yere sahip olduğunu ve öncelikle yöneticiler tarafından yeterli düzeyde kullanılmasının önemi üzerinde durulmalıdır. Eğer

yöneticilerin teknoloji kullanımı ile ilgili bir kaygıları varsa bu kaygılarını yenmeleri için gerekli pratiği yapmaları sağlanmalıdır.

Bilgi toplumunun toplumsal alt yapısını yaşam boyu öğrenen, eğitimli, ülke ve dünyadaki tüm gelişmelerden haberdar bireyler oluşturacaktır. Bu bireylerin gelişmesinde de birinci derecede eğitim kurumları sorumlu olacaktır (Demiralp,1995,648).

Eğitim ve teknoloji insan yaşamının daha etken duruma gelmesinde önemli rolü olan iki temel ögedir. Bu iki unsur, insanın gelişiminde, doğaya ve çevreye karşı egemen olmasında etken olmuşlardır. Gelişen bir teknoloji eğitimi üç yönde etkilemektedir. Birincisi, yeni teknolojilerin gerektirdiği ortamda yaşayacak bireylere gerekli genel yetenekleri kazandırma; ikincisi bu niteliklere sahip insan gücünün yetiştirilmesi ve son olarak da yeni teknolojik olanaklardan yararlanma gelir (Alkan, 2005,11,12).

Bu denli iç içe geçmiş iki kavramın yaşamın içinde insanların kendi yetersizlikleri yüzünden ayrı tutulması büyük bir sorumsuzluk olacaktır. Hiçbir şey değişime uğramadan kalmadığına göre herkes kendi görevini çağın gereklerine uygun olarak yerine getirmelidir. Eğitim kurumlarında yöneticilerin yönetimle ilgili sorumluluklarını yerine getirmede kendilerine zaman kazandıracak bir bileşik sistem olan yönetim bilişim sistemi ve özelliklerine değinilmesi yararlı olacaktır.

Yönetim Bilişim Sistemleri

İş dünyasının artan rekabet ve küreselleşme karşısında ortaya çıkan taleplerine cevap verebilmek için yazılım ve donanım teknolojileri hızla ilerlemiş, teknolojik ilerlemeler birçok sektörde dönüştürücü etkiler yaparken bazı sektörlerin ortadan kalkmasına ve yeni sektörlerin oluşmasına neden olmuştur. Bilişim teknolojileri yakın zamana kadar genellikle alt kademe ve orta kademe yönetimin rutin işlerinde kolaylık sağlama görevi üstlenirken, günümüzde özellikle hızlı işlemciler, gelişen veri tabanı yazılımları ve internet

teknolojisi üst yönetimin stratejik kararları üzerinde önemli bir etki yapmaktadır (Altaş, 2005,182).

Diğer yandan 1960'ların sonu ve 1970'lerin başından itibaren bilişim sistemleri eğitim kurumlarında yönetimsel amaçlı kullanılmaya başlanılmıştır. 1990'lardan sonra bilişim sistemleri, eğitimde yönetim amaçlı olarak yaygın şekilde kullanılmaya başlanmıştır (Turan, 2002, 221).

YBS'nin kabul edilmiş, herkesin üzerinde fikir birliğine vardığı bir tanımı yoktur. Bu nedenle önce kavramı oluşturan yönetim, bilişim ve sistem kavramları incelenmelidir.

Fayol'un kendi deneyimlerinden yola çıkarak yaptığı klasik yönetim tanımı şu şekildedir: " Yönetmek, örgütleme, emretme, işbirliği ve denetim için ileriyi görme ve planlamadır". Modern tanımlar Fayol'un tanımına benzemekle birlikte insanlara emretmekten daha çok onlara yol göstericilik, liderlik yapma ve motivasyon sağlamanın üzerinde dururlar (Lucey,1991,110).

Balcı'ya (2005,201) göre yönetim "örgütün amaçlarını gerçekleştirmede örgütün madde ve insan kaynaklarının örgütlenmesi, eş güdümlenmesi, rehberlik edilip değerlendirilmesi süreçlerinin tamamıdır".

Yönetim, diğer insanlar üzerinde sağlanan etkilerle örgütsel amaçları gerçekleştirme sürecidir. Bu tanımda üzerinde durulması gereken üç nokta vardır. Birincisi, yönetim bir süreçtir. Yönetim, yeterli performans sergilendiğinde amaçlara ulaşılmasını sağlayan çok sayıda basamak veya fonksiyonu içerir. İkincisi kendine özgü hedefler oluşturulmadan etkili yönetim imkansız olmasa da çok zordur. Üçüncü nokta ise istenilen sonuçlara ulaşılması için iyi bir yönetimde insanların belli bir uyum içinde çalışması gerekir (Sanders,1968,239).

Veri, bazı nesne veya olayları tarif etmede kullanılan düşünce, yorum gibi ögeleri içerir. Veri, yeni sayılar veya metin olarak düşünülebilir. Bilişim ise

organize edilen veriyi temsil eder. Bilgi de anlamanın daha üst düzeyidir ve kuralları, kararları içerir (Post& Anderson, 2003,5). Demiralp'e (1995,646) göre bilişim, temelinde bilgi bulunan ve bilginin işlenmesi, üretilmesi, saklanması, ulaştırılması gibi problemleri çözümleyen bir araştırma ve uygulama alanıdır.

Bilişim, Bilişim Terimleri Sözlüğü'nde "bilgi olgusu, bilgi saklanması, erişim dizgeleri, bilginin işlenmesi, aktarılması ve kullanılması yöntemlerini toplum ve insanlık yararı gözeterek inceleyen uygulamalı bir bilime dair" olarak tanımlanmaktadır. Yine bu sözlükte bilişimin karşılığı, "bilgisayar da dahil olmak üzere, bilişim ve bilgi erişim dizgelerinde kullanılan türlü araçların tasarlanması, geliştirilmesi ve üretilmesi olarak da ifade edilmektedir. Bilişim, insanoğlunun teknik, ekonomik ve toplumsal alanlardaki iletişiminde kullandığı ve bilimin dayanağını oluşturan verilerin, elektronik makinelerle düzenli ve ussal bir biçimde işlenmesidir(Köksal, 1981, 28).

Sistem sözcüğü, günümüzde hemen her türlü alanda kullanılmaktadır. Sistemin genel bir tanımı, "ortak bir amaç ya da amaçlara ulaşmak için, bir arada çalışan, birbiriyle ilişkili unsurların bir bütünü ya da süreç" şeklinde ifade edilebilir (Serarslan, 1989, 54).

Alkaya (1995, 11) ya göre ise sistem, bir bütünlük veya tamamlayıcılık oluşturmak için birbiriyle ve çevreleriyle ilişkide olan ve belirli bir amaca yönelik elemanların oluşturduğu bir kümedir. Sistemin elemanları arasında girdiler, süreç, çıktılar ve geri besleme yer almaktadır.

Bilişim sistemi; yöneticinin karar vermesi için gerekli bilgiyi farklı kaynaklardan toplayan, işleyen, saklayan ve veriyi rapor haline getiren formal bir bilgi akış dizgesidir. Ancak günümüzde bilişim sistemleri kavramı yalnızca bilgisayar destekli bilişim sistemleri ile özdeşleşmektedir (Tekin, Güleş ve Öğüt, 2003).

YBS'nin tanımı en yalın haliyle, "örgüt içi ve dışı çevreden aldığı ham verileri toplayan, filtreden geçiren ve bunları birer anlamlı bilgi haline

getirdikten sonra yöneticilere sunan bir sistemdir" şeklinde yapılabilir(Özgen, Yalçın, 1992,250).

Bocchino (1972) YBS'yi "örgütün yaşama ve gelişmesinin sağlanması ile örgütsel faaliyetlerin planlanması, örgütlenmesi, yürütülmesi ve denetimi için yönetimin ihtiyaç duyduğu doğru, zamanlı ve anlamlı bilgiyi sağlayan ve geliştiren sistem" olarak tanımlamaktadır. Erkut'a (1989) göre YBS, bir örgütün yönetimde kullandığı bilgilerin işlenmesi ve iletilmesini sağlayan sistemdir.

S.C.Blumenthal(1976) YBS'ni işletmenin tüm sistemlerini birbirine bağlayan ve işletmenin tüm bölümlerine ulaşan bir şebeke olarak tanımlarken, Shore(1973) YBS'ni işletme içi ve dışı bilgilerden oluşan ve bir kısmı tekdüze kararların gerçekleşmesine yardımcı olan mekanik bir sistem olarak görmektedir. Youssef (1975) ise YBS'ni yönetime karar verme sürecinde destek olmak amacıyla gerek personelin, gerekse elektronik bilgi işleme sistemleri yardımıyla bilgilerin biriktirilmesi, kaydedilmesi, saklanması, çözümlenmesi ve rapor edilmesi olarak tanımlanmaktadır (Akt.Ülgen,1990, 80).

Ülgen (1990, 75,76) YBS ile ilgili yapılan tanımları üç ana grupta toplamaktadır:

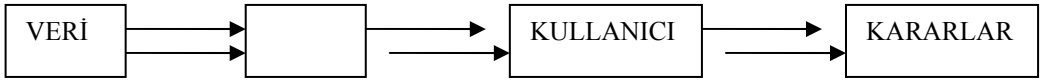
1. YBS'ni bir donanım düzeni olarak gören tanımlarda YBS, yöneticilere çeşitli çevre birimleriyle bağlanmış bir bilgisayar sistemi ya da bir merkezi bilgi işlem birimi ve çevre birimleri ile bunların arasındaki ağ olarak tanımlanmaktadır.

2. YBS'ni bir yazılım sistemi olarak gören tanımlarda YBS, bir bilgisayarın bilgileri toplayarak işlemesini, saklamasını ve iletmesini sağlayacak bilgisayar programları ve kullanım yöntemleri topluluğu olarak tanımlamaktadır.

3. YBS'ni, yönetsel kararları destekleyen bir sistem olarak gören tanımlarda YBS gerekli bilgileri zamanında vererek yönetim kararlarını destekleyen sistem olarak ele alınmaktadır.

Bensghir (1996, 58,59) ise YBS'ye dört farklı açıdan bakmanın mümkün olduğunu düşünmektedir. YBS'ye fiziki unsurlar açısından bakılacak olursa sistemde yazılım, donanım, veri tabanları, prosedürler ve işleri yürüten personel vardır. Sistem, örgütün işlevleri için eski bilgileri saklar ve korur. Ayrıca düzenli ürettiği raporların yanında önceden planlanmamış raporlar da üretmektedir. YBS'ye karar desteği sunması açısından bakıldığında; sistemin karar türlerine göre farklı destek sağladığı görülür. Bilişim sistemlerine yönetsel işler açısından bakıldığında; bu sistemlerin planlama ve kontrol işlevleri gibi yönetsel işlere dayalı olarak sınıflandırıldığı görülür. Son olarak YBS, bilgiyi kullanan örgüt birimlerinin işlevlerine göre tanımlanabilmektedir.

Karar odaklı YBS tanımları diğerlerinden farklıdır. Bu tanımlarda YBS verinin işlenerek karar vermede kullanıldığı bilgiye dönüştürülmesine dayanır. Bu yaklaşım aşağıda Şekil 2'de özetlenmiştir (Lucey,1991,93):

Şekil 2: **YBS'nin Karar Odaklı Tanımı**

Kaynak: Lucey,T.(1991).**Management Information Systems**. 6th Edition. London: DP Publications Limited.

Karar odaklı yaklaşıma bağlı kalarak Lucey (1991,93,94) YBS'yi şu şekilde tanımlamaktadır: "İç ve dış kaynaklardan elde edilen verileri uygun bir biçimde bilgiye dönüştürerek yöneticilere sorumlu oldukları planlama, yönetim ve denetim etinliklerinde zamanında ve etkili kararlar almasına yardımcı olan sistemdir."

İç ve dış kaynaklardan elde edilen verileri yönetimin karar alma işlevine hazır hale getiren sistem temel olarak yönetim bilişim sistemi olarak

adlandırabilir. YBS, yöneticilere bilgi sunmak suretiyle örgüt yönetiminde bütünlüğün sağlanmasına katkıda bulunur ve örgütün tüm elemanları birbirleriyle bütünleşik olarak ortak amaçları doğrultusunda çalışır (Bensghir,1996, 57,58).

Öğüt, (2003, 130-141) YBS'yi, karar alma süreçlerine katkı yapan bilgileri, optimal zamanda, daha az masraflı ve doğru bir biçimde yönetime sunan sistem olarak tanımlamaktadır. Davis'e (1974, 4,5) göre ise YBS, bir örgütte günlük işlemleri, yönetimin karar alma fonksiyonlarını desteklemek için bilgi sağlayan bütünleşmiş bir insan- makine sistemidir.

YBS'nin tanımı hangi yaklaşıma bağlı kalınarak yapılırsa yapılsın, temel kavramının bilgi veya veri olduğu görülmektedir. Bilgi akışında, hangi bilgilerin nasıl seçileceği, kaydedileceği ve yöneticinin etkin kararlar almasında bu bilgilerden nasıl faydalanacağının tespitinde etkin bir YBS gereklidir (Erkut,1989, 25). YBS, yöneticilerin bir karar organı olması, bilgilerin karar sürecinde kullanılması ve alınan kararların yönergelerle örgütün iç ve dış çevresine gönderilmesinden oluşmaktadır. Bilgi karar ve yönlendirme için kullanılmaktadır. Ancak YBS, karar verme sürecinde yöneticinin yerini alamamaktadır.(Başlıgil,1995,1193-1195).

YBS'nin Özellikleri

YBS, bilgisayar temeline dayanan bütünleşik bir insan-makine sistemidir. YBS'nde her an ulaşılabilecek bilgiler, tek bir sistem tarafından değil birçok alt sistemin birleşimi tarafından işlenir ve insan ile bilgisayar arasında karşılıklı bir alışveriş ve etkileşim vardır. Kullanıcı, bilgisayarı bilgileri işlemekte kullanacağından sistem analistleri ve tasarımcıların insanların yetenek ve davranışlarını hesaba katmaları gerekir. Diğer yandan bilgiyi işleyecek ve kullanacak olan yöneticinin de bilgisayarlar ve YBS'ndeki kullanımına ait temel konuları öğrenmesi gerekmektedir (Erkut,1989, 25,26).

YBS'ler yöneticilere veriyi analiz edip karar almada kolaylık sağlamak üzere planlanmışlardır. Bilişim sisteminin kalitesi, yöneticiler tarafından ihtiyaç duyulan bilginin tam ve zamanında sağlanabilme kapasitesiyle ölçülür. Bilgi kesin ve güncel olmalıdır. Kullanıcılar bilgiye; veri tabloları, grafikler, özel istatistikler veya resimler ve müzik gibi çeşitli formatlarda ulaşabilmelidirler. Kullanıcıların farklı bakış açıları ve farklı gereksinimleri olduğundan iyi bir bilişim sisteminin her kullanıcı için mevcut bilgiyi farklı formlarda sunabilme esnekliği olmalıdır (Post& Anderson, 2003,6).

Laudon ve Laudon'a (1996) göre YBS'nin temel özellikleri şöyle sıralanabilir (Akt.Tekin, Güleş ve Öğüt, 2003,35):

1. YBS, kontrol düzeyinde yapılandırılmış ve yarı yapılandırılmış kararları destekler. Ayrıca üst yönetimin planlama amaçlarına da katkıda bulunur.

2. YBS, genellikle raporlaştırmaya dönük ve kontrol odaklıdır.

3. YBS, mevcut şirket verileri ve bu verilerin akışına dayanır.

4. YBS'nin analiz yeteneği düşüktür.

5. YBS, karar verme sürecine geçmişteki ve mevcut veriler yardımıyla katkıda bulunur.

6. YBS'nin esnekliği düşüktür.

7. YBS daha çok örgüt odaklıdır.

8. İhtiyaç duyulan bilgi genellikle sabittir ve bilinmektedir.

9. YBS, uzun bir analiz ve tasarım sürecini gerektirmektedir.

Ayrıca YBS, bütünleşik bir sistem olması nedeniyle verinin toplanıp saklanması ve dağıtımında tekrarlar yaşanmadığından ortak bir bilgi akışı sağlar. YBS, merkezi bir veri tabanına dayanır ve bilgisayarlarla yürütülen bir sistemdir (Kanter,1977, 22-24).

YBS bilgi desteği sağlayan bir sistemdir. Her YBS'nde günlük birçok bilgi işlenir ve ileride kullanılabilecek şekilde düzenli ve yararlanılabilir bir biçimde saklanır (Erkut,1989, 25,26). YBS'nin beş temel fonksiyonu vardır. Bunlar veri hazırlama, veri işleme, veri yönetimi, veri kontrol güvenliği ve bilgi iletimidir (Erdem,1998,10).

YBS'nde veriler bilgi haline dönüştürülerek yöneticiye aktarılmakta, yönetici ise bu bilgileri değerlendirerek ya tekrar sisteme ya da örgüt ve çevresine göndermektedir. Bu şekilde yönetici bilgi işleme ve bilişim sistemleriyle yönettiği üst sistemi oluşturmaktadır. Bilgi, karar ve yönlendirme için kullanılmaktadır. Ancak YBS, karar vermekte yöneticinin yerini alamaz, bu süreci gerçekleştiremez sadece yardımcı olabilir (Erkut,1989, 30,31).

YBS'nin Önemi ve Örgüt İçin Yararları

Günümüzün hızla gelişen sosyo-ekonomik çevresinde her düzeydeki yöneticinin hızlı ve nitelikli karar alma zorunluluğu, etkin bir YBS'nin varlığını gerekli kılmaktadır. Bilişim sistemleri sayesinde iç ve dış kaynaklı çok büyük miktarlardaki veriler kullanılabilir hale gelir. Sadece diğer insanları yöneten yönetici çağı sona ermiştir. Günümüzde yöneticiler uzman oldukları alanlarda görevlerini yerine getirmede yeterli olmak zorundadır. Başka bir deyişle yöneticiler, iki iş yapmaktadırlar: günlük işleri olduğu kadar planlama, örgütleme ve iletişimi de gerçekleştirirler. Bu noktada bilişim sistemleri, işlerin daha ucuza ama daha hızlı yürütülmesinde destek olurlar (Post&Anderson,2003, 5-7).

Yönetimde karar alma bilgiye dayalıdır. Bilgisayar ve diğer bilgi teknolojisi, toplanan ve işlenen bilgilerin bir araya getirilmesinde büyük kolaylıklar sağlamaktadır. Bilginin kalitesini artıran bilgisayar teknolojisi yönetimde alınan kararların da kalitesini artırabilmektedir (Ayık ve Karaman, 2002,29). Karar verme olası seçenekler arasında bir seçim yapma anlamında olduğu gibi aynı zamanda bir problem çözme sürecidir. İyi bir karar doğru, verimli, ucuz ve kısa sürede ulaşılabilir gibi niteliklere sahip olmalıdır (Akat ve Budak,1994, 268).

Her kurumda olduğu gibi, eğitim kurumlarında da yönetimin dirik olması gerekir. Gelişen ekonomi ve teknoloji, yönetimde de farklı uygulamaları gerekli kılmaktadır. İnsan davranışlarını değiştirme ve yeteneklerine yön vermede önemli rol üstlenen okulların yöneticileri, karşılaştıkları sorunlar için tek bir çözüm yolu üretmek yerine, uygun yollar bularak en iyi alternatifin seçilmesini tercih ederler. Bunun için amaçları saptayıp olayların nedenlerini belirleyerek, gerekli verileri sağladıktan sonra uygun olan alternatifi seçerler (Taymaz, 1997, 26).

Yöneticilik sürekli karar vermeyi gerektirdiğinden bilgi teknolojileri sayesinde daha hızlı, kolay, rasyonel, düşük maliyetli ve doğru kararların alınması mümkün olabilmektedir. Böylece teknoloji eğitimi almış ve yeniliklere açık yöneticilerin günümüz örgütlerinde bir üstünlüğü olmaktadır.

İnsan-makine sistemleri karar verme işlemlerini geliştirmek için önemli avantajlar sunar (House, 1971,157). Bilgisayarların çok hızlı bir şekilde işlem yapabilme kabiliyetleri olduğundan, örgütlerde yöneticilerin kararlarını daha sağlıklı bir şekilde alabilmeleri için gerekli olan bilgileri hiçbir kayba uğratmadan işleyip değerlendirebilirler. Sistem için gerekli olan, işlenen ve sunulan bilgilerin bir kararı oluşturabilecek biçimde toplanmalarıdır. Bunu gerçekleştirmek için de çeşitli sayısal modellerden yararlanılmalıdır (Soysal, 1989, 8,26).

YBS'ye karar verme işlevleri de aktarılabilmektedir. Ancak bilgisayara hangi tür kararların aldırılabileceği, bu kararların nasıl olması ve nasıl

alınması gerektiği konusu üzerinde özenle durmak gerekir. Modellere uygulanarak çözümlenebilen ve makineleştirilebilen kararlar genellikle basit, alışılmış, tekdüze ve tekrarlanan kararlardır. Çok iyi anlaşılan ve formal olarak açıklanabilen kararlar, bilgisayarda birleştirilebilir; diğer kararlar da yöneticilere bırakılır. Bu tür kararların makineleştirilmelerinin nedenlerinden biri de yöneticilerin bu tür operasyonel kararlara daha az zaman ayırmaları, buna karşılık stratejik ve üst düzey kararlara daha çok önem vermelerinin sağlanmasıdır (House, 1971,158).

Yönetime geleneksel yaklaşımlar örgütleme, planlama ve denetime odaklanır. Yöneticiler vakitlerinin çoğunu telefon konuşmalarında, toplantılarda, raporları okuma veya düzenlemede, meslektaşlarıyla proje tartışmalarında, prosedürleri açıklamada ve diğer etkinlikler için harcarlar (Post&Anderson,2003, 5-7). Örgütlerin büyüyüp gelişmesiyle birlikte faaliyetlerin denetimi bir insanın yeteneklerini aşacaktır. Bu durumda yönetici aynı zamanda birden fazla yerde bulunmak, planlamak, örgütlemek, yürütmek ve denetlemek zorunda kalacaktır. Sorunlara çözüm üretebilmek için personelle yüz yüze ilişki kurmak, bilgi aktarmak ve yapılan işleri değerlendirmek örgüt büyüdükçe zaman alıcı olmaya başlayacaktır. Böylece bir YBS'ne duyulan ihtiyaç şekillenmeye başlayacaktır (Ülgen,1990, 93-95).

YBS, örgütlerde bilgi teknolojileri kullanımının yönetsel boyutuna önem vermesi ve bilgi sistemleri uygulamalarında sistem yaklaşımını benimsemiş olmasından dolayı çağımızın örgütlerinin etkinlik ve hizmet kalitesinin yükseltilmesinde yaşamsal bir faktör olarak değerlendirilebilir (Öğüt,2003, 130-135).

Geleneksel sistemlerde yaşanan sorunlar ve karşılaşılan zorluklar bir örgütte YBS'nin gereğini daha belirgin bir biçimde ortaya çıkarmaktadır. Ülgen (1990, 95,96) karşılaşılan zorlukları aşağıdaki gibi özetlemiştir:

1. Bilgiler planlama ve karar süreci için gereken zamandan çok geç gelmektedir. Kağıt üzerinde yapılan çalışmalar zaman aldığı gibi düzeltmek için de gereken eylemler gecikmektedir.

2. Bilgiler gerektiği gibi bütünleşmemiştir. Yöneticiler farklı bölümlerde ve çevredeki bilgilerden habersiz olabilirler veya verilen bilgiler yeterli olmayabilir. Bütünleşememenin nedeni, örgüt içi ilişkilerin iyi olmaması ve rekabeti etkileyen sosyal, ekonomik, politik ve teknolojik dış etkenlere uyum sağlanamaması olabilir.

3. Yöneticilerin ihtiyaç duyduğu ayrıntılı ve açık bilgiler yerine daha kısa ve yetersiz bilgilerin yöneticilere aktarılmaktadır.

4. Bilgiler, yöneticiye uygun biçimde verilememektedir.

5. Zaman zaman ve farklı sürelerde gereken bilgilerin maliyeti çok pahalı olabilmektedir.

6. Üretilen bilgilerin ilgisizliği de bir başka sorun olabilir.

Geleneksel bilişim sistemindeki bu sorunları azaltmak amacıyla bilgisayar temeline dayalı YBS geliştirilmiştir. Etkin bir YBS, veriler ya da bilgileri mümkün olduğunca çıkış noktalarından toplayarak, daha sonra bunları düzenleneceği, hesaplanacağı, özetleneceği ve karar organları için yararlı bir biçime sokulacağı bilgi işleme merkezlerine gönderir(Ülgen,1990, 77). YBS, yöneticilerin yalnız karar almalarına yardımcı olmaz, ayrıca tekrar niteliği olan kimi sorunların çözülmesinde alınacak kararlara da yardımcı olur (Bensghir,1996, 56-62).

YBS genellikle yöneticilere haftalık, aylık, yıllık sonuçlar sunar bunlar günlük aktiviteler değildir. YBS ileride oluşabilecek sorunlara bugünden çözüm üretebilecek yapılar oluşturur (Karahoca, 1998, 28-35). Okullarda yapılan bir araştırmada YBS'nin okula girmesiyle, okulda bilginin elde edilmesinin önemli derecede değiştiği, YBS sayesinde birçok formatta yeni

raporlar sağlandığı tespit edilmiştir. Bu raporlar güncel, güvenilir, okunabilir, zamanlı, elde edilmesi kolay bulunmuş ve kağıt işlerini önemli ölçüde azalttığı gözlenmiştir. Yine bu araştırma sonucunda; okullarda YBS ile yeni istatistik ve karışık analizler yapılabildiği gözlenmiştir (Telem, 2001).

Yönetim Bilişim Sistemleriyle (YBS) yöneticiler her türlü bilgiyi istenen düzeyde takip etmek ve bilgisayar ekranlarından bu bilgileri görebilmek imkanına kavuşmuşlardır. Bu sayede yöneticiler, yönetiminden sorumlu oldukları örgütlerin nabzını her an ellerinde tutabilmektedirler. (Soysal, 1989, 5,8).

Yönetim Bilişim Sistemleri'nin yararlarını Tekin, Güleş ve Öğüt (2003,38) şu şekilde sıralamışlardır:

1. Örgütteki verimlilik, rutin işlerin daha hızlı ve ucuza mal olmasıyla artar. Ayrıca kırtasiyecilik masraflarını azaltır.

2. Müşterilere daha kaliteli hizmet sunulmasına yardımcı olur ve işlem süreleri kısalır.

3. Yeniliğe açık ürünlerin ortaya çıkarılması ve geliştirilmesinde yardımcı olur.

4. Rekabet üstünlüğü kazanılmasına yardımcı olur.

5. Pazardaki yeni fırsatların fark edilmesine yardımcı olur.

6. Örgüt içindeki iletişimi artırarak çalışanlarla yönetim arasındaki işbirliğinin güçlenmesine yardımcı olur.

7. Örgütler için kurumsallaşma sağlanmasında önemli rol oynar.

Bir işletmenin başarısının, iç ve dış çevredeki değişmelere karşı sağladığı uyum ve ortaya çıkan değişmeler karşısında yönetimin ihtiyaç duyduğu doğru, zamanlı ve anlamlı bilgiyi sağlayarak etkin kararlar alma faaliyetini gerçekleştirmesiyle yakından ilgilidir. Bu gerçekten hareket edilirse YBS'nin bir örgüt için taşıdığı önem daha iyi anlaşılacaktır.

Çınar (2002) eğitim yönetiminde bilgi sistemleri konulu yüksek lisans tezinde bilgi sisteminin ne olduğunu, eğitim yönetimindeki uygulamalarını ve sınırlılıklarını belirlemeye çalışmıştır. Araştırmanın sonucunda örgütlerin en gelişmiş teknoloji ile donatılmasının değil teknolojinin örgütsel amaçlara daha etkili ulaşmada kullanılmasının gerekliliği üzerinde durulmuştur.

Telem(1997) de çalışmasında okul yöneticilerinin yönetimdeki işlerinde YBS'den yararlanmakla kalan vakitlerini daha etkili kullanabildiklerini saptamıştır. Demir'in (2003) yaptığı araştırmada İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün YBS kullanımı görüşme tekniği ile incelenmiş ve YBS'nin uygulanma sorunları olarak teknolojik olanakların eksikliği, veri toplamada yaşanan güçlükler, bürokratik alışkanlıklara bağlı kalınması ve yeniliğe karşı direnme tespit edilmiştir.

Örgütler geliştikçe, yöneticiler doğru ve zamanlı bilgi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla daha iyi haberleşme kanalları kurmak zorundadırlar. İşlevini yerine getiren iyi bir YBS büro işlerinin kolaylıkla ve kısa zamanda yapılmasını sağlayarak büro personelinin yerini alabilecek ancak karar verme gibi önemli bir görevi yerine getiren yöneticinin yerini alamayacaktır (Ülgen, 1990,46).

Eğitim Kurumlarında YBS'nin Kullanım Alanları

Yöneticilerin bir konuda doğru karar verebilmesi için o konuyla ilgili gerekli bilgi ve becerilere sahip olması gerekmektedir. Bilişim sistemleri yönetimde, kurumla ilgili bilgilerin kaydedilmesi, saklanması ve bilgilerin işlenmesi aşamasında yararlanılacak araçlardandır. Personel ve öğrenci sayısı arttıkça yöneticilerin bilgisayar kullanımı zorunluluk haline gelmektedir (Keser, 1998,37). Efe (2001) bilgi teknolojilerinin müfredat laboratuar okullarında kullanımını Ankara ilindeki MLO yöneticilerine uyguladığı anket ile araştırmıştır. Araştırmada, bilgi sistemlerinin öğrenci işleri, öğrenci başarısının değerlendirilmesi, yazı işleri ve öğretmen bilgilerinin üst düzeyde kullanıldığı, stratejik planlama boyutunda kararların alınmasında ise yeterince kullanılmadığı belirtilmiştir.

1960'ların sonu ve 1970'lerin başından itibaren bilişim sistemlerinin eğitim kurumlarında yönetimsel amaçlı olarak kullanımına ilişkin bilgiler çizelge 1'de düzenlenmiştir (Turan, 2002,275).

Çizelge 1: Bilgisayarların Eğitim Yönetiminde Kullanımları

Öğrenci işleri;	Araştırma ve Planlama İşleri;
1. Öğrenci programları,	24. Bütçe analizleri,
2. Not raporları,	25. Taşıma hizmetleri,
3. Devam çizelgeleri,	26. İstatistiksel analizler,
4. Öğrenci ve ailelerine ilişkin demografik bilgiler,	27. Test madde analizleri,
5. Sağlık ve rehberlik kayıtları,	28. Proje planlama ve kontrol,
6. Öğretim sürecine ilişkin bilgiler,	
7. Sınavlar,	
8. Kayıt-kabul ve okul ücretleri,	

Çizelge 1 devamı

Personel işleri; 9. Maaşlar, 10. Personel dosyaları, 11. Görev dağılımları, 12. Sertifika/diploma kayıtları, 13. Sağlık/özlük kayıtları, 14. Vergi iadeleri vb. personel işleri,	Büro İşleri; 29. Kelime işlem, 30. Veri tabanı, 31. Elektronik ve sesli posta, 32. Masaüstü yayıncılık, 33. Sunu grafikleri, 34. Hesap çizelgesi,
Malî İşler; 15. Bütçe işleri, 16. Gelir-gider defteri, 17. Gelirler ve ödemeler, 18. Satın alma işleri, 19. Personel maaş ve benzeri ödeme analizleri,	Kütüphane İşleri; 35. Ödünç verme, 36. Katalog, 37. On-line araştırma, 38. Saklama ve satın alma.
Binalar ve Araçlar; 20. Mekân kullanımı ve sınıf dağılımları, 21. Envanterler, 22. Bakım programları, 23. Enerji yönetimi ve kontrolü,	

Kaynak: Turan, S.(2002). **Teknolojinin Okul Yönetiminde Etkin Kullanımında Eğitim Yöneticisinin Rolü**. Ankara: Semor Seminer Organizasyon ve Danışmanlık A.Ş.

Çizelge 1'de görüldüğü gibi eğitim kurumlarında bilişim sisteminin etkin olmadığı bir alana rastlamak neredeyse mümkün değildir. Dolayısıyla iyi kurulmuş YBS iyi kullanan yöneticilerle birleştiğinde eğitim kurumunun

amaçlarına ulaşmasında önemli boyutlarda yardımlar sağlayacaktır. Bu da teknolojinin ve ekonomik gelişmelerin çok yoğun yaşandığı bu yüzyıl için azımsanamayacak bir kazançtır. Yeni kuşakların yetiştirilmesi sorumluluğunu taşıyan okulların yöneticilerinin kendi alanları ile ilgili gelişmeleri izlemeleri yani kendilerini geliştirmeleri önemli rol oynamaktadır (Fındıkçı, 1996, 33-118).

Genel olarak bakıldığında YBS, bir alt sistemler bütünüdür. YBS'yi oluşturan alt sistemler iki şekilde yapılandırılabilir. İlk olarak, YBS örgütsel fonksiyonlara göre oluşmuş alt sistemleri kapsayan bir sistem olarak tasarlanmaktadır. İşletmelerde üretim, pazarlama, insan kaynakları, finans gibi işlevler gören her bir bölüm bir alt sistem olarak yorumlanmaktadır. Bunun yanında, YBS içinde bir de tüm alt sistemlerin kullanımına açık bir veri tabanı bulunmaktadır (Soysal, 1989,41).

Veri tabanı bir YBS'nin temelinde yer alır ve örgütün tuttuğu kütüklerden oluşur. Veri tabanında ayrıca bilgilere hızlı erişime yardım eden kılavuz kütükler ve geçici bir süre için yaratılıp silinen kütükler yer alır. Veri Tabanı Yönetim Sistemi (VTYS) şeklinde isimlendirilen yazılım, örgütün kendine has işlemlerini gerçekleştiren uygulama programları için gerekli alt yapıyı sağlar (Keser, 1998,39).

Keser'e (1998) göre bir okul Yönetim Bilişim Sistemi; Ofis Otomasyonu, Envanter, Mali İşler ve Öğrenci İşleri Alt Sistemi'nden oluşmaktadır. Bu alt sistemler şu şekilde özetlenebilir (Keser, 1998,41):

Ofis Otomasyonu Alt Sistemi. Ofis otomasyonu, yapılan tekdüze işleri otomatik hale getirmek amacıyla bilişim teknolojisinin kullanımı anlamına gelmektedir (Tekin, Güleş ve Öğüt, 2003,42). Yazışmaları yürütmek, evrak akışını sağlamak, evrak arşivini tutmak ve raporlarla formların hazırlanması işlemlerini yürütür.

Envanter Alt Sistemi. Okulda bulunan demirbaşların kontrolünü ve okulun fiziksel mekanlarının (kütüphane, laboratuar, spor salonu vb.) kullanımının planlanmasına destek olur.

Mali İşler Alt Sistemi. Okulun gelir ve giderlerini izleme işlevini yürütür. Ek ders ve vergi iadeleri hesaplamalarını yapar.

Öğrenci İşleri Alt Sistemi. Bu sistem, veri tabanında tutulması gereken bilgilerin verilmesi ve uygulamaların birleştirilerek, sistem gereklerinin tam olarak ortaya konmasını sağlar.

Öğrencilerle ilgili tutulması gereken bilgiler; öğrencinin kütüğündeki bilgiler, nüfus kimlik bilgileri, aldığı derslerle ilgili bilgiler, ödüller ve cezalar, katıldığı sosyal faaliyetler, rehberlikle ilgili bilgiler ve maddi yardım ihtiyacı olup olmadığı hakkındaki bilgilerdir. Derslerle ilgili tutulması gereken bilgiler; dersin adı ve kodu, kredisi, haftalık saati, ön şartı olan derslerdir. Öğretmenlerle ilgili tutulması gereken bilgiler ise kimlik bilgileri, mezun olduğu okul ve branş bilgileri, vermekte olduğu derslerdir.

Okul yönetim bilişim sistemlerinde kullanılan yazılımlar, genellikle eğitim yönetimi alanı için yazılım üreten özel firmalardan sağlanmaktadır. Bu firmalardan en gelişmiş ve pazar payı en büyük olan BİLSA, çeşitli okul düzeyleri için yazılımlar üretip, Talim ve Terbiye Kurulu onayından geçirerek pazarlamaktadır (TTK Bşk.). Aşağıda bu yazılımlara yer verilmiştir (Bilsa, 2005):

Bilsa Klasik. Bilsa programları ile okul yönetimi klasik Sistem Programı (İlköğretim Kurumları yönetimi); ön kayıt işlemleri, istatistikler, öğrenci not ve devamsızlık takibi, hazırlık sınıfı öğrencilerinin takibi, sınıf listeleri, karne, takdir, teşekkür, öğrenci, öğrenim, nakil belgeleri, etiket basımı, sınıf geçme ve diploma defterleri, sınıf başarı durumları, tek, iki, üç ve daha fazla dersten başarısız olanlar, dosya ve öğrenci belgesi isteme ve gönderme, not fişi, mezuniyete hak kazananlar, mezunlar arşivi, veliye devamsızlık mektubu, şifreleme sistemi (öğrencilerin istenen bir müdür

yardımcısına bağlanması, şifrelenmesi), bilgi yedekleme sistemi bulunmaktadır.

Bilsa Karma. Karma Sistem Programı (Ortaöğretim Kurumlarının Sınıf Geçme/alan seçmeli sistemle yönetimi); lise barajını aşanlar ve aşamayanlar, 9. sınıfı bitiren öğrencinin alan tesbiti, öğrencinin sorumlu olduğu dersler, hazırlık sınıfı öğrencilerinin tesbiti, önkayıt işlemleri, istatistikler, sınıf geçme ve diploma defteri, sınıf başarı durumları, sınıf listeleri, karne, takdir, teşekkür, öğrenci öğrenim, nakil belgeleri, tek, iki, üç ve daha fazla dersten başarısız olanlar, not fişi, vb. bulunmaktadır.

Progmatik. Haftalık Ders Dağıtım Programı(progmatik); öğretmenin istenen saatlerini veya tam bir gününü boş bırakabilme, istenilen bir dersi aynı anda iki veya daha çok öğretmene atayabilme, otomatik dağıtım yapabilme, elle dağıtım yapabilme, aynı dersleri gün aşırı yerleştirebilme, ayrılan öğretmenlerin derslerini diğer öğretmenlere paylaştırma vb. bulunmaktadır.

Bu programların bir kısmına ve içeriklerine çizelge 2'de yer verilmiştir.

Çizelge 2: Okul Yönetiminde Kullanılan Programlar

PROGRAMIN ADI	PROGRAMIN YAPTIĞI İŞLERDEN BAZILARI	Dos Windows
KARMA SİSTEM *(Lise ve dengi okullar için)*	Lise ve dengi okullarda okul, öğrenci, öğretmen bilgilerinin bilgisayarla takibi. Her türlü istatistiki bilgi, karne, takdir, teşekkür, not fişi, sınıf geçme defteri vb. işlemin esnek raporlama sistemi ile hızlı, doğru ve güvenilir şekilde bilgisayarla hazırlanmasını sağlar. Ayrıca Norm Kadro bilgilerinin girişi ve internete bağlanma olanağı vardır.	**D** **W**

Çizelge 2 devamı PROGRAMIN ADI	PROGRAMIN YAPTIĞI İŞLERDEN BAZILARI	Dos Windows
KLASİK SİSTEM *(İlköğretim okulları için)*	İlköğretim okullarında öğrenci, öğretmen bilgilerinin bilgisayarla takibi. Her türlü istatistiki bilgi, karne, takdir, teşekkür, not fişi, sınıf geçme defteri vb. işlemin esnek raporlama sistemi ile hızlı, doğru ve güvenilir şekilde bilgisayarla hazırlanmasını sağlar. Ayrıca Norm Kadro bilgilerinin girişi ve internete bağlanma olanağı vardır.	**D**
ÖĞRENCİ KAYIT *(İlköğretim ve Ortaöğretim okulları için)*	Öğrenci kayıtları, Bilsa tarafından hazırlanan öğrenci kayıt formlarının scannerda okutulmasıyla pratik hale getirilmiştir. Program, Bilsa Klasik ve Karma ile entegre çalışır. Kayıt zarfı anında basılabildiği gibi boş öğrenci numaraları klasik ve karmadan alınabilir.	**W**
MEMUR MAAŞ BORDROSU *(657 Sayılı Yasaya tabi her tür kurum bordroları için)*	Aylık maaş ve ücretlerle ilgili, Çarşaf Bordro, Nakit Fişi, Banka Disketi, Ek Ders Çizelgesi ve Bordrosu, Tasarruf Teşvik, Vergi İadesi, Maaş Farkları, Otomatik Terfi İşlemleri gibi personel özlük hakları ile ilgili her türlü işlem otomatik olarak gerçekleştirilir. Çok kurumlu olarak çalıştırılabilir. Aylık ve yıllık arşivleme sistemi mevcuttur.	**D** **W**
ÖĞRETMEN DEVAM – DEVAMSIZLIK *(Bordro İle Entegre, Öğretmen Devam-Devamsızlık ve Fiili Hizmet için)*	Öğretmen devam – devamsızlık defteri, Aylık Ek Ücret Çizelgesi, İlave Ek Ücret Çizelgesi ve devam- devamsızlık ile ilgili tüm işlemleri kapsar. Memur Maaş Bordro programı ile entegre olarak çalışarak ek derslerin bordroya aktarımı yapılabilir. Aynı zamanda bağımsız olarak her türlü bilgi ve belge hızlı, güvenilir olarak alınabilir.	**D** **W**
DEMİRBAŞ TAKİP *(Her türlü özel ve resmi kurum ve okullar için.)*	Demirbaş Defteri, Giren, Çıkan işlemleri, Demirbaş İcmal Bordrolarının çıktılarının alınmasıyla yıl sonu devir işlemleri kolayca sağlanır. Ne, nerede, ne zaman girdi ve çıktı, kimin sorumluluğunda; stok ve ihtiyaçların durumunu oda oda dolaşmadan görme ve belgeleme imkanı sağlar.	**D** **W**

Çizelge 2 devamı PROGRAMIN ADI	PROGRAMIN YAPTIĞI İŞLERDEN BAZILARI	Dos Windows
HAFTALIK DERS DAĞITIM *(Tüm ilköğretim, liseler ve dengi okullar için)*	Okulunuzun haftalık ders programının pedagojik değerler gözetilerek, sizin ve öğretmenlerinizin istekleri doğrultusunda güvenilir ve hızlı şekilde yapılabilmesini sağlar. Bilsa Karma ve Klasik programından öğretmen bilgilerinin aktarımı yapılabilir. Her türlü doküman çıktı olarak yazıcıdan alınabilir.	**D** **W**
REHBERLİK *(Her türlü resmi ve özel okul ve dershaneler için.)*	Sınav Kaygısı Ölçeği, Akademik Benlik Kavramı Ölçeği, Kendini Değerlendirme Envanteri, Problem Tarama Envanteri, Beck Depresyon Ölçeği, ÇADE, Mesleki Olgunluk Ölçeği, Stres Düzeyi Ölçeği, Çocuklar için Depresyon Ölçeği, Sosyometri	**D** **W**
AMBAR TAKİBİ (YENİ) *(Yemekhanesi olan her türlü okul için)*	Yemekhanesi olan okullardaki ambar iş ve işlemlerinin bilgisayarla takibi ve bu işlemlerle ilgili her türlü evrak ve belgenin yazıcıdan alınması için hazırlanmıştır. Programla; Ambar Defteri, Günlük Yemek Tabelası, Satıcı Cari Hesapları, Yemek Reçeteleri vb. birçok işlem yapılabilir.	**W**
PANSİYON TAKİB (YENİ) *(Yatılı, pansiyonu olan her türlü okul için)*	Pansiyonlu okullardaki pansiyonların iş ve işlemlerinin bilgisayarla takibi ve bu işlemlerle ilgili her türlü evrak ve belgenin yazıcıdan alınması için hazırlanmıştır. Programla; oda listesi, ranza kimlik kartı, dolap kartı, nöbet listesi, öğrenci belgesi, evci öğrenci listesi, hasta sevk kağıdı, öğrenci bordrosu, paralı – parasız yemek yiyenler listesi vb. listeler alınmaktadır.	**W**
DİPLOMA BASIM	İlköğretim, lise ve dengi okullarda ,mezun öğrencilerin bilgileri tekrar girilmeden okul yönetim programından otomatik olarak alınarak diploma basılır.	**W**
SAĞLIK TAKİBİ *(Okullar için.)*	Okullardaki öğrenci ve personelin sağlık işlemlerinin otomasyonunu sağlar. Programdan hasta sevk ve raporları, revir defteri, liste ve istatistikleri alınmakta, ayrıca Bilsa Klasik,Karma ve Ambar programları ile entegre çalışabilmekte, öğrenci ve öğretmenlerin kimlik bilgileri otomatik olarak çekilebilmektedir. Kayıtlı kişilerin alerjileri, aşıları, hastalıkları ve geçirmiş oldukları ameliyatların takibi mümkündür.	**W**

Çizelge 2 devamı

KÜTÜPHANE TAKİBİ *(Her tür kütüphane için.)*	Okul ve Kurum kütüphanelerinin otomasyonu, Dewey Sistemine uygun biçimde kitapların kaydı, ödünç kitap verme işlemleri (barkod okuyucu ile), fotoğraflı üye kartı hazırlama, kütüphane ile ilgili tüm liste ve istatistiklerin alınması. Değişik yöntemlerle kitap arama. Kitaplar için barkod etiketi basımı. Bilsa Klasik ve Karma programları ile entegre çalışabilmekte, öğrenci ve öğretmen bilgileri bir tuşla alınabilmektedir.	**W**

Kaynak: BİLSA

Çizelge 2'de yapılan kısa açıklamalardan da anlaşılacağı üzere bu programlar sayesinde okullarda hemen her işin az zaman ve çaba harcanarak yapılması ve kırtasiyecilik masraflarının düşürülmesi belki de bilgisayarın okul yönetimine sağladığı en aşikar yararlardan yalnızca bazılarıdır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu başlık altında araştırmanın modeli, evren ve örneklemi, verilerin toplanması ve analizi ile ilgili bilgiler verilmiştir

Araştırmanın Modeli

Ortaöğretim okulllarında görev yapan yöneticilerin teknolojiye karşı tutumlarının, bilgisayarı ve YBS'yi kullanım durumlarının var olan hali ortaya konulmak istediğinden araştırma tarama modelindedir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, 2006-2007 eğitim-öğretim yılı içerisinde Ankara ili merkez ilçelerindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı tüm ortaöğretim okullarında görev yapan yöneticilerden oluşmaktadır.

Yönetici sayısının fazla olması ve hepsine ulaşmadaki yaşanabilecek sıkıntılar dikkate alınarak, yöneticilerden örnekleme alma yoluna gidilmiştir. Örneklem, sekiz merkez ilçeden Altındağ, Çankaya, Keçiören, Mamak, Yenimahalle olmak üzere beş ilçede görev yapan yöneticilerden seçilmiştir. Diğer üç ilçe olan Etimesgut, Sincan ve Gölbaşı ilçelerinde de görev yapan yöneticiler ön uygulamada kullanılmıştır. Her ilçedeki örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde Balcı'nın (2001, 107-108) önerdiği tabakalı örneklem büyüklüğünü saptamada yaygın olarak kullanılan aşağıdaki formülden yararlanılmıştır.

N : Evren büyüklüğü
n : Örneklem büyüklüğü
d : Hoşgörü düzeyi (0,05)
t : Güven düzeyinin tablo değeri (1,96)

PQ: Maksimum örneklem büyüklüğü için örneklem yüzdesi

(0,5 x 0,5 = 0,25)

$$n = \frac{t^2.(PQ)/d^2}{1+(1/N).t^2.(PQ)/d^2}$$

Bu formül doğrultusunda araştırmanın örneklem büyüklüğü, çizelge 3'de verilmektedir (MEB, 2005).

Çizelge 3. Örneklem Büyüklüğünün İlçelere Göre Dağılımı

.

İLÇELER	Toplam Yönetici Sayısı	Örneklem Büyüklüğü
Altındağ	116	43
Çankaya	163	61
Keçiören	112	42
Mamak	89	33
Yenimahalle	155	58
TOPLAM	635	238

Yukarıdaki çizelgeye göre Ankara ili beş merkez ilçesinde toplam 635 yönetici bulunmaktadır. Bu yöneticilerin 238'i araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Buna göre her ilçeden yeter sayıda rast gele seçilen ortaöğretim kurumları yöneticilerine, hazırlanan anket uygulanmıştır.

Araştırmada 238 yöneticiye ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan yöneticilerin eğitim durumu, cinsiyet, kıdem ve bilgisayar kullanımı ile bir kurs, seminer, vb. katılım değişkenlerine göre dağılımı çizelge 4'te verilmiştir.

Çizelge 4. Araştırmaya Katılan Kişiler İle İlgili Kişisel Bilgiler

Değişken		Frekans (N)	Yüzde (%)
Eğitim Durumu	Ön lisans	19	8
	Lisans	178	75,1
	Lisansüstü	40	16,9
	Toplam	237	100
Cinsiyet	Kadın	54	23,3
	Erkek	178	76,7
	Toplam	232	100
Unvan	Müdür	40	17,1
	Müdür Baş Yardımcısı	35	15
	Müdür Yardımcısı	159	67,9
	Toplam	234	100
Meslekteki Kıdem	0-5 yıl	4	1,8
	6-10 yıl	24	10,5
	11-15 yıl	50	21,9
	16-20 yıl	48	21,1
	21 yıl ve üzeri	102	44,7
	Toplam	228	100
Bilgisayar Kullanımı ile İlgili Kurs veya Seminere Katılıp Katılmadığı	Evet	167	85,6
	Hayır	28	14,4
	Toplam	195	100

Çizelge 4'te görüldüğü üzere, araştırmaya 238 yönetici katılmıştır. Öğrenim durumuna göre yöneticilerin % 8'i ön lisans mezunu, % 75,1'i lisans mezunu ve % 16,9'u da lisansüstü bir kurumdan mezun olmuştur. Araştırmaya katılan yöneticilerin % 23,3'ü kadın ve % 76,7'si erkektir. Müdürler %17'1i, müdür başyardımcıları %15'i ve müdür yardımcıları da %67'9 u oluşturmaktadır. Yöneticilikteki hizmet süresine göre 0-5 yıl olanların oranı % 1,8, 6-10 yıl arası olanların oranı % 10,5, 11-15 yıl arası olanların oranı % 21,9, 16-20 yıl olanların oranı % 21,1 ve 21 yıl ve üzeri olanların oranı ise % 44,7'dir. Araştırmaya katılan yöneticilerden bilgisayar kullanımı ile ilgili bir kurs veya seminere katılanların oranı %85,6 iken katılmayanların oranı %14,4'tür. Bu verilere göre, yöneticilerin büyük çoğunluğunun lisans mezunu, erkek, 21 yıl ve üzeri yöneticilik kıdemine sahip, bilgisayar kullanımı ile ilgili bir kursa katılmış müdür yardımcılarından oluştuğu söylenebilir.

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Ortaöğretim Okulu Yöneticilerinin Teknolojiye Karşı Tutumları ölçeğini hazırlamak için konuyla ilgili alanyazın taranmış, araştırma konusu ile ilgili daha önce yapılan çalışmalar incelenmiştir. İlgili alanyazın incelenmesi sonucunda Doç. Dr. Sadegül Akbaba'nın daha önce geliştirip uyguladığı 37 sorudan oluşan anketin 28 sorusu kullanılmış ve 2 soru daha eklenerek 30 soruluk bir tutum ölçeği oluşturulmuştur. Ayrıca Yrd. Doç. Dr. Kamile Demir'in YBS ile ilgili olarak yaptığı çalışmadaki son iki bölüm kullanılarak üç bölümden oluşan anket oluşturulmuştur. Doç. Dr. Sadegül Akbaba ve Yrd. Doç. Dr. Kamile Demir'den anketleri ile ilgili alınan kullanma ve uygulama izinleri Ek- 1 ve Ek-2'de verilmiştir.

Hazırlanan ölçek taslağı, eğitim yönetimi ile ölçme ve değerlendirme alanlarında uzman olan kişilerin (Prof. Dr. Ali Balcı, Prof. Dr. Işıl Ünal, Doç. Dr.Yasemin Kepenekçi, Yrd. Doç.Dr. Hasan Hüseyin Aksoy, Yrd. Doç. Dr. Şakir Çınkır, Yrd. Doç. Dr. Ömay Ç. Bökeoğlu ve Arş. Gör. Serkan Koşar, Arş. Gör. Sabri Güngör) görüşlerine sunulmuştur. Ölçek, uzman kişilerin görüşleri doğrultusunda yeniden ele alınmış, gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra evrenden alınmış örneklem gruplara uygulanmıştır. Ön uygulamada kullanılan anket Ek-3'te verilmiştir.

Ölçek formunun giriş bölümünde YBS ile ilgili bilgi notu yer almıştır. Ölçeğin birinci bölümünde katılımcıların kişisel özelliklerine ilişkin sorular, ikinci bölümde ise teknolojiye karşı tutumlarını belirlemeye yarayan bazı sorular yer almaktadır. Üçüncü bölümde de yöneticilerin Yönetim Bilişim Sistemlerini kullanma alanları ile ilgili ifadeler yer almaktadır.

Hazır hale getirilen anket taslağı, uzman görüşüne sunulduktan sonra geçerlilik çalışmalarının sürdürülmesi ve güvenirlik çalışmalarının yapılabilmesi için ön uygulama yapılmıştır. 'Ortaöğretim Okulu Yöneticilerinin Teknolojiye Karşı Tutumları' ölçeğinin ön uygulaması evrende yer alan

okullarla benzerlik gösteren ancak örneklemde yer almayan; Gölbaşı, Sincan ve Etimesgut İlçelerindeki 21 ortaöğretim okulunda görev yapan 58 yöneticiye uygulanmıştır. Ön uygulama yapılan okul ve yönetici sayıları çizelge 5'te gösterilmiştir.

Çizelge 5. Ön Uygulama Yapılan Ortaöğretim Okulu ve Yönetici Sayıları

Ön Uygulama Yapılan		
İlçeler	**Ortaöğretim Okulu Sayısı**	**Yönetici Sayısı**
Gölbaşı	2	6
Sincan	10	27
Etimesgut	9	25
Toplam	21	58

Yöneticilerden elde edilen verilerin faktör çözümlemesine uygun olup olmadığını belirlemek amacıyla KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) ve Barlett testleri sonuçları incelenmiştir. Kaiser-Meyer-Olkin ve Barlett testlerinin sonuçlarının verilerin faktör analizi yapmaya uygun olduğunu göstermesi nedeniyle, ölçeğin temel bileşenlerini tespit etmek için Temel Bileşenler Yöntemi ile faktör analizi gerçekleştirilmiştir. 30 maddeyle yapılan ilk analiz sonucunda KMO= .742 ve Barlett küresellik testi sonucunun [x^2= 783,455; P< .01] ve anlamlılık değerinin .000 çıkması faktör analizi yapabilmek için üzerinde çalışılan örneklem büyüklüğünün yeterli ve verilerin ise faktör analizi yapabilmek için uygun olduğunu göstermiştir (Kalaycı, 2006, 322).

Ölçeğin güvenirliliğini saptamak için ise Cronbach Alpha katsayısı hesaplanmıştır. Özdamar'ın (1997, 500) Alpha katsayısının değerlendirilmesinde uyulan değerlendirme kriterleri esas alınmıştır. Bu kriterler aşağıda belirtilmiştir:

$.00 \leq \alpha \leq .40$ ise ölçek güvenilir değildir.

$.40 \leq \alpha \leq .60$ ise ölçek düşük güvenirliktedir.

.60 ≤ α ≤ .80 ise ölçek oldukça güvenilirdir.

.80 ≤ α ≤ 1 ise ölçek yüksek derecede güvenilirdir.

Uygulama sonuçları değerlendirilip, yöntem ve içerik konusunda gerekli görülebilecek geliştirmeler yapıldıktan sonra ölçek 24 maddeye indirilmiştir. Ön uygulama sonrası elde edilen ölçek Ek-4'te verilmiştir.

Teknolojiye karşı tutum ölçeği, yöneticilerin teknolojiye olan tutumlarını ölçen, 1-5 arası puanlanan Likert tipi bir ölçektir: "(1) Hiç Katılmıyorum, (2) Az Katılıyorum, (3) Orta Derecede Katılıyorum, (4) Çok Katılıyorum, (5) Tamamen Katılıyorum" seçeneklerinden oluşmaktadır.

Ölçekte yer alan her bir maddenin faktör yük değerine ve madde toplam korelasyonlarına bakılmıştır. Bu konuda Büyüköztürk (2005, 165) genel olarak, madde - toplam korelasyonu .30 ve daha yüksek olan maddelerin bireyleri iyi derecede ayırt ettiği, .20 ile .30 arasında kalan maddelerin zorunlu görülmesi durumunda teste alınabileceği veya maddenin düzeltilmesi gerektiği, .20'den daha küçük maddelerin ise teste alınmaması gerektiğini önermektedir.

Madde faktör yük değerinin .45 ve daha yüksek olması, maddelerin seçiminde iyi bir ölçüttür (Büyüköztürk, 2005, 118). Bununla birlikte eğer bir değişkenin tüm faktörler ile olan yükü, 0,30 un altındaysa, o değişken hiçbir faktörde yer almıyor demektir (Nunnally ve Bernstein, 1994).

Bu nedenle faktör analizi sonuçlarına göre faktör yük değeri .40'ın altında olan maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Elde edilen faktörlerin alfa güvenirlik katsayılarına ve açıklanan varyansa bakılmıştır. Ayrıca her bir maddenin ayırt ediciliğine, madde-toplam korelâsyonları hesaplanarak bakılmıştır. Madde-toplam korelasyonlarının negatif olmamasına ve 0,25'ten büyük olmasına dikkat edilmiştir. Çünkü bu kurala uymayan maddelerin ölçekten çıkarılması önerilmektedir (Özdamar ,1997, 500).

Ölçek daha önce Doç.Dr. Sadegül Akbaba tarafından uygulandığında dokuz alt ölçeğe ayrılmıştır. Ancak ön uygulama veri seti ile yapılan analizler sonucunda ölçeğin ancak üç alt ölçek için anlamlı yük değerleri verdiği görülmüş ve .40 altında yük değeri olan 1, 3, 6, 13, 27 ve 29. maddeler atılmıştır. Böylece ölçekteki toplam madde sayısı 24'e inmiştir. Ek-5'te faktör analizi çizelgeleri, Ek-6'da birinci alt boyuta ait güvenilirlik analizi çizelgeleri, Ek- 7'de ikinci alt boyuta ait güvenilirlik analizi çizelgeleri ve Ek-8'de de üçüncü alt boyuta ait güvenilirlik analizi çizelgeleri sunulmuştur.

Ölçeğin ilk alt boyutu teknolojik gelişme ve yönetim, ikinci alt boyutu teknoloji kullanımı ve korku, üçüncü alt boyutu ise teknolojiyi benimseme olarak belirlenmiştir. Ön uygulama veri seti tek bir boyut olarak düşünülmediğinden ölçeğin alt boyutları ayrı ayrı faktör analizine sokulmuştur. Faktör analizinde ulaşılan sonuçlara göre, yöneticiler için geliştirilen anketin birinci alt boyutu olan "Teknolojik Gelişme ve Yönetim" bölümünde 11 madde yer almaktadır. Çizelge 6'da birinci alt ölçekte yer alan maddelerin faktör yük değerleri ve madde toplam korelasyonları yer almaktadır.

Çizelge 6. Teknolojik Gelişme ve Yönetim Alt Ölçeğinde Yer Alan Maddelerin Faktör Yük Değerleri ve Madde Analizi Sonuçları

M. No	MADDELER	Faktör Yük Değerleri	Madde Toplam Korelasyonları
8.	Teknolojinin insanları birbirlerine yabancılaştırdığını düşünürüm.	.61	.59
9.	e-posta kullanmanın bir kolaylık olduğunu düşünürüm.	.72	.64
10.	Çalıştığım personelden teknolojik gelişmelere ilişkin bilgi almaktan hoşlanırım.	.67	.59
11.	Teknolojinin insanlar arası etkileşimi artırdığını düşünürüm.	.53	.43
13.	Teknolojik gelişmeleri öğrenmek benim için fazladan bir yük sayılır.	.49	.46

Çizelge 6 devamı

16.	İnternette araştırma yapmaktan hoşlanırım.	.71	.76
18.	Teknoloji konusunda oluşturulan gruplara katılmanın faydalı olacağına inanmam.	.58	.50
19.	Okulumda yeni öğretim teknolojilerinin kullanıldığını görmek beni mutlu eder.	.80	.74
20.	Personelimin gelişen teknolojilerden faydalanmalarını okulum için gerekli görmem.	.71	.63
21.	Hizmet içi eğitim programlarında teknolojiye geniş ölçüde yer verilmesini isterim.	.66	.56
24.	Teknolojiyi kullanmakla liderlik rolümü daha iyi oynadığıma inanırım.	.43	.48
	Açıklanan Varyans:%64 **Cronbach alfa Katsayısı**= .87		

Ölçeğin birinci alt boyutu olan "Teknolojik Gelişme ve Yönetim" ölçeğinde yer alan 11 maddenin oluşturduğu faktörün toplam varyansın % 64'ünü açıkladığı görülmüştür. Alt ölçek için Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı α = .74 olarak belirlenmiştir. Buna göre alt ölçeğin iç tutarlılığa sahip olduğu kabul edilmiştir.

Aşağıda yer alan çizelge 7'de "Teknoloji Kullanımı ve Korku" alt ölçeğinde yer alan maddelerin faktör yük değerleri ve madde analizi sonuçları yer almaktadır.

Çizelge 7. Teknoloji Kullanımı ve Korku Alt Ölçeğinde Yer Alan Maddelerin Faktör Yük Değerleri ve Madde Analizi Sonuçları

M. No	MADDELER	Faktör Yük Değerleri	Madde Toplam Korelasyonları
1.	İnsanları teknolojiyi kullanmaları için özendiririm.	.65	.67
2.	Bilgisayar kullanmaktan hoşlanırım.	.63	.66
3.	Yeni teknolojileri öğrenmenin zaman kaybı olduğunu düşünürüm.	.64	.52
4.	Teknolojideki gelişmelerin okuldaki rolümü azaltacağını düşünürüm.	.68	.51

Çizelge 7 devamı

5.	Okulumda yeni teknolojilerin uygulanmasından hoşlanırım.	.78	.68
6.	Teknoloji ile ilgili kurs ve seminerlere katılmak beni sıkar.	.57	.45
7.	Okul yönetiminde teknolojinin yarar getireceğine inanmam.	.63	.57
17.	Kendimi teknolojik gelişmeleri öğrenmek için yaşlı bulurum.	.71	.64
22.	Teknolojinin kontrolümüz altında olduğuna inanırım.	.47	.44
	Açıklanan Varyans:% 43 **Cronbach Alfa Katsayısı:** .85		

Ölçeğin ikinci alt boyutu olan "Teknoloji Kullanımı ve Korku" alt ölçeğinde 9 madde bulunmaktadır. Buna göre ölçekte yer alan maddelerin oluşturduğu faktörün toplam varyansın % 43'ünü açıkladığı görülmüştür. İkinci alt ölçek için Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı α = .85 olarak belirlenmiştir. Buna göre alt ölçeğin iç tutarlılığa sahip olduğu kabul edilmiştir.

Çizelge 8'de "Teknolojiyi Benimseme" alt ölçeğinde yer alan maddelerin faktör yük değerleri ve madde analizi sonuçlarına yer verilmiştir.

Çizelge 8. Teknolojiyi Benimseme Alt Ölçeğinde Yer Alan Maddelerin Faktör Yük Değerleri ve Madde Analizi Sonuçları

M. No	MADDELER	Faktör Yük Değerleri	Madde Toplam Korelasyonları
12.	Teknoloji ile ilgili konuşma yapılan ortamlarda bulunmaktan hoşlanırım	.57	.45
14.	İnsanları yeni teknolojik gelişmeler konusunda bilgilendiririm.	.62	.55
15.	Teknolojinin kısmen de olsa insanın yerini alacağını düşünürüm.	.62	.28
23.	Teknoloji ile ilgili kitaplar almaktan hoşlanırım.	.69	.52
Açıklanan Varyans: % 10 **Cronbach Alfa Katsayısı** = .67			

Ölçeğin üçüncü alt boyutu olan “Teknolojiyi Benimseme” alt ölçeğinde 4 madde bulunmaktadır. Buna göre ölçekte yer alan maddelerin oluşturduğu faktörün toplam varyansın % 10’unu açıkladığı görülmüştür. Alt boyut için Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı α = .67 olarak belirlenmiştir. Buna göre alt ölçeğin iç tutarlılığa sahip olduğu kabul edilmiştir.

Verilerin Çözümlenmesi

Yöneticilerin teknolojiye ilişkin tutumlarının belirlenmesinde aritmetik ortalama ($\overline{X}$), standart sapma (SS) değerleri ve bağıl değişim katsayıları bulunmuş ve bu ortalamaların değerlendirilmesinde çizelge 9’daki değerlendirme aralıkları kullanılmıştır. Bu değerlerin yöneticilerin cinsiyetine ve yöneticilikteki bilgisayar kullanımı ile ilgili bir kurs, seminer, vb. katılıp katılmama değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkisiz t-testi ile eğitim durumu, unvan ve kıdem süresine göre farklılık gösterip göstermediğine tek yönlü ANOVA ile bakılmıştır. Farkın anlamlı çıkması durumunda ise farkın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla LSD çoklu karşılaştırma testi uygulanmıştır. Bütün analizlerde .05 manidarlık düzeyi seçilmiştir. Yöneticilerin bilgisayar ve yönetimde YBS’yi kullanma durumlarının belirlenmesinde frekans (N) ve yüzde (%) değerleri bulunmuştur.

Çizelge 9. Değerlendirme Aralıkları

Değerlendirme Dereceleri	Değerlendirme Aralıkları
Hiç Katılmıyorum	0.00 – 1.79
Az Katılıyorum	1.80 – 2.59
Orta Derecede Katılıyorum	2.60 – 3.39
Çok Katılıyorum	3.40 – 4.19
Tamamen Katılıyorum	4.20 – 5.00

Çizelge 9’da verilen değerlendirme aralıklarına göre bulgular ve yorumlar oluşturulmuştur.

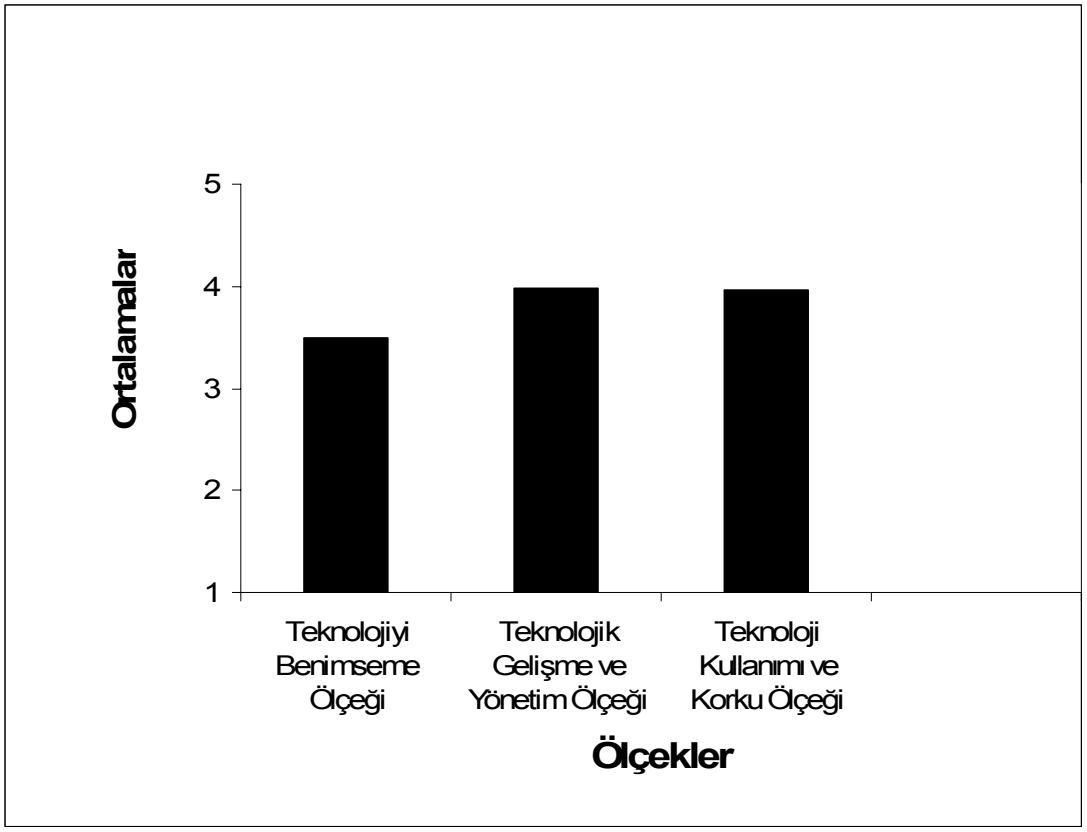
BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde Ankara Büyük Şehir Belediyesi sınırları içinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaöğretim okullarında görev yapan yöneticilerin "Teknolojiye Karşı Tutumları"nı ortaya koymak için geliştirilen ölçek ile toplanan verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

Okul Yöneticilerinin Teknolojiye İlişkin Tutumları

Öncelikle ortaöğretim okullarındaki yöneticilerin teknolojiye karşı tutumlarının üç alt ölçekte de ortalamaları şekil 3'te verilmiştir.

Şekil 3. Yöneticilerin Teknolojiye Karşı Tutumlarını Ölçen Ölçeklerin Ortalamaları

Şekil 3 incelendiğinde yöneticilerin tutumlarının ortalamalarının 3,5 ve 4 arasında değiştiği görülmektedir. Turgut ve Baykul'a (1992,166) göre bir ile beş arasında puanlandırılan ölçeklerde, 1 ile 3 arası olumsuz, 3 ile 5 arası ise olumlu tutumu göstermektedir. Buna göre bu araştırmaya katılan yöneticilerin teknolojiyi benimseme konusunda tutumları olumlu olmaya eğimli iken teknoloji kullanımı ve teknolojik gelişmelerin yönetime aktarılması konularında yüksek derecede olumlu tutuma sahip oldukları söylenebilir.

Bundan sonraki kısımda alt boyutlara ilişkin bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

Teknolojik Gelişme ve Yönetim Boyutuna İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmaya katılan yöneticilerin teknolojik gelişme ve yönetim boyutuna ilişkin tutumlarının ortalama, standart sapma ve sıra değerleri çizelge 10'da sunulmuştur.

Çizelge 10. Okul Yöneticilerinin Teknolojik Gelişme ve Yönetime İlişkin İfadelerinin Ortalama, Standart Sapma ve Göreli Önem Sıraları.

Madde No.	Maddeler	$\overline{X}$	SS	Bağıl Değişim Katsayısı (%)	Göreli Önem Sırası
1	*Teknolojinin insanları birbirine yabancılaştırdığını düşünürüm.	3.60	1.24	34.44	10
2	Elektronik posta kullanmanın bir kolaylık olduğunu düşünürüm.	4.53	.78	17.21	3
3	Çalıştığım personelden teknolojik gelişmelere ait bilgi almaktan hoşlanırım.	4.28	.95	22.20	6
4	Teknolojinin insanlar arası etkileşimi arttırdığını düşünürüm.	3.54	1.22	34.47	11
5	* Teknolojik gelişmeleri öğrenmek benim için fazladan yük sayılır.	4.50	.89	19.78	4
6	İnternette araştırma yapmaktan hoşlanırım.	3.97	1.03	25.94	8

Çizelge 10- devamı

	Maddeler	$\overline{X}$	SS	Bağıl Değişim Katsayısı (%)	Göreli Önem Sırası
7	*Teknoloji konusunda oluşturulan gruplara katılmanın faydalı olacağına inanmam.	4.14	1.18	28.50	7
8	Okulumda yeni öğretim teknolojilerinin kullanıldığını görmek beni mutlu eder.	4.56	.88	19.30	2
9	*Personelimin gelişen teknolojilerden faydalanmalarını okulum için gerekli görmem.	4.66	.92	19.74	1
10	Hizmet içi eğitim programlarında teknolojiye geniş ölçüde yer verilmesini isterim.	4.39	.86	19.59	5
11	Teknolojiyi kullanmakla liderlik rolümü daha iyi oynadığıma inanırım.	3.90	1.04	26.67	9

*** Önünde bulunduğu maddelerin olumluya çevrildiğini göstermektedir.**

Çizelge 10 incelendiğinde teknolojik gelişme ve yönetime ilişkin olarak "Personelimin gelişen teknolojilerden faydalanmalarını okulum için gerekli görürüm. ($\overline{X}$ = 4,66)" ifadesine yöneticilerin en çok katıldıkları görülmektedir. Yöneticiler, "Teknolojinin insanlar arası etkileşimi arttırdığını düşünürüm ($\overline{X}$ = 3,54)" ifadesine ise en az katılmaktadır.

Teknolojik gelişme ve yönetim alt boyutunda bağıl değişim katsayıları %17.21 ile %34.47 arasında değişmektedir. Buna göre "Elektronik posta kullanmanın bir kolaylık olduğunu düşünürüm." (2.madde) en homojen, "Teknolojinin insanlar arası etkileşimi arttırdığını düşünürüm." (4.madde) de en heterojen maddedir. 4.madde aynı zamanda yöneticilerin en az katıldıkları maddedir. Alt boyutta yer alan maddelerin değişim katsayılarına göre her birinin yüksek derecede homojen olduğu söylenebilir.

Çizelge 11'de eğitim durumuna göre araştırmaya katılan yöneticilerin teknolojik gelişme ve yönetime ilişkin tutumlarına ait tek yönlü varyans analizi sonuçları sunulmuştur.

Çizelge11. Yöneticilerin Teknolojik Gelişme ve Yönetim Boyutundaki Tutumlarının Eğitim Düzeylerine Göre Karşılaştırılması

Eğitim Durumu	N	$\overline{X}$	*S*	*Sd*	F	P	Anlamlı fark (LSD)
1. Önlisans	18	44.50	6.74	*2; 231*	.900	.408	-
2. Lisans	176	46.17	6.26				
3. Lisansüstü	40	46.81	4.80				
Toplam	234						

Çizelge 11 incelendiğinde, yöneticilerin teknolojik gelişme ve yönetime karşı tutumları arasında eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir [$F_{(2,\ 231)}$= .900, p> 0.05]. Ancak yine de gözlem sonuçlarına göre lisansüstü eğitim almış kişilerin ön lisans eğitimi almış kişilerden daha yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Eğitim durumuna göre yöneticilerin teknolojik gelişmeye ilişkin ortalama puanları incelendiğinde bu puanların 44.50 ve 46.81 arasında değiştiği görülmektedir. Buna göre bütün eğitim seviyelerindeki okul yöneticilerinin teknolojik gelişme konusunda yüksek düzeyde olumlu tutuma sahip oldukları söylenebilir.

Çizelge 12'de araştırmaya katılan yöneticilerin teknolojik gelişmeye ilişkin tutumlarının cinsiyet değişkenine göre t-testi sonuçları sunulmuştur.

Çizelge 12. Yöneticilerin Teknolojik Gelişme ve Yönetim Boyutundaki Tutumlarının Cinsiyetlerine Göre Karşılaştırılması

Cinsiyet	N	$\overline{X}$	S	Sd	t	p
Kadın	52	44.95	6.25	227	- 1.552	.122
Erkek	177	46.47	6.02			

Çizelge 12 incelendiğinde, yöneticilerin teknolojik gelişmeye ilişkin tutumlarında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir [($t_{(227)}$= -1.552, p> 0.05]. Kadın ($\overline{X}$ = 44.95) ve erkek ($\overline{X}$ = 46.47) yöneticilerin teknolojik gelişmelerle ilgili tutumlarının benzer olduğu görülmektedir. Cinsiyet değişkenine göre yöneticilerin ortalama puanları dikkate alındığında kadın ve erkek yöneticilerin teknolojik gelişmelerin yönetime uygulanması konusunda yüksek düzeyde olumlu tutuma sahip oldukları söylenebilir.

Çizelge 13'te mesleklerindeki unvanlarına göre araştırmaya katılan yöneticilerin teknolojik gelişme ve yönetime ilişkin tutumlarına ait tek yönlü varyans analizi sonuçları sunulmuştur.

Çizelge 13. Yöneticilerin Teknolojik Gelişme ve Yönetim Boyutundaki Tutumlarının Mesleklerindeki Unvanlarına Göre Karşılaştırılması

Ünvan	N	$\overline{X}$	*S*	*Sd*	F	P	Anlamlı fark (LSD)
1. Müdür	39	47.03	4.81	2; 228	1.130	.325	-
2. Müdür Baş Yardımcısı	35	44.93	6.59				
3. Müdür Yardımcısı	157	46.20	6.23				
Toplam	231						

Çizelge 13 incelendiğinde, yöneticilerin teknolojik gelişme ve yönetime ilişkin tutumlarında unvan değişkenine göre anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir [$F_{(2,\ 228)}$= 1.130, p> 0.05]. Üç unvan grubunun da teknolojik gelişmeye ilişkin tutumları benzerdir. Unvan gruplarının teknolojik gelişmeye ilişkin ortalama puanları incelendiğinde bu puanların 44.93 ve 47.03 arasında değiştiği görülmektedir. Buna göre bütün kıdem gruplarındaki okul yöneticilerinin teknolojik gelişmenin yönetimde uygulanması konusunda yüksek düzeyde olumlu tutum sahibi oldukları söylenebilir.

Çizelge 14'de yöneticilikteki kıdeme göre araştırmaya katılan yöneticilerin teknolojik gelişmeye ilişkin tutumlarına ait tek yönlü varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Çizelge 14. Yöneticilerin Teknolojik Gelişme ve Yönetim Boyutundaki Tutumlarının Mesleklerindeki Kıdemlerine Göre Karşılaştırılması

Kıdem Süresi	N	$\overline{X}$	*S*	*Sd*	F	P	Anlamlı fark (LSD)
1. 0-5 yıl	4	45.50	7.32	*4; 222*	.399	.809	-
2. 6-10 yıl	24	45.87	5.47				
3. 11-15 yıl	50	46.76	6.38				
4. 16-20 yıl	47	45.55	5.03				
5. 21 yıl ve üzeri	102	45.57	6.77				
Toplam	227						

Çizelge 14 incelendiğinde, analiz sonuçları, yöneticilerin teknolojik gelişme ve yönetim boyutuna ilişkin tutumlarında kıdem değişkenine göre anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir [$F_{(4, 222)}$= .399, p> 0.05]. Bütün kıdem gruplarının teknolojik gelişmeye ilişkin tutumları benzerdir. Kıdem gruplarının teknolojik gelişmeye ilişkin ortalama puanları incelendiğinde bu puanların 45.50 ve 46.76 arasında değiştiği görülmektedir. Buna göre bütün kıdem gruplarındaki okul yöneticilerinin teknolojik gelişmenin yönetimde uygulanması konusunda yüksek düzeyde olumlu tutum sahibi oldukları söylenebilir.

Çizelge 15'de araştırmaya katılan yöneticilerin teknolojik gelişme ve yönetime ilişkin tutumlarının bilgisayar kullanımı ile ilgili bir kursa katılıp katılmama değişkenine göre t-testi sonuçları sunulmuştur.

Çizelge 15. Yöneticilerin Teknolojik Gelişme ve Yönetim Boyutundaki Tutumlarının Bilgisayar Kullanımı ile İlgili Kurs veya Seminerlere Katılım Durumuna Göre Karşılaştırılması

Kurs veya Seminere Katılım	**N**	$\overline{X}$	***S***	***Sd***	**t**	**P**
1. Kursa veya Seminere Katıldım	166	46.49	6.08	*190*	-2.206	.029
2. Kurs veya Seminere Katılmadım	26	43.58	7.32			

Çizelge 15 incelendiğinde yöneticilerin kurs veya seminere katılıp katılmama değişkenine göre teknolojik gelişmeye karşı tutumlarında anlamlı farklılık bulunduğu görülmektedir [($t_{(190)}$= -2.206, p< 0.05]. Kurs veya seminere katılmış olan yöneticilerin ($\overline{X}$ = 46.49) kurs veya seminere katılmamış olanlara göre ($\overline{X}$ = 43.58) teknolojik gelişmeye karşı daha olumlu tutuma sahip oldukları söylenebilir. Bu sonuç Heaton ve Washington'ın (1999), yaptığı araştırmanın sonucundan farklıdır. Onlar yaptıkları araştırmada okul müdürlerinin teknoloji kullanımına yönelik aldıkları kursların pratikte okul yöneticilerine fazla katkı yapmadıkları sonucuna varmışlardır.

Teknoloji Kullanımı ve Korku Boyutuna İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmaya katılan yöneticilerin teknoloji kullanımı ve korku boyutuna ilişkin tutumlarının ortalama, standart sapma ve sıra değerleri Çizelge 16'da sunulmuştur.

Çizelge 16. Okul Yöneticilerinin Teknoloji Kullanımı ve Korkuya İlişkin İfadelerinin Ortalama, Standart Sapma ve Göreli Önem Sıraları.

	Maddeler	$\overline{X}$	SS	Bağıl Değişim Katsayısı (%)	Göreli Önem Sırası
1	İnsanları teknoloji kullanmaları için özendiririm.	4.47	.77	17.23	4
2	Bilgisayar kullanmaktan hoşlanırım.	4.21	.96	22.80	7
3	*Yeni teknolojileri öğrenmenin zaman kaybı olduğunu düşünürüm.	4.63	.98	21.17	2
4	*Teknolojideki gelişmelerin okuldaki liderlik rolümü azaltacağını düşünürüm.	4.59	.99	21.57	3
5	Okulumda yeni teknolojilerin uygulanmasından hoşlanırım.	4.66	.64	13.73	1
6	*Teknoloji ile ilgili kurs ve seminerlere katılmak beni sıkar.	4.32	1.04	24.07	6
7	*Okul yönetiminde teknolojinin yarar getireceğine inanmam.	4.35	1.24	28.50	5
8	*Kendimi teknolojik gelişmeleri öğrenmek için yaşlı bulurum.	4.23	1.05	24.82	8
9	Teknolojinin kontrolümüz altında olduğuna inanırım.	3.44	1.29	37.50	9

*** Önünde bulunduğu maddelerin olumluya çevrildiğini göstermektedir.**

Çizelge 16 incelendiğinde teknoloji kullanımı ve korkuya ilişkin olarak "Okulumda yeni teknolojilerin uygulanmasından hoşlanırım. ($\overline{X}$ = 4.66)." ifadesine yöneticilerin en çok katıldıkları görülmektedir. Diğer yandan yöneticiler "Teknolojinin kontrolümüz altında olduğuna inanırım($\overline{X}$ = 3.44)."

ifadesine en az düzeyde katılmaktadırlar. Bunun nedeni yöneticilerin gerek yazılım gerekse donanım konusundaki yetersizliklerinden ileri gelmektedir.

Teknoloji kullanımı ve korku alt boyutunda bağıl değişim katsayıları %13.73 ile %37.50 arasında değişmektedir. Buna göre "Teknolojinin kontrolümüz altında olduğuna inanırım." maddesi en heterojen, "Okulumda yeni teknolojilerin uygulanmasından hoşlanırım." maddesi de en homojen maddedir. Bu maddeler aynı zamanda yöneticilerin en az ve en çok katıldıkları maddelerdir. Bu alt boyutta yer alan maddelerin hepsinin de katılım düzeylerinin birbirine çok benzer olduğu-yüksek düzeyde homojenlik-görülmektedir.

Çizelge 17'de araştırmaya katılan yöneticilerin eğitim durumu değişkenine göre teknoloji kullanımı ve korku boyutuna ilişkin tutumlarının tek yönlü varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Çizelge 17. Yöneticilerin Teknoloji Kullanımı ve Korku Boyutundaki Tutumlarının Eğitim Düzeylerine Göre Karşılaştırılması

Eğitim Durumu	N	$\overline{X}$	*S*	*Sd*	F	P	Anlamlı fark (LSD)
1. Önlisans	18	37.39	4.84	*2; 231*	2.176	.116	-
2. Lisans	176	38.91	4.44				
3. Lisansüstü	40	39.97	4.17				
Toplam	234						

Çizelge 17 incelendiğinde, yöneticilerin teknoloji kullanımı ve korku boyutuna ait tutumlarında eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir [$F_{(2, 231)}$=2.176, p> 0.05]. Ancak gözlem sonuçlarına göre eğitim durumunun ön lisanstan lisansüstüne doğru yükselmesi ile yöneticilerin tutumları daha olumlu olmaktadır. Eğitim durumuna göre yöneticilerin teknoloji kullanımı boyutundaki tutumlarına ilişkin ortalama puanları üç eğitim grubunun da yüksek düzeyde olumlu tutuma sahip olduğunu göstermektedir.

Çizelge 18'de araştırmaya katılan yöneticilerin teknoloji kullanımı ve korku boyutuna ilişkin tutumlarının cinsiyet değişkenine göre t-testi sonuçları sunulmuştur.

Çizelge 18. Yöneticilerin Teknoloji Kullanımı ve Korku Boyutundaki Tutumlarının Cinsiyetlerine Göre Karşılaştırılması

Cinsiyet	N	$\overline{X}$	S	Sd	t	p
Kadın	52	38.59	4.68	227	-.547	.245
Erkek	176	39.02	4.40			
Toplam	228					

Çizelge 18 incelendiğinde, yöneticilerin teknoloji kullanımı ve korku boyutuna ilişkin tutumlarında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir [$t_{(228)}$= -.547, p> 0.05]. Kadın ve erkek yöneticilerin teknoloji kullanımına ilişkin tutumlarına ait ortalamalar incelendiğinde kadın

yöneticilerin ($\overline{X}$=38.59) ortalama puanlarının erkek yöneticilerin.($\overline{X}$ = 39.02) ortalama puanlarıyla neredeyse eşit olduğu görülmektedir.

Unvan değişkenine göre araştırmaya katılan yöneticilerin teknoloji kullanımı ve korku boyutuna ilişkin tutumlarına ait tek yönlü varyans analizi sonuçları çizelge 19'da sunulmuştur.

Çizelge 19. Yöneticilerin Teknoloji Kullanımı ve Korku Boyutundaki Tutumlarının Mesleklerindeki Unvanlarına Göre Karşılaştırılması

Ünvan	N	$\overline{X}$	*S*	*Sd*	F	P	Anlamlı fark (LSD)
1. Müdür	39	39.69	4.02	2; 228	4.210	0.16	1-2 2-3
2. Müdür Baş Yardımcısı	35	37.00	5.31				
3. Müdür Yardımcısı	157	39.17	4.25				
Toplam	231						

Çizelge 19, yöneticilerin teknoloji kullanımı ve korku boyutuna ilişkin tutumlarında unvan değişkenine göre anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir [$F_{(2,228)}$= 4.210, p< 0.05]. Analiz sonuçlarına göre müdür başyardımcısı ile müdür ve müdür yardımcılarının tutumları arasında anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. LSD testi sonuçlarına göre müdürlerin ($\overline{X}$ = 39.69) teknoloji kullanımı ve korku boyutuna ilişkin tutumları müdür başyardımcılarının ($\overline{X}$ = 37.00) tutumlarından daha olumludur. Ayrıca müdür

yardımcılarının ($\overline{X}$ = 39.17) tutumları da müdür başyardımcılarının teknoloji kullanımı ve korku boyutuna ilişkin tutumlarından daha olumludur. Böylece müdür ve müdür yardımcılarının teknoloji kullanımı ve korku boyutuna ilişkin tutumlarının müdür başyardımcılarının tutumlarından daha olumlu olduğu anlaşılmaktadır. Yöneticilerin ortalama puanlarının 37.00 ve 39.69 arasında değiştiği görülmektedir. Buna göre bütün unvanlardaki yöneticiler teknoloji kullanımına karşı yüksek düzeyde olumlu tutum sergilemektedir.

Yöneticilikteki kıdem değişkenine göre araştırmaya katılan yöneticilerin teknoloji kullanımı ve korku alt boyutuna ilişkin tutumlarına ait tek yönlü varyans analizi sonuçları çizelge 20'de sunulmuştur.

Çizelge 20. Yöneticilerin Teknoloji Kullanımı ve Korku Boyutundaki Tutumlarının Mesleklerindeki Kıdemlerine Göre Karşılaştırılması

Kıdem Süresi	**N**	$\overline{X}$	***S***	***Sd***	**F**	**P**	**Anlamlı fark (LSD)**
1. 0-5 yıl	4	38.75	6.13	*4; 222*	.990	.414	-
2. 6-10 yıl	24	39.29	4.37				
3. 11-15 yıl	50	39.86	4.29				
4. 16-20 yıl	47	38.98	4.08				
5. 21 yıl ve üzeri	102	38.37	4.69				
Toplam	227						

Çizelge 20 incelendiğinde, yöneticilerin teknoloji kullanımı ve korku boyutundaki tutumlarında kıdem değişkenine göre anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir [$F_{(4, 222)}$= .990, p> 0.05]. Kıdem durumuna göre yöneticilerin ortalama puanları incelendiğinde sonuçların 38.37 ve 39.86 arasında değiştiği görülmektedir. Farklı kıdem süresine sahip yöneticiler teknoloji kullanımı ve korku boyutunda benzer tutumlara sahiptirler. Bu demektir ki bütün kıdem sürelerindeki yöneticiler yüksek düzeyde olumlu tutum geliştirmişlerdir.

Çizelge 21'de araştırmaya katılan yöneticilerin teknoloji kullanımı ve korku boyutuna ilişkin tutumlarının bilgisayar kullanımı ile ilgili bir kurs veya seminere katılım değişkenine göre t-testi sonuçları verilmiştir.

Çizelge 21. Yöneticilerin Teknoloji Kullanımı ve Korku Boyutundaki Tutumlarının Bilgisayar Kullanımı ile İlgili Kurs veya Seminerlere Katılıma Göre Karşılaştırılması

Kurs veya Seminere Katılım	**N**	$\overline{X}$	***S***	***Sd***	**t**	**P**
1. Kursa veya Seminere Katıldım	166	38.95	4.16	*190*	-.439	.661
2. Kurs veya Seminere Katılmadım	26	38.54	5.80			

Çizelge 21 incelendiğinde yöneticilerin teknoloji kullanımı ve korku boyutuna karşı tutumları arasında bilgisayar kullanımı ile bir kurs veya seminere katılım değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir [$t_{(190)}$= -.439, p> 0.05]. Yöneticilerden kurs veya seminere katılmış olanların ortalamaları ($\overline{X}$ = 38.95) ile kurs veya seminere katılmamış olanların ortalamaları ($\overline{X}$ = 38.54) arasında fark neredeyse yoktur. Her iki gruptaki

yöneticilerin de teknoloji kullanımı ve korku boyutuna ilişkin tutumları üst düzeyde olumludur.

Teknolojiyi Benimseme Boyutuna İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmaya katılan yöneticilerin teknolojiyi benimseme boyutuna ilişkin tutumlarının ortalama, standart sapma ve sıra değerleri çizelge 22'de sunulmuştur.

Çizelge 22. Okul Yöneticilerinin Teknolojiyi Benimseme Boyutuna İlişkin İfadelerinin Ortalama, Standart Sapma ve Göreli Önem Sıraları.

Madde No.	Maddeler	$\overline{X}$	SS	Bağıl Değişim Katsayısı (%)	*Göreli Önem Sırası*
1	Teknoloji ile ilgili konuşma yapılan ortamlarda bulunmaktan hoşlanırım.	*3.65*	*1.10*	*30.13*	*2*
2	İnsanları yeni teknolojik gelişmeler konusunda bilgilendiririm.	*3.79*	*1.08*	*28.50*	*1*
3	*Teknolojinin kısmen de olsa insanın yerini alacağını düşünürüm.	*3.56*	*1.22*	*34.27*	*3*
4	Teknoloji ile ilgili kitaplar almaktan hoşlanırım.	*3.00*	*1.10*	*36.70*	*4*

Çizelge 22 incelendiğinde teknolojiyi benimsemeye ilişkin olarak "İnsanları yeni teknolojik gelişmeler konusunda bilgilendiririm. ($\overline{X}$ = 3,79)" ifadesine yöneticilerin en çok katıldıkları görülmektedir. Yöneticiler, "Teknoloji ile ilgili kitaplar almaktan hoşlanırım. ($\overline{X}$ = 3,00)" ifadesine ise en az katılmaktadır.

Bulgulara bakıldığında yöneticilerin teknoloji ile ilgili konuşma yapılan ortamlarda bulunmaktan hoşlandıkları ve neredeyse aynı oranda da

teknolojinin bazı durumlarda insanın yerini alabileceğini ($\overline{X}$ = 3,56) düşündükleri görülmektedir.

Teknolojiyi benimseme alt boyutuna ait bağıl değişim katsayıları incelendiğinde "İnsanları yeni teknolojik gelişmeler konusunda bilgilendiririm." (%28.50) en homojen, aynı zamanda en yüksek ortalamaya sahip madde iken, "Teknoloji ile ilgili kitaplar almaktan hoşlanırım." (%36.70) en heterojen aynı zamanda en düşük ortalamaya sahip maddedir. Ancak alt boyuttaki maddelerin bağıl değişim katsayılarına bakılarak tüm maddelerin yüksek derecede homojen olduğu söylenebilir.

Çizelge 23'de araştırmaya katılan yöneticilerin teknolojiyi benimseme alt boyutundaki tutumlarına ilişkin eğitim durumu değişkenine göre sonuçları verilmiştir.

Çizelge 23. Yöneticilerin Teknolojiyi Benimseme Boyutundaki Tutumlarının Eğitim Düzeylerine Göre Karşılaştırılması

Eğitim Durumu	N	$\overline{X}$	*S*	*Sd*	F	P	Anlamlı fark (LSD)
1. Önlisans	18	13.39	3.29	*2; 231*	.604	.547	-
2. Lisans	176	14.03	3.15				
3. Lisansüstü	40	14.34	2.54				
Toplam	234						

Çizelge 23, yöneticilerin teknolojiyi benimsemeye ilişkin tutumlarında eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir

[$F_{(2,231)}$= .604, p> 0.05]. Eğitim durumuna göre yöneticilerin tutum puanları incelendiğinde ortalamaların 13.39 ile 14.34 arasında değiştiği görülmektedir. Anlamlı bir fark olmamasına karşın lisansüstü eğitim almış grupta yer alan yöneticiler diğer gruplara göre az da olsa daha yüksek düzeyde olumlu tutuma sahiptirler.

Çizelge 24'te araştırmaya katılan yöneticilerin teknolojiyi benimseme alt boyutuna ilişkin tutumlarının cinsiyet değişkenine göre t-testi sonuçları verilmiştir.

Çizelge 24. Yöneticilerin Teknolojiyi Benimseme Boyutundaki Tutumlarının Cinsiyetlerine Göre Karşılaştırılması

Cinsiyet	N	$\overline{X}$	S	Sd	t	p
Kadın	52	13.14	3.19	227	-2.270	.024
Erkek	177	14.24	2.99			

Çizelge 24 incelendiğinde, yöneticilerin teknolojiyi benimsemeye ilişkin tutumlarında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark olduğu görülmektedir [$t_{(227)}$= -2.270, p< 0.05]. Erkek yöneticilerin teknolojiyi benimsemeye ilişkin tutumları kadın yöneticilere göre daha olumludur. Erkek ve kadın yöneticilerin tutumlarının ortalama puanlarına bakıldığında, erkek yöneticiler ($\overline{X}$=14.24) teknolojiyi benimsemede orta düzeyde olumlu tutum sergilerken kadın yöneticiler ($\overline{X}$=13.14) daha az olumlu tutuma sahiptirler. Bu sonuç Ray, Sarmunen ve Harris (1999) tarafından yapılan araştırmanın sonucundan farklılık göstermektedir. Yaptıkları araştırmanın sonucunda kadınların bilgisayar kullanmada erkeklerden daha rahat olduklarını görmüşler ve erkeklerin makineyi kullanmaktan çok ona emir vererek çalıştırmayı

istediklerini tespit etmişlerdir. Ayrıca çalışmalarında bu durumun 1980 yılından önce yapılan araştırmalarla tersine döndüğünü öne sürmüşlerdir.

Çizelge 25'te mesleklerindeki unvanlarına göre araştırmaya katılan yöneticilerin teknolojiyi benimseme alt boyutuna ilişkin tutumlarının karşılaştırılmasına ait tek yönlü varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Çizelge 25. Yöneticilerin Teknolojiyi Benimseme Boyutundaki Tutumlarının Mesleklerindeki Unvanlarına Göre Karşılaştırılması

Ünvan	N	$\overline{X}$	*S*	*Sd*	F	P	Anlamlı fark (LSD)
1. Müdür	39	14.40	2.91	*2; 228*	.490	.613	-
2. Müdür Baş Yardımcısı	35	13.71	3.30				
3. Müdür Yardımcısı	157	13.99	3.04				
Toplam	231						

Çizelge 25 incelendiğinde, yöneticilerin teknolojiyi benimseme boyutundaki tutumlarında unvan değişkenine göre anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir [$F_{(2,228)}$= .490, p> 0.05]. Unvan durumuna göre yöneticilerin ortalama puanları incelendiğinde sonuçların 13.71 ve 14.40 arasında değiştiği görülmektedir. Anlamlı bir fark olmamasına karşın müdürlerin ($\overline{X}$=14.40) diğer unvan gruplarındaki yöneticilere göre az da olsa daha olumlu tutum sahibi oldukları söylenebilir.

Çizelge 26'da yöneticilikteki kıdeme göre araştırmaya katılan yöneticilerin teknolojiyi benimseme boyutuna ilişkin tutumlarına ait tek yönlü varyans analizi sonuçları sunulmuştur.

Çizelge 26. Yöneticilerin Teknolojiyi Benimseme Boyutundaki Tutumlarının Mesleklerindeki Kıdemlerine Göre Karşılaştırılması

Kıdem Süresi	N	$\overline{X}$	*S*	*Sd*	F	P	Anlamlı fark (LSD)
1. 0-5 yıl	4	13.75	3.86	*4; 222*	.074	.990	-
2. 6-10 yıl	24	13.83	2.99				
3. 11-15 yıl	50	14.08	3.11				
4. 16-20 yıl	47	14.17	2.91				
5. 21 yıl ve üzeri	102	14.15	3.16				
Toplam	227						

Çizelge 26'da, yöneticilerin teknolojiyi benimseme tutumlarında kıdem değişkenine göre anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir [$F_{(4,\ 222)}$= .074, p> 0.05]. Anlamlı bir fark bulunmamasına rağmen gözlem sonuçları yöneticilerin kıdem süresi arttıkça tutumlarının daha olumlu olduğunu ggöstermektedir. Ancak kıdem durumuna göre yöneticilerin ortalama puanları incelendiğinde sonuçların 13.75 ve 14.17 arasında değiştiği görülmektedir. Bu da farklı kıdem süresine sahip yöneticilerin teknolojiyi benimsemeye ilişkin konularda benzer tutumlara sahip olduklarını göstermektedir.

Çizelge 27'de araştırmaya katılan yöneticilerin teknolojiyi benimsemeye ilişkin tutumlarının kurs veya seminere katılım değişkenine göre t-testi sonuçları sunulmuştur.

Çizelge 27. Yöneticilerin Teknolojiyi Benimseme Boyutundaki Tutumlarının Bilgisayar Kullanımı ile İlgili Kurs ve Seminerlere Katılıma Göre Karşılaştırılması

Kurs veya Seminere Katılım	**N**	$\overline{X}$	***S***	***Sd***	**t**	**P**
1. Kursa veya Seminere Katıldım	166	14.09	3.07	*190*	-1.588	.114
2. Kurs veya Seminere Katılmadım	26	13.05	3.30			

Çizelge 27 incelendiğinde, yöneticilerin teknolojiyi benimsemeye ilişkin tutumlarında teknolojiyle ilgili kurs ve seminerlere katılma durumu değişkenine göre anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir [$t_{(190)}$= 1.588, p> .005]. Kurs veya seminere katılım değişkenine göre anlamlı bir fark olmamasına rağmen gözlem sonuçları kursa katılanların ortalama puanlarının ($\overline{X}$ = 14.09) kurs veya seminere katılmayanların ortalama puanlarına ($\overline{X}$ =13.05) göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu bulgular da bilgisayar kullanımı ile kurs veya seminere katılanların katılmayanlara oranla teknolojiyi benimseme alt boyutunda daha yüksek düzeyde olumlu tutuma sahip olduğunu göstermektedir.

Yöneticilerin Bilgisayar Kullanma Durumlarına İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmaya katılan yöneticilerin okullarındaki bilgisayar ve internet bağlı bilgisayar sayıları ile dağılım çizelge 28'de verilmiştir.

Çizelge 28. Yöneticilerin Okullarındaki Bilgisayar Sayıları

		Frekans (N)	Yüzde (%)
Okullardaki Bilgisayar Sayısı	**1-50 Bilgisayar**	*150*	67.6
	51-100 Bilgisayar	*59*	26.6
	101-150 Bilgisayar	*1*	.05
	201 Bilgisayar ve Üzeri	*12*	5.4
	Toplam	*222*	*100.0*
Okullardaki İnternetli Bilgisayar Sayısı	**1-50 Bilgisayar**	*168*	*78.9*
	51-100 Bilgisayar	*21*	*9.9*
	101-150 Bilgisayar	*13*	*6.1*
	201 Bilgisayar ve Üzeri	*11*	*5.2*
	Toplam	*213*	*100.0*

Çizelge 28'de görüldüğü üzere araştırma yapılan okullarda 1-50 bilgisayarı bulunan okullar %67,6'yı, 51-100 bilgisayarı olan okullar %26,6, 101-150 bilgisayara sahip olan okullar % 0,05'i oluştururken, 200'den fazla bilgisayarı olan okulların yüzdesi 5,4'tür. İnternet bağlantılı 1-50 bilgisayarı bulunan okullar %78,9'u, 51-100 interneti bulunan okullar %9,9'u, 101-150 internetli bilgisayarı olanlar %6,1 ve 200'den fazla olanlar ise %5,2'yi oluşturmaktadır. Bu verilere göre 1-50 bilgisayarı olan okullar çoğunlukta, 200'den fazla bilgisayarı olan okullar ise az sayıdadır. Ayrıca internet bağlantısı bulunan bilgisayar sayısı olarak da 1-50 bilgisayara sahip olan okulların sayısı en çok, 200'den fazla bilgisayarı olan okullar ise en azdır.

Araştırmaya katılan yöneticilerin bilgisayar kullanma deneyimleri, düzeyleri, bilgisayar ve internet kullanma sıklıkları ile ilgili dağılımlar çizelge 29'da sunulmuştur.

Çizelge 29. Yöneticilerin Bilgisayar ve İnternet Kullanım Sıklığı ve Düzeyleri

		Frekans(N)	*Yüzde(%)*
Okul Yöneticilerinin Bilgisayar Kullanma Deneyimleri (Yıl Olarak)	**0-5 Yıl**	*30*	*13.8*
	6-10 Yıl	*104*	*47.9*
	11-15 Yıl	*61*	*28.1*
	16-20 Yıl	*20*	*9.2*
	21 Yıl ve Üzeri	*2*	*.9*
	Toplam	*217*	*100.0*
Okul Yöneticilerinin Bilgisayar Kullanma Düzeyleri	**Temel Düzey**	*33*	14
	Orta Düzey	*163*	69.4
	İleri Düzey	*39*	16.6
	Toplam	*235*	100.0
Okul Yöneticilerinin Bilgisayar Kullanma Sıklığı	**Günde 2 Saate Kadar**	*46*	20.4
	2 - 4 Saat Arası	*84*	37.2
	5 Saat ve Üzeri	*96*	42.5
	Toplam	*226*	100.0
Okul Yöneticilerinin İnternet Kullanma Sıklığı	**Günde 2 Saate Kadar**	*106*	47.7
	2 - 4 Saat Arası	*68*	30.6
	5 Saat ve Üzeri	*48*	21.6
	Toplam	*222*	100.0

Çizelge 29'da görüldüğü üzere bilgisayar kullanım düzeylerine göre yöneticilerin % 13,8'i 5 yıl ve altı deneyime, % 47,9'u 6- 10 yıllık deneyime, % 28,1'i 11-15 yılık, % 9,2'si 16-20 yıllık, %0,9'u da 21 yıl ve üzeri deneyime sahiptir. Bu yöneticilerin bilgisayar kullanma düzeylerine göre %4'ü temel düzey, %69,4'ü orta düzey ve %16,6'sı ileri düzeydedir. Yöneticilerin bilgisayar kullanma sıklığına bakıldığında günde 2 saate kadar kullanan yöneticiler %20,4'ü, 2- 4 saat arası kullananlar %37,2'yi, 5 saat ve üzeri kullananlar %42,5'ünü oluşturmaktadır. Diğer yandan bu yöneticilerin gün içerisinde internet kullanma sıklıklarına bakıldığında 2 saate kadar kullananlar %47,7'yi, 2- 4 saat arası kullananlar %30,6'sını, 5 saat ve üzeri kullananlar %21,6'sını oluşturmaktadır. Bu verilere göre araştırmaya katılan

yöneticilerden 104'ü 6-10 yıllık bilgisayar kullanımı deneyimine sahipken, yalnızca 2'si 21 yıldan fazla deneyime sahiptir. Bilgisayar kullanım düzeylerine bakıldığında yöneticilerin yarısından çoğu orta düzeyde bilgisayar kullanabilmektedir. Yöneticilerin 96'sı 5 saatten fazla bilgisayar kullanırken, 106'sı yalnızca 2 saate kadar internet kullanmaktadır.

Tüm bu veriler ışığında araştırma yapılan okulların çoğunda 1-50 tane bilgisayar olduğu ve bu bilgisayarların internet bağlantılı olduğu görülmektedir. Bu okullarda çalışan yöneticilerin büyük çoğunluğunun 6-10 yıllık bilgisayar kullanımı deneyiminin olduğu, orta düzeyde bilgisayar kullanabildiği, 5 saat ve üzeri bilgisayar kullanırken 2 saate kadar internet kullandıkları anlaşılmaktadır.

Yöneticilerin YBS'yi Kullanma Durumlarına İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmaya katılan yöneticilerin okullarında YBS kullanılarak yapılan çalışmaların dağılımlarına çizelge 30'da yer verilmiştir.

Çizelge 30. YBS Kullanılarak Yapılan Çalışmalar

		Müdür	Müdür Yrd.	Memur	Öğretmen
Öğrenci Bilgileri	Frekans(N)	10	228	7	5
	Yüzde (%)	4,2	95,8	2,9	2,1
Öğrenci Notları	Frekans(N)	11	169	13	105
	Yüzde (%)	4,6	71	5,5	44,1
Devamsızlıklar	Frekans(N)	11	224	3	3
	Yüzde (%)	4,6	94,1	1,3	1,3
Kurum Bilgileri	Frekans(N)	60	176	58	2
	Yüzde (%)	25,2	73,9	24,4	,8
Öğretmen Bilgileri	Frekans(N)	34	141	107	4
	Yüzde (%)	14,3	59,2	45	1,7
Ders Programları	Frekans(N)	37	210	15	15
	Yüzde (%)	15,5	88,2	6,3	6,3
Bütçe İle İlgili Veriler	Frekans(N)	38	164	105	3
	Yüzde (%)	24,4	47,9	44,1	1,3
Maaş-Bordro Düzenlenmesi	Frekans(N)	20	90	159	5
	Yüzde (%)	8,4	37,8	66,8	2,1
Tahakkuk Verileri	Frekans(N)	29	103	137	5
	Yüzde (%)	12,2	43,3	57,6	2,1
Demirbaş Bilgileri	Frekans(N)	18	146	103	14
	Yüzde (%)	7,6	61,3	43,3	5,9

Çizelge 30 devamı					
Kütüphane İle İlgili Veriler	Frekans(N)	17	113	85	55
	Yüzde (%)	7,1	47,5	35,7	23,1
MEİS Verileri	Frekans(N)	50	177	38	3
	Yüzde (%)	21	74,4	16	1,3
Diğer	Frekans(N)	3	13	5	2
	Yüzde (%)	1,3	5,5	2,1	,8

Çizelge 30 incelendiğinde öğrenci bilgileri (%95,8), öğrenci notları (%71),devamsızlıklar (%94,1), kurum bilgileri (%73,9), öğretmen bilgileri (%59,2), ders programları (%88,2), bütçe ile ilgili veriler (%47,9), demirbaş bilgileri(%61,3), kütüphane ile ilgili veriler (%47,5), MEİS verileri (%74,4) ve diğer veriler (%5,5) müdür yardımcıları tarafından bilgisayarlara girilmektedir. Maaş-bordro düzenlenmesi ile ilgili veriler (%66,8), tahakkuk verileri (%57,6) memurlar tarafından bilgisayarlara girilmektedir. Öğretmenlerin en çok öğrenci notlarını ve kütüphaneye ait verileri girdiği söylenebilir. Okulda en çok veri girenin müdür yardımcıları olduğu görülmektedir.

Çizelge 31'de YBS kullanılarak yapılan istatistiksel çalışmaların dağılımlarına yer verilmiştir.

Çizelge 31. YBS Kullanılarak Yapılan İstatistiksel Çalışmalar

		Müdür	**Müdür Yrd.**	**Memur**	**Öğretmen**
Öğrencilere Ait Listeler	Frekans(N)	10	224	15	21
	Yüzde (%)	4,2	94,1	6,3	8,8
Öğrenciler İle İlgili İstatistikler	Frekans(N)	9	221	8	16
	Yüzde (%)	3,8	92,9	3,4	6,7
Öğretmenlere Ait Listeler	Frekans(N)	31	180	66	4
	Yüzde (%)	13	75,6	27,7	1,7
Demirbaş İle İlgili Listeler	Frekans(N)	19	159	95	9
	Yüzde (%)	8	66,8	39,9	3,8
Harcamalar İle İlgili Listeler	Frekans(N)	46	130	112	3
	Yüzde (%)	19,3	54,6	47,1	1,3
Kütüphane İle İlgili İstatistikler	Frekans(N)	8	107	95	61
	Yüzde (%)	3,4	45	39,9	25,6
Maaş-Bordro Düzenlenmesi	Frekans(N)	10	99	158	5
	Yüzde (%)	4,2	41,6	66,4	2,1
Diğer	Frekans(N)	2	8	7	2
	Yüzde (%)	,8	3,4	2,9	,8

Çizelge 31 incelendiğinde öğrencilere ait listelerin(%94,1), öğrencilerle ilgili istatistiklerin(%92,9), öğretmenlere ait listelerin(%75,6), demirbaşlar ile ilgili listelerin(%66,8), harcamalar ile ilgili listelerin(%54,6), kütüphanelerle ilgili istatistiklerin(%45) ve diğer istatistiksel çalışmaların(%3,4) müdür yardımcıları tarafından oluşturulduğu anlaşılmaktadır. Maaş ve bordro düzenlenmesine ilişkin istatistiklerin (%66,4) memurlar tarafından düzenlendiği ve memurların diğer işlemlerde de müdür yardımcılarına en çok yardımda bulunan kişiler olduğu görülmektedir. Bu verilere dayanarak ortaöğretim okullarında müdürler ve öğretmenlerin YBS kullanarak istatistik oluşturulmasında en az katkıda bulunan kişiler oldukları anlaşılmaktadır.

Araştırma sonuçları Demir'in (2003) ilköğretim okullarında yaptığı çalışmanın sonuçlarından farklıdır. Demir'in araştırma sonuçlarına göre müdür ve müdür yardımcılarının sisteme veri girmekte sorumluluğu paylaştıkları ve okullarda çalışan öğretmen ve memurların veri girişinde daha pasif kaldıkları görülmektedir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırma bulgularına dayalı ulaşılan sonuçlar ve sonuçlara dayalı geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

Sonuçlar

Araştırmadan elde edilen sonuçlar, araştırmanın temel amacı çerçevesinde ele alınmıştır. Ulaşılan sonuçlara anlamlı bir bütünlük kazandırmak üzere alt boyutlara yönelik araştırma sonuçları ve araştırmaya katılan yöneticilerin eğitim durumu, cinsiyet, unvan, kıdem ve bilgisayar kullanımı ile ilgili kurs, seminer, vb. katılım değişkenlerine ilişkin sonuçlar ilgili başlıklar altında sunulmuştur.

Teknolojiye Karşı Tutumlar Ölçeğinin Teknolojik Gelişme ve Yönetim Alt Boyutuna İlişkin Sonuçlar

Ortaöğretim okulları yöneticileri, birlikte çalıştıkları personelin gelişen teknolojilerden faydalanmasını okulları için gerekli görmektedirler. Ayrıca okullarında yeni öğretim teknolojilerinin kullanıldığını görmekten mutluluk duymaktadırlar. Yöneticilerin eğitim durumlarına göre teknolojik gelişmeleri yönetimde kullanabilme boyutunda tutumları arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Üç eğitim grubunda da yer alan yöneticiler teknolojik gelişmelere karşı olumlu tutuma sahiptir.

Cinsiyet değişkeni, yöneticilerin teknolojik gelişmeleri yönetim işlerinde uygulamaları konusuna ilişkin tutumlarında etkili değildir. Kadın ve erkek her iki grup da yönetsel süreçlerde teknolojik gelişmeleri takip edip uygulama konusunda büyük ölçüde olumlu tutuma sahiptir.

Unvan değişkenine göre yöneticilerin teknolojik gelişmeye ilişkin tutumları arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Bütün unvan gruplarındaki yöneticiler teknolojik gelişmeye dayalı konularda büyük ölçüde olumlu tutum sahibidirler.

Yöneticilerin teknolojik gelişme ve yönetim boyutundaki tutumlarında yöneticilikteki kıdem süresine göre anlamlı bir farklılık yoktur. Bütün kıdem sürelerindeki yöneticiler teknolojik gelişmeye ilişkin konularda büyük ölçüde olumlu tutuma sahiptirler.

Ortaöğretim okulu yöneticilerinin teknolojik gelişmeye ilişkin tutumlarında bilgisayar kullanımı ile ilgili bir kurs, seminere, vb. katılım değişkenine göre farklılık yoktur. Bir kurs veya seminere katılmış olanların teknolojik gelişmeye karşı tutumları, bir kurs veya seminere katılmamış olan yöneticilerden daha olumludur.

Teknoloji Kullanımı ve Korku Alt Boyutuna İlişkin Sonuçlar

Ortaöğretim okulu yöneticileri okullarında yeni teknolojilerin uygulanmasından hoşlanmaktadırlar. Buna ek olarak yöneticiler yeni teknolojileri öğrenmenin zaman kaybı olmadığını, bunun için ayrılacak zamanlarının olduğunu düşünmektedirler. Yöneticilerin teknoloji kullanımı alt boyutunda eğitim durumu değişkenine göre farklılık görülmemektedir. Ön lisans, lisans ve lisansüstü mezunu yöneticiler teknoloji kullanımında yüksek düzeyde olumlu tutuma sahiptirler.

Okul yöneticilerinin teknoloji kullanımına ait tutumları cinsiyet durumuna göre farklılık göstermemektedir. Kadın ve erkek yöneticiler teknoloji kullanımında yüksek düzeyde olumlu tutuma sahiptir.

Yöneticilerin teknoloji kullanımına ilişkin tutumları unvan değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Müdür başyardımcısı ile müdür ve müdür yardımcılarının tutumları arasında anlamlı farklılıklar bulunmaktadır.

Müdürlerin teknoloji kullanımına ilişkin tutumları müdür başyardımcılarının tutumlarından daha olumludur. Ayrıca müdür yardımcılarının tutumları da müdür başyardımcılarının teknoloji kullanımına ilişkin tutumlarından daha olumludur. Müdür ve müdür yardımcılarının teknoloji kullanımına karşı tutumları müdür başyardımcısından daha olumlu olsa da bütün unvanlardaki yöneticiler yüksek düzeyde olumlu tutum sergilemektedir.

Kıdem süresi yöneticilerin teknoloji kullanımı konusunda tutumlarında farklılığa neden olmamaktadır. Bütün kıdem gruplarındaki yöneticiler teknoloji kullanımında yüksek düzeyde olumlu tutum göstermektedir.

Ortaöğretim okulu yöneticilerinin bilgisayar kullanımı ile ilgili bir kurs, seminer, vb.'ne katılım değişkenine göre yöneticilerin teknoloji kullanımına ilişkin tutumları değişmemektedir. Kursa katılmış ve katılmamış olan tüm yöneticiler teknoloji kullanımı açısından olumlu tutum sergilemektedirler.

Teknolojiyi Benimseme Alt Boyutuna İlişkin Sonuçlar

Ortaöğretim okulu yöneticileri insanları yeni teknolojik gelişmeler konusunda bilgilendirmektedir. Bunun yanı sıra teknoloji ile ilgili konuşma yapılan ortamlarda bulunmaktan hoşlanmaktadırlar. Yöneticilerin teknolojiyi benimseme konusunda tutumlarında eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Ön lisans, lisans ve yüksek lisans mezunu yöneticilerin her birinin tutumu da olumludur.

Yöneticilerin cinsiyetine göre teknolojiyi benimsemeye ilişkin tutumlarında anlamlı bir fark ortaya çıkmaktadır. Erkek yöneticiler teknolojiyi benimseme konusunda kadın yöneticilere göre yüksek düzeyde olumlu tutuma sahiptirler.

Teknolojiyi benimseme konusunda unvan değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Bu gözlem sonuçlarına göre müdürler, diğer unvan gruplarındaki yöneticilere göre az da olsa daha olumlu tutuma sahiptirler.

Yöneticilerin teknolojiyi benimseme konusundaki tutumları arasında mesleklerindeki kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Buna rağmen kıdem süresi arttıkça tutumları daha olumlu olmaktadır.

Bilgisayar kullanımı ile ilgili bir kurs, seminer, vb.'ne katılım değişkenine göre yöneticilerin tutumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Ancak gözlem sonuçlarına göre kursa katılmış olan yöneticilerin tutumları daha yüksek düzeydedir.

Yöneticilerin Bilgisayar Kullanma Durumlarına İlişkin Sonuçlar

Ortaöğretim okullarında bulunan bilgisayar sayısı ortalama 1- 50 tane arasındadır. Okullarda bulunan bilgisayarların internet bağlantılı olduğu görülmektedir. Ortaöğretim okulu yöneticilerinin bilgisayar kullanımı deneyiminin 6- 10 yıl olduğu ve orta düzeyde bilgisayar kullanabildikleri anlaşılmaktadır. Gözlem sonuçlarına göre yöneticilerin bilgisayar kullanım deneyimleri ile Bakanlığın hizmet içi eğitim kurslarında bilgisayar kullanımına yönelik derslere ağırlık vermeye başladığı yıllar denk gelmektedir. Diğer yandan ortaöğretim okulu yöneticilerinin gün içerisinde 5 saat ve üzeri bilgisayar kullandıkları ancak internet kullanımlarının 2 saati geçmediği görülmektedir.

Yöneticilerin YBS'yi Kullanım Durumlarına İlişkin Sonuçlar

Gözlem sonuçlarına göre öğrencilere ait bilgiler, notlar, devamsızlıklar, kurum ve öğretmen bilgileri, ders programları, bütçe ile ilgili veriler, demirbaş bilgileri, kütüphane ile ilgili veriler, MEİS verileri ve diğer verilerin hepsi müdür yardımcıları tarafından bilgisayarlara girilmektedir. Yalnızca maaş-

bordro düzenlenmesi ile ilgili veriler, tahakkuk verileri memurlar tarafından bilgisayarlara girilmektedir. Öğretmenler ise çoğunlukla öğrenci notlarının ve kütüphaneye ait verilerin girilmesinde yardımcı olmaktadırlar. Müdürlerin ise sisteme bilgi girmede katkısı son derece azdır. Okulda en çok bilgisayarlara veri giren kişilerin müdür yardımcıları olduğu görülmektedir.

Ortaöğretim okullarında bilgisayara kaydedilen bu veriler ışığında düzenlenen istatistiksel çalışmaların da aynı şekilde müdür yardımcıları tarafından oluşturulduğu anlaşılmaktadır. Gözlem sonuçlarına göre yalnızca maaş ve bordro düzenlenmesine ilişkin istatistiklerin memurlar tarafından düzenlendiği ve memurların diğer işlemlerde de müdür yardımcılarına en çok yardımda bulunan kişiler olduğu görülmektedir. Bu veriler ışığında okullarda müdürler ve öğretmenlerin YBS kullanarak istatistiksel çalışma yapılmasında en az katkısı bulunan kişiler oldukları anlaşılmaktadır.

Öneriler

Bu araştırma ile ulaşılan sonuçlara göre aşağıdaki öneriler ileri sürülebilir.

Her şeyden önce bilgisayar kullanımı ile ilgili herhangi bir kurs ya da seminere katılmamış olan yöneticiler var ise bu eksiklik tamamlanmalıdır. Çünkü kursa katılmamış yöneticilerin teknolojik gelişmelere karşı tutumlarının katılanlara oranla daha düşük olduğu görülmektedir.

Yöneticilerin yaşanan teknolojik gelişmelerin yakın takipçileri olabilmeleri için bu konuları içeren hizmet içi eğitim programları sayıca artırılmalı ve kısa süre içerisinde tüm okullara ulaşılabilecek nitelikte düzenlenmelidir.

Okullarda kullanılabilecek yeni öğretim teknolojileri mutlaka maddi kaynakları kıt olan okullara da gönderilmeli ve bu okullardaki yönetici ve öğretmenlerin bu materyallerle tanışması sağlanmalıdır. Aksi halde bu kişiler yeterli donanıma sahip okullarda görev dahi alsalar kendileri donanım sahibi olmadıkları için teknolojiden yararlanamayacaklar yani gerekli avantajlara sahip olamayacaklardır.

İmkanların çok sınırlı olduğu okullarda bilgisayar ve internet bağlantısını en azından personelin rahatlıkla kullanabileceği sayıda temin etmek ve kullanılabilir durumda bulundurmak diğer yenilikleri bu şekilde takip etmelerini sağlamanın bir yolu olabilir.

Yöneticilerin teknoloji ile ilgili yenilikleri paylaşabilecekleri teknoloji grupları oluşturulabilir. Böylelikle yöneticilerin hem grubun diğer bireyleriyle etkileşimleri artacak hem de eksik oldukları konuları keyifli bir ortamda kendi statülerindeki insanlarla gözden geçirmeleri mümkün olacaktır. Olumlu duyguların paylaşılabileceği bu tür ortamlarda teknolojiye karşı olumsuz tutum sahibi olan yöneticiler de bu durumu tekrar ele alma şansına sahip olabilecektir. Çünkü aynı ortamı paylaştığı arkadaşları onun için özendirici davranışlar sergileyebilirler ve böylece zaman içerisinde kendi tutumunda da farklılıklar kaydedilebilir.

Yöneticilerle, okullarında çalışan personelin teknolojik gelişmeler hakkında sahip oldukları bilgileri birbirlerine aktarabilecekleri demokratik bir ortam oluşturulabilir. Aksi takdirde yöneticiler altlarında çalışan personelin teknolojik gelişmelere daha çok hakim olmakla kendisine üstünlük tasladıklarını düşünerek hem bu bilgilerden yoksun kalabilir hem de personeliyle arası açılabilir. Yöneticiler teknolojiyi kullanmakla liderlik rolünü daha iyi oynadıklarını düşünmemekle beraber çağa ayak uyduramayanların da süreç içinde bir biçimde elenebileceğini kabullenmektedirler.

Yöneticiler, kendi okullarında yeni teknolojilerin uygulanmasından hoşlanmakta ve bu yenilikleri öğrenmenin kendileri ve okul yönetimi için faydalarını kabul etmektedirler. Ayrıca teknolojideki gelişmelerin kendileri de bu gelişmelere uyum sağladıkları takdirde okullarındaki liderlik rollerini olumlu yönde etkileyeceğini düşünmektedirler. Tüm bunlara rağmen yöneticiler teknolojinin kontrolleri altında olduğuna inanmamakta ve bilgisayar kullanmaktan çok hoşlanmamaktadırlar. Bu düşünceler de yeniliğe bu denli açık olan yöneticilerin teknoloji kullanımı ile ilgili bir kaygı ya da korkularının var olduğunu göstermektedir. Bu korkunun yeterli eğitimi almamış olmak, yaşça büyük olmak, zorlanmak istememek, inanamamak gibi pek çok nedeni olabilir. Önemli olan bu olumsuz duygularını yenmelerini sağlayacak ortamı

yaratmak ve onları gerektiği gibi yeniliklere adapte edebilmektir. Bu noktada Bakanlığa görev düşmektedir. Yöneticilerin yetiştirilmesi ile ilgili olarak hazırlanan yönetmeliklerin çağın gereklerine uygun olacak şekilde yeniden gözden geçirilmesi ve daha da önemlisi mutlaka bu koşullara uyacak yöneticilerin atamasının yapılması gerekmektedir. Ancak bu şekilde insanlar kendilerini yetiştirmeleri gerektiğini, herhangi bir nedenle geride kaldıkları takdirde ise görevlerini istendik bir biçimde yerine getiremeyecekleri gerçeğini görür ve kabul etmek zorunda kalırlar.

Ortaöğretim okulları yöneticilerinin çevrelerindeki insanları teknolojik gelişmeler konusunda bilgilendirdikleri ve teknoloji yapılan ortamlarda bulunmaktan hoşlandıkları görülmektedir. Ama diğer yandan teknolojiyi takip etmek adına teknoloji ile ilgili basılı yayınları almak gibi bir alışkanlıkları yoktur. O halde teknoloji ile ilgili yenilikleri sadece sözel olarak birbirleri ile ilişkileri sayesinde birbirlerine aktarmaktadırlar. Bu yöntem her zaman yeterli olamayacağı gibi zaman zaman da yanlış olan bilgilerin aktarılması söz konusu olabilir. Bu gerçeklerden hareketle, yeni teknolojik gelişmeleri aktaran dergi ya da broşürleri Bakanlık bastırabilir. Böylece hem maliyet azalacak hem de okullara ulaşması garanti olacaktır.

Yer verilen tüm önerilerin birbirleri ile yakından ilişkili oldukları görülmektedir. Yöneticilerin yerini alamayacak olsa da yönetim kararlarında son derece etkin olan yeni teknolojilerin önce yöneticiler sonra da personeli tarafından yeterince kullanılması için hizmet içi eğitim kurslarının yaygınlaştırılması, yakın okullar arasında teknoloji ile ilgili grupların oluşturulması, basılı materyallerin ve yeni öğretim materyallerinin her okula ulaştırılmaya çalışılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Acar, H.(2002). Eğitim Yöneticileri Nasıl Yetiştirilmeli? 21.Yüzyıl Eğitim Yöneticilerinin Yetiştirilmesi Sempozyumu. **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları. Yayın No:191. 313-327.**

Agassi, J. (1985). **Technology**. Holland: D. Reidel Publishing Company.

Aiken,L.R.(1980). Attitude Measurement and Research. In D.A Poyne (Ed). **Recent Development in Affective Measurement** (pp.1-24). San Fransisco: Josey-Bass.

Akat, İ.Budak,G(1994). **İşletme Yönetimi**. İstanbul: Beta Yayınları.

Akkoyunlu, B.(1998). Eğitimde Teknolojik Gelişmeler. Çağdaş Eğitimde Yeni Teknolojiler. **Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, No: 564.**

Aksoy, H.H. "**Eğitim Kurumlarında Teknoloji Kullanımı ve Etkilerine İlişkin Bir Çözümleme"**

Online: http://education.ankara.edu.tr/~aksoy/yaz4.html erişim tarihi: 19.09.2005.

Aksoy, M.E.(1988). **Bilgisayar Kursundan Geçen Öğretmenlerin Bir Eğitim Aracı Olarak Bilgisayara İlişkin Tutumları.** Yayınlanmamış Doktora Tezi. A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Alkan,C.(2005). Eğitim Teknolojisi. 8.Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık.

Alkaya,İ.K. (1995). **Bilgisayar Tabanlı Bilişim Sistemleri ve Bir Vak'a Çalışması.** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İ.Ü.Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Fakültesi.

Altaş,Y.(2005). **Arz Zinciri Yönetiminde Bilişim Teknolojisi**. Online:http://www.tekofakcom.tr. erişim tarihi: 29.12.2005.

Altun, S.(2000). Okul Yöneticilerinin Bilgisayar Kullanma Düzeyleri. **Eğitim Araştırmaları, Sayı:1.**

Altun, S.(2002).Okul yöneticilerinin teknolojiye karşı tutumlarının incelenmesi, **Çağdaş Eğitim**. **286,** 9-14.

Altun, S.A.(2004). **Okul Müdürlerinin Bilgi Teknolojisi Sınıflarına İlişkin Görüşleri**. Eğitim Yönetimi. Sayı: 37. Ankara: Pegem Özel Eğitim ve Hizm.Tic.Ltd.Şti.

Ayık, Z. ve Karaman,A(2002). **Karar Almada Teknolojilerin Rolü**. Bilgi Teknolojileri Kongresi Bildiri Özetleri. Denizli.

Balcı, A.(2001). **Sosyal Bilimlerde Araştırma: Yöntem, Teknik ve İlkeler**. 4.Baskı. Ankara: Pegema Yayıncılık.

Balcı, A.(2005). **Eğitim Yönetimi Terimleri Sözlüğü**. Ankara: Tek Ağaç Eylül Kitap Yayın Dağıtım Ltd. Şti.

Balli S., J., Wright, M. D. F., Patric, N. (1997**).** Preservice Teachers' Field Experiences with Technology, **Educational Technology.**

Başaran, İ.E. (2000). **Örgütsel Davranış**. Ankara: Umut Yayın Dağıtım.

Başlıgil, H.(1995). **Yönetim Sistemi**. 1.Sistem Mühendisliği ve Savunma Uygulamaları Sempozyumu Bildiriler II. 12-13 Ekim.

Benghsir, T. (1996). **Bilgi Teknolojileri ve Örgütsel Değişim**. TODAİE. Ankara.

Bocchino W (1972). **Management Information System**. NJ: Prentice Hall Inc

Braun, E. (1998). **Technology in Context- Technology Assesement for Managers**. New York: Routlege.

Bronowski, J.(1963). **The Doubleday Pictorial Library of Technology**. New York:Doubleday & Company In.

Büyüköztürk,Ş.(2005). **Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı**. 5.Baskı. Ankara: Pegema Yayıncılık.

Can, H. (1992). **Organizasyon ve Yönetim**. Ankara: Adım Yayıncılık Mat. San. Tic. Ltd.,İkinci Baskı.

Can, T. (2003). **Bolu Orta Öğretim Okulları Yöneticilerinin Teknolojik Liderlik Yeterlilikleri.** TOJET, Haziran,Volume 2, Issue 3.

Can, N.(2002). **Değişim Sürecinde Eğitim Yönetimi**. Milli Eğitim. Sayı:155-156. Ankara: MEB.

Çelik,V. (1993). İnformasyon Teknolojisinin Eğitim Yönetimine Etkisi. **Eğitim ve Bilim Dergisi. Temmuz Cilt:17 Sayı:89. Ankara: TED Yayınları.**

Çelikten, M.(2002). Okul Müdürlerinin Bilgisayar Kullanma Becerileri**. Milli Eğitim Dergisi Sayı: 155-156.**

Çınar, İ.(2002). **Eğitim Yöneticilerinin Bilgi Yönetimindeki Yeterlikleri**. Doktora Tezi.

Çırakoğlu, O. C. (2004). Bilgisayar Kaygısı. **PiVOLKA, 3(13), 15-18.**

Davis, G. (1974). **Management Information Systems**. New York: Mc Graw Hill Series.

Demir, K. (2003). **İl Milli Eğitim Müdürlüğü Yönetim Bilgi Sistemlerinin Değerlendirilmesi**. Eğitim Yönetimi. Sayı:36. Ankara: Pegem.

Demiralp, F.(1995). **Bilişim ve Bilgi toplumu**. 1.Sistem Mühendisliği ve Savunma Uygulamaları Sempozyumu Bildiriler I. 12-13 Ekim.

Demirel Ö., Seferoğlu S., Yağcı E. (2001). **Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme.** Ankara: Pegem Yayıncılık.

Drucker,P.F. (1974). **Management**. London: Hememann.

Drucker, P.F (1999). **21.Yüzyıl İçin Yönetim Tartışmaları.** 1.Baskı. İstanbul: Epsilon Yayıncılık Hizmetleri Tic.San.Ltd.Şti.

Efe, R.(2001). **Bilgi Teknolojilerinin Müfredat Laboratuar Okullarında Kullanımı.** Yüksek Lisans Tezi.

Elma, C. ve Kamile Demir (2000). **Yönetimde Çağdaş Yaklaşımlar**. Ankara: Anı Yayıncılık.

Erdem G. (1998). **Teknolojik Gelişmelerin Büro Bilgi Sistemi Üzerindeki Etkileri.** Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Erdoğan, İ (1994). **İşletmelerde Davranış**. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.

Eren,E. (1982). İşletmelerde Yenilik Politikası. **İstanbul Üniversitesi Yayını. Yayın No:2284.**

Erkut, H.(1989). **Bilgisayar Destekli Yönetim Sistemleri**. Eğitim Kitapları Dizisi-20.1988 Yılı Seminerleri-1. İstanbul: MESS Yayıncılık.

Fındıkçı,İ (1996). Bilgi Toplumunda Yöneticilerde Kendini Geliştirme. **Kültür Koleji Eğitim Vakfı Yayınları:2. İstanbul.**

Freedman, J.L, Sears, D.O, Carlsmith, J.M.(1993). **Sosyal Psikoloji.** Ankara: İmge Kitabevi.

Goetsch, D. L.(1984). **Impact of Technology on Curriculum and Delivery Strategies in Vocational Education**. in Shulman, Carol Herrnstadt.

(Ed.) Adults and the Changing Workplace. American Vocational Association, Inc., pp. 191-200.

Gümüştekin, G.E (1998). **İşletmenin Örgütsel Etkinliğini Artırmada Yönetim Bilgi Sistemleri**. Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.

Havelsan(2001).**Bilgi Toplumu Yolunda**. Ankara.

House, W.(1971).**The Impact of Information Technology of Management**. Averbach Publishers, NY.

Hurst S. D.(1994) Teaching Technology to Teachers**, Educational Leadership, 74-76.**

Ilgar, L.(1996). **Eğitim Yönetimi, Okul Yönetimi, Sınıf Yönetimi**. İstanbul: Beta Yayıncılık.

Jetton, R. C. (1997). **The impact of the principal's attitudes toward the implementation of computer related technology and restructuring as perceived by Texas high school principals in the Region IV Service Center area.** Doctorate Thesis. Texas A&M University.

Johnson, M.(1999). **Gelecek Binyılda Yönetim**. İstanbul: Gençlik Yayınları A.Ş.

Kağıtçıbaşı, Ç.(1999).**Yeni İnsan ve İnsanlar**. İstanbul: Evrim Yayınevi.

Kalaycı, Ş. (2006). **SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri**. Ankara: Asil Yayıncılık.

Kanter, J.(1977). **Management- Oriented Management Information Systems**. New Jersey: Prentice- Hall, Inc.

Karahoca,D. ve A.(1998). **İşletmeciler, Mühendisler ve Yöneticiler İçin Yönetim Bilişim Sistemleri ve Uygulamaları**. 1.Baskı. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.

Karakaya, M.(1994). **Muhasebe Bilgi Sistemi ve Bilgi Teknolojisi**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Keser, H. (1998). **Bilgisayarın Eğitimde Kullanım Alanları**. Formatör Öğretmen Eğitimi Notları. A.Ü.Eğitim Bilimleri Fakültesi.

Koksal, A. (1981). **Bilişim Terimleri Sözlüğü**. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları: 476.

Kurdakul,Z.(1990). Danışsak da mı Yapsak**. Bilgisayar Dergisi, Nisan. 62-63.**

Landau, R., Rosenberg, N.(1986). **The Positive Sum Strategy Harnessing Technology for Economic Growth**. Washington D.C.: National Academy Press.

Lewis, H.W. (1990). **Technological Risk**. USA: W.W. Norton & Company Inc.

Littler, D. (1988). **Technological Develeopment**. Southampton: Philip Allan Publishes Lmtd.

Lucey,T.(1991).**Management Information Systems**. 6th Edition. London: DP Publications Limited.

Marcinkiewicz,L. (1995). Online: http://www. iste.org/publications/JRCE/jrce27.4.html. erişim tarihi: 15.05.2007.

Maurer, M., M., & Simonson, M., R. (1993). The reduction of computer anxiety: Its relation to relaxation training, previous computer

coursework, achievement, and need for cognition. **Journal of Research on Computing in Education, 26, 205-215.**

Mc Graw, T.(1981). **Organizational Behavior**. New Delhi: Hill Publishing Company Ltd.

M.E.B. (1996). **Milli Eğitim Bakanlığı Bütünleşik Yönetim Bilgi Sistemi (Mebsis) Projesi Tanıtım Broşürü.**

Namlu, G.Ceyhan, E.(2003). Bilgisayar Kaygısı: Öğretmen Adayları Üzerinde Çok Yönlü Bir İnceleme. **Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri.** 401-432.

Nunnally, J.C.& Bernstein, I.H.(1994). **Psychometric Theory**. 3rd. Ed. New York: Mc Graw Hill Inc.

Öğüt,A (2003). **Bilgi Çağında Yönetim**. 2.baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Özdamar, K.(1997). **Paket Programlar İle İstatistiksel Veri Analizi**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Özgen, H. Yalçın, A. (1992). **İşletmelerde Yönetim Bilişim Sistemi ve Yönetim Kararlarında Kullanılması**. Anadolu Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. S.1-2.

Özkalp, E. Kırel, Ç.(2001). Örgütsel Davranış. **Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı. Yayın No:149. Eskişehir.**

Pelgrum, W.J. (2001). Obstacles to the integration of ICT in education: results from a worldwide educational assessment. ***Computers & Education*** **37,** 163–178.

Peterson, R. B. (2000). **Principals perceptions of the technological knowledge and skills necessary for effective school leadership.** Doctorate Thesis. The University Of North Carolina at Chapel Hill.

Post, G.V.& Anderson, D.L.(2003). **Management Information Systems**. 3rd. Edition.NY:Mc Graw Hill Companies.

Ray,C.Sramunen,C. Haris,T.(1999). Men's and Women's Attitudes Toward Computer Technology: A Comparison. **Office Systems Research Journal. Vol.17, No.1.**

Sakallı, N.(2001). **Sosyal Etkiler. Kim Kimi Nasıl Etkiler?** Ankara:İmge Kitabevi.

Samtaş, Ö. (2006). **Teknoloji Yönetiminin Kurumsal Etkinliği Sağlamadaki Rolü.** Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.

Sanders, D.H.(1968). **Computers in Business**.New York: Mc Graw Hill Company.

Sarıhan,İnceler,H(1998). **Rekabette Başarının Yolu Teknoloji Eğitimi**. 1.Baskı. İstanbul: Desnet Yayınları.

Savaş, V. (1986). **Kalkınma Ekonomisi**. 4. Baskı. Ankara: Beta Basım Yayım Dağıtım AŞ.

Serarslan, N.(1989). **Bilgisayar Donanımları ve İşletim Sistemleri.** Bilgisayar Destekli Yönetim Sistemleri Seminerleri, Eğitim Kitaplan Dizisi-20. İstanbul: MESS.

Soysal, A. (1989). **Bilgisayar Destekli Yönetim Sistemleri.** İstanbul: MESS Yayınları.

Şimşek, N. 2001). **Öğretim Teknolojilerinin Kullanımı Kursu Ders Notları**. Ankara Emniyet Müdürlüğü Basımevi.

Taymaz,H.(1997). **Uygulamalı Okul Yönetimi**. Ankara: A.Ü.Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No: 180.

Tekin, M.,H.Kürşat Güleş ve Adem Öğüt. (2003). **Değişim Çağında Teknoloji Yönetimi**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Telem, M. (1997). The school computer administrator's (new) role impact on instruction administration in a high-school--a case study. **Computers Education*, 28* (4),** 213-221.

Telem, M.(2001). Computerization of School Administration: Impact on Principal's Role-A Case Study**. Computers&Education, v37** n3-4 p345-362.

Toffler, A. (1981).**Üçüncü Dalga.** Çeviren: Ali Seden. İstanbul: Altın Kitaplar.

Turan, S. (2002). **Teknolojinin Okul Yönetiminde Etkin Kullanımında Eğitim Yöneticisinin Rolü.** Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi**.** Sayı:30. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Turan, S. (2002). **Eğitim Yöneticileri İçin Teknolojik Standartlar: Kavramsal Bir Çözümleme.** BTİE Bildiriler Kitabı. Ankara: Semor Seminer Organizasyon ve Danışmanlık A.Ş.

Turgut, M.F. ve Y.Baykul (1992). **Ölçekleme Teknikleri**. ÖSYM Yayınları.

Ülgen,H(1990). **İşletme Yönetiminde Bilgisayarlar**. 2.Baskı. İstanbul: İşletme Fakültesi Yayın No:225.

Ünlüsoy,F. (1991). **Türk Kamu Yönetiminde Bilgisayar Kullanımı.** Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Vinçotte, A.b.(Edt.) (1990). **Man and Safety on the Treshold of the 21st Century.** Brussels.

Wild, R. (1990). **Technology and Management**. NY: NP Company.

Woodward, J.(1965). **Industrial Organization: practice and theory**. London: Oxford University Pres.

Yarman, T., Yarman, B., Yarman, F. (1989). **Teknoloji: Dünya ve Türkiye,** TÜSES Araştırma Vakfı.

Yılmaz, A.(2005). Eğitim Yönetiminde Bilgisayarlardan Faydalanmanın Avantajları ve Dezavantajları. **Milli Eğitim. Sayı:166.** Ankara: MEB.

http://www.bilkent.edu.tr/serpilt/egitimteknolojileri/araştırma makaleleri. htm erişim tarihi: 15.10.2005.

http://www.bilsa.com.tr/bayi/fiyatlar2001.htm erişim tarihi: 10.12.2005.

http://www.tojet.net/articles/3319.htm erişim tarihi: 16.10.2005.

http://www.thejournal.com.magazine/vault/A3170.cfm erişim tarihi: 16.10.2005.

http://www.ttb.org.tr/eğitimdeteknoloji.htm erişim tarihi: 16.10.2005.

http://www.orscu.8m.com/newpage13.htm erişim tarihi: 15.10.2005.

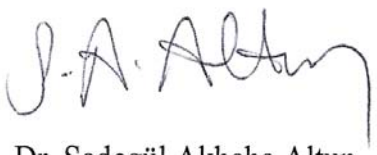
EKLER

EK-1. DOÇ. DR. SADEGÜL AKBABA'NIN ANKETİ İLE İLGİLİ İZİN

Ankara Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitü Müdürlüğüne,

Enstitünüzde yüksek lisans yapan Müge Erbakırcı geliştirdiğim "Okul Müdürlerinin Teknolojiye Karşı Tutum Ölçeğini " çalışmasında kullanmasında herhangi bir sakınca yoktur. Gereğini bilgileriniz arz ederim.

Doç. Dr. Sadegül Akbaba Altun

A.Müge ERBAKIRCI' ya Yönetim Bilgi Sistemleri anketimi kullanma ve uyarlama izni veriyorum.

30.01.2008

Yrd. Doç. Dr. Kamile Demir

EK-3 ÖN UYGULAMADA KULLANILAN ANKET

YÖNETİCİLERİN TEKNOLOJİYE KARŞI TUTUMLARI VE BİLGİSAYAR İLE YÖNETİM BİLİŞİM SİSTEMLERİNİ (YBS) KULLANIM DURUMLARI ÖLÇEĞİ

Bu veri toplama aracı, siz yöneticilerin okullarınızda teknolojiden ne ölçüde yararlandığınızı tespit etmek amacıyla hazırlanmıştır. Bu amaçla sizlerin görüş ve önerilerinize ihtiyaç duyulmaktadır. Araç üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, kişisel bilgilere, ikinci bölümde siz yöneticilerin teknolojiye karşı tutumlarına ve üçüncü bölümde de YBS'nin okulda kullanım alanlarına yer verilmektedir. Bu ölçekte YBS, iç ve dış kaynaklardan elde edilen verileri uygun bir biçimde bilgiye dönüştürerek yöneticilerin yönetim ve denetim aktivitelerinde kararlar almasına yardımcı olan sistem olarak kullanılmaktadır. Buradan elde edilen bilgiler, sadece yüksek lisans tez çalışmasında birleştirilerek kullanılacak, hiçbir kimse ya da kuruma verilmeyecektir. Bu nedenle, adınızı belirtmenize gerek yoktur. Söz konusu araçlara vereceğiniz samimi ve doğru yanıtlar, araştırma bulgularının gerçeğe uygunluk derecesini yükseltecektir.

A.Müge ERBAKIRCI

Katkılarınız için teşekkür ederim.

Ankara Üniversitesi Eğitim Yönetimi ve Teftişi Programı Yüksek Lisans Öğrencisi
e-mail:mugesude@gmail.com

BÖLÜM 1: KİŞİSEL BİLGİLER

1) Eğitim Düzeyiniz: ( ) Önlisans ( ) Lisans ( ) Lisansüstü
2) Cinsiyetiniz: ( ) Kadın ( ) Erkek
3) Ünvanınız: ( ) Müdür ( ) Müdür Baş Yardımcısı ( ) Müdür Yardımcısı
4) Meslekteki Kıdeminiz (Yıl olarak):
5) Okulunuzdaki Bilgisayar Sayısı:
6) Bu bilgisayarlar nerelerde bulunmaktadır? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)
( ) Müdür Odası
( ) Müdür Yardımcısı Odaları
( ) Öğretmenler Odası
( ) Öğrenci Bilgisayar Laboratuarları
( ) Rehberlik Servisi
( ) Kütüphane
( ) Diğer (yazınız)
7) Okulunuzdaki internet bağlantısı olan bilgisayar sayısı:
8) İnternet bağlantılı bilgisayarlar nerelerde bulunmaktadır? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)
( ) Müdür Odası
( ) Müdür Yardımcısı Odaları
( ) Öğretmenler Odası
( ) Öğrenci Bilgisayar Laboratuarları
( ) Rehberlik Servisi
( ) Kütüphane
( ) Diğer (yazınız)
9) Bilgisayar Kullanma Deneyiminiz (Yıl olarak):
10) Bilgisayar Kullanımı İle İlgili Katıldığınız Kurs, Seminer vb.'ni yazınız.

11) Bilgisayar Kullanma Düzeyiniz ( ) Temel Düzey ( ) Orta Düzey ( ) İleri Düzey
12) Bilgisayar Kullanma Sıklığınız: ( ) Günde 2 saate kadar ( ) 2-4 saat arası ( ) 5 saat ve üzeri
13) İnternet Kullanma Sıklığınız: ( ) Günde 2 saate kadar ( ) 2-4 saat arası ( ) 5 saat ve üzeri
14) Okulunuzda kullandığınız bilgisayar yazılımlarını işaretleyiniz. (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)
( ) Bilsa Klasik Yazılım Paketi
( ) Bilsa Karma Yazılım Paketi
( ) Maaş-Bordro Programı
( ) Microsoft Office-Word

( ) Microsoft Office-Excel
( ) Microsoft Office-Power Point
( ) İlsis Yazılımları
( ) Kütüphane programı
( ) Diğer (yazınız)

BÖLÜM 2: YÖNETİCİLERİN TEKNOLOJİYE KARŞI TUTUMLARI

	Aşağıda teknolojiye ait tutumlarınızı içeren ifadeler yer almaktadır. Lütfen bu ifadelere katılma derecenizi ilgili seçeneği doldurarak belirtiniz.	KATILMA DERECESİ				
		Hiç Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Orta Derecede Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1.	Günlük işlerimde teknolojiden yararlanmaktan kaçınırım.	O	O	O	O	O
2.	İnsanları teknolojiyi kullanmaları için özendiririm.	O	O	O	O	O
3.	Öğrencileri erken yaşta teknoloji ile tanıştırmayı faydalı bulmam.	O	O	O	O	O
4.	Bilgisayar kullanmaktan hoşlanırım.	O	O	O	O	O
5.	Yeni teknolojileri öğrenmenin zaman kaybı olduğunu düşünürüm.	O	O	O	O	O
6.	Meslektaşlarım ile teknoloji üzerine konuşmaktan keyif duyarım.	O	O	O	O	O
7.	Teknolojideki gelişmelerin okuldaki liderlik rolümü azaltacağını düşünürüm.	O	O	O	O	O
8.	Okulumda yeni teknolojilerin uygulanmasından hoşlanırım.	O	O	O	O	O
9.	Teknoloji ile ilgili kurs ve seminerlere katılmak beni sıkar.	O	O	O	O	O
10	Okul yönetiminde teknolojinin yarar getireceğine inanmam.	O	O	O	O	O
11	Teknolojinin insanları birbirlerine yabancılaştırdığını düşünürüm.	O	O	O	O	O
12	e-posta kullanmanın bir kolaylık olduğunu düşünürüm.	O	O	O	O	O
13	Teknolojiye bağımlı olmaktan korkarım.	O	O	O	O	O
14	Çalıştığım personelden teknolojik gelişmelere ilişkin bilgi almaktan hoşlanırım.	O	O	O	O	O
15	Teknolojinin insanlar arası etkileşimi artırdığını düşünürüm.	O	O	O	O	O
16	Teknoloji ile ilgili konuşma yapılan ortamlarda bulunmaktan hoşlanırım.	O	O	O	O	O
17	Teknolojik gelişmeleri öğrenmek benim için fazladan bir yük sayılır.	O	O	O	O	O
18	İnsanları yeni teknolojik gelişmeler konusunda bilgilendiririm.	O	O	O	O	O
19	Teknolojinin kısmen de olsa insanın yerini alacağını düşünürüm.	O	O	O	O	O
20	İnternette araştırma yapmaktan hoşlanırım.	O	O	O	O	O
21	Kendimi teknolojik gelişmeleri öğrenmek için yaşlı bulurum.	O	O	O	O	O
22	Teknoloji konusunda oluşturulan gruplara katılmanın faydalı olacağına inanmam.	O	O	O	O	O
23	Okulumda yeni öğretim teknolojilerinin kullanıldığını görmek beni mutlu eder.	O	O	O	O	O
24	Personelimin gelişen teknolojilerden faydalanmalarını okulum için gerekli görmem.	O	O	O	O	O
25	Hizmet içi eğitim programlarında teknolojiye geniş ölçüde yer verilmesini isterim.	O	O	O	O	O
26	Teknolojinin kontrolümüz altında olduğuna inanırım.	O	O	O	O	O
27	Teknolojiyi iyi kullanan personelin yönetimdeki gücümü azaltacağını düşünürüm.	O	O	O	O	O
28	Teknoloji ile ilgili kitaplar almaktan hoşlanırım.	O	O	O	O	O
29	Teknoloji kullanan okulları desteklemem.	O	O	O	O	O
30	Teknolojiyi kullanmakla liderlik rolümü daha iyi oynadığıma inanırım.	O	O	O	O	O

BÖLÜM 3: YBS'NİN KULLANIM ALANLARI

	Lütfen okulunuzda aşağıdaki verileri bilgisayara kimlerin girdiğini yandaki seçeneklerin altında işaretleyiniz. (Bilgisayara girmediğiniz verileri boş bırakınız)	Müdür	Müdür Yardımcıları	Memurlar	Öğretmenler
1	Öğrenci Bilgileri				
2	Öğrenci Notları				
3	Devamsızlıklar				
4	Kurum Bilgileri				
5	Öğretmen Bilgileri (izin, rapor, sağlık, kadro, sicil no vb.)				
6	Ders Programları ve dersler ile ilgili veriler				
7	Bütçe ile ilgili veriler				
8	Maaş-Bordro düzenlenmesine ilişkin veriler				
9	Tahakkuk Verileri (okula ait ödemeler, su, elektrik vb.)				
10	Demirbaşlar ile ilgili veriler				
11	Kütüphane ile ilgili veriler				
12	MEİS verileri				
13	Diğer (yazınız)				
	Lütfen okulunuzda aşağıdaki liste, istatistik ve belgeleri kimlerin bilgisayar ile hazırladığını yandaki seçeneklerin altında işaretleyiniz. (Bilgisayar ile hazırlamadığınız liste, istatistik ve belge seçeneklerini boş bırakınız)	Müdür	Müdür Yardımcıları	Memurlar	Öğretmenler
1	Öğrencilere İlişkin Listeler ve Belgelerin Hazırlanması				
2	Öğrenciler ile ilgili İstatistikler				
3	Öğretmenlere İlişkin Listeler ve Belgelerin Hazırlanması				
4	Okulun Demirbaşı ile ilgili Listeler ve Belgelerin Hazırlanması				
5	Okulun Harcamaları ile ilgili Listeler ve Belgelerin Hazırlanması				
6	Kütüphane ile ilgili istatistikler				
7	Maaş-Bordroların düzenlenmesi				
8	Diğer (yazınız)				

EK-5 ANKET

YÖNETİCİLERİN TEKNOLOJİYE KARŞI TUTUMLARI VE BİLGİSAYAR İLE YÖNETİM BİLİŞİM SİSTEMLERİNİ (YBS) KULLANIM DURUMLARI ANKETİ

Bu veri toplama aracı, siz yöneticilerin okullarınızda teknolojiden ne ölçüde yararlandığınızı tespit etmek amacıyla hazırlanmıştır. Bu amaçla sizlerin görüş ve önerilerinize ihtiyaç duyulmaktadır. Araç üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, kişisel bilgilere, ikinci bölümde siz yöneticilerin teknolojiye karşı tutumlarına ve üçüncü bölümde de YBS'nin okulda kullanım alanlarına yer verilmektedir. Bu ölçekte YBS, iç ve dış kaynaklardan elde edilen verileri uygun bir biçimde bilgiye dönüştürerek yöneticilerin yönetim ve denetim aktivitelerinde kararlar almasına yardımcı olan sistem olarak kullanılmaktadır. Buradan elde edilen bilgiler, sadece yüksek lisans tez çalışmasında birleştirilerek kullanılacak, hiçbir kimse ya da kuruma verilmeyecektir. Bu nedenle, adınızı belirtmenize gerek yoktur. Söz konusu araçlara vereceğiniz samimi ve doğru yanıtlar, araştırma bulgularının gerçeğe uygunluk derecesini yükseltecektir.

Katkılarınız için teşekkür ederim.

A.Müge ERBAKIRCI
Ankara Üniversitesi Eğitim Yönetimi ve Teftişi Programı Yüksek Lisans Öğrencisi
e-mail:mugesude@gmail.com

BÖLÜM 1: KİŞİSEL BİLGİLER

1) Eğitim Düzeyiniz: ( ) Önlisans ( ) Lisans ( ) Lisansüstü
2) Cinsiyetiniz: ( ) Kadın ( ) Erkek
3) Ünvanınız: ( ) Müdür ( ) Müdür Baş Yardımcısı ( ) Müdür Yardımcısı
4) Meslekteki Kıdeminiz (Yıl olarak):
5) Okulunuzdaki Bilgisayar Sayısı:
6) Bu bilgisayarlar nerelerde bulunmaktadır? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)
( ) Müdür Odası
( ) Müdür Yardımcısı Odaları
( ) Öğretmenler Odası
( ) Öğrenci Bilgisayar Laboratuarları
( ) Rehberlik Servisi
( ) Kütüphane
( ) Diğer (yazınız)
7) Okulunuzdaki internet bağlantısı olan bilgisayar sayısı:
8) İnternet bağlantılı bilgisayarlar nerelerde bulunmaktadır? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)
( ) Müdür Odası
( ) Müdür Yardımcısı Odaları
( ) Öğretmenler Odası
( ) Öğrenci Bilgisayar Laboratuarları
( ) Rehberlik Servisi
( ) Kütüphane
( ) Diğer (yazınız)
9) Bilgisayar Kullanma Deneyiminiz (Yıl olarak):
10) Bilgisayar Kullanımı İle İlgili Katıldığınız Kurs, Seminer vb.'ni yazınız.

11) Bilgisayar Kullanma Düzeyiniz ( ) Temel Düzey ( ) Orta Düzey ( ) İleri Düzey
12) Bilgisayar Kullanma Sıklığınız: ( ) Günde 2 saate kadar ( ) 2-4 saat arası ( ) 5 saat ve üzeri

13) İnternet Kullanma Sıklığınız: ( ) Günde 2 saate kadar ( ) 2-4 saat arası ( ) 5 saat ve üzeri

14) Okulunuzda kullandığınız bilgisayar yazılımlarını işaretleyiniz. (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)

( ) Bilsa Klasik Yazılım Paketi
( ) Bilsa Karma Yazılım Paketi
( ) Maaş-Bordro Programı
( ) Microsoft Office-Word
( ) Microsoft Office-Excel
( ) Microsoft Office-Power Point
( ) İlsis Yazılımları
( ) Kütüphane programı
( ) Diğer (yazınız)

BÖLÜM 2: YÖNETİCİLERİN TEKNOLOJİYE KARŞI TUTUMLARI

	Aşağıda teknolojiye ait tutumlarınızı içeren ifadeler yer almaktadır. Lütfen bu ifadelere katılma derecenizi ilgili seçeneği doldurarak belirtiniz.	KATILMA DERECESİ				
		Hiç Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Orta Derecede Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1.	İnsanları teknolojiyi kullanmaları için özendiririm	O	O	O	O	O
2.	Bilgisayar kullanmaktan hoşlanırım.	O	O	O	O	O
3.	Yeni teknolojileri öğrenmenin zaman kaybı olduğunu düşünürüm.	O	O	O	O	O
4.	Teknolojideki gelişmelerin okuldaki liderlik rolümü azaltacağını düşünürüm.	O	O	O	O	O
5.	Okulumda yeni teknolojilerin uygulanmasından hoşlanırım.	O	O	O	O	O
6.	Teknoloji ile ilgili kurs ve seminerlere katılmak beni sıkar.	O	O	O	O	O
7	Okul yönetiminde teknolojinin yarar getireceğine inanmam.	O	O	O	O	O
8.	Teknolojinin insanları birbirlerine yabancılaştırdığını düşünürüm.	O	O	O	O	O
9.	e-posta kullanmanın bir kolaylık olduğunu düşünürüm.	O	O	O	O	O
10	Çalıştığım personelden teknolojik gelişmelere ilişkin bilgi almaktan hoşlanırım.	O	O	O	O	O
11	Teknolojinin insanlar arası etkileşimi artırdığını düşünürüm.	O	O	O	O	O
12	Teknoloji ile ilgili konuşma yapılan ortamlarda bulunmaktan hoşlanırım.	O	O	O	O	O
13	Teknolojik gelişmeleri öğrenmek benim için fazladan bir yük sayılır.	O	O	O	O	O
14	İnsanları yeni teknolojik gelişmeler konusunda bilgilendiririm.	O	O	O	O	O
15	Teknolojinin kısmen de olsa insanın yerini alacağını düşünürüm.	O	O	O	O	O
16	İnternette araştırma yapmaktan hoşlanırım.	O	O	O	O	O
17	Kendimi teknolojik gelişmeleri öğrenmek için yaşlı bulurum.	O	O	O	O	O
18	Teknoloji konusunda oluşturulan gruplara katılmanın faydalı olacağına inanmam.	O	O	O	O	O
19	Okulumda yeni öğretim teknolojilerinin kullanıldığını görmek beni mutlu eder.	O	O	O	O	O
20	Personelimin gelişen teknolojilerden faydalanmalarını okulum için gerekli görmem.	O	O	O	O	O
21	Hizmet içi eğitim programlarında teknolojiye geniş ölçüde yer verilmesini isterim.	O	O	O	O	O
22	Teknolojinin kontrolümüz altında olduğuna inanırım.	O	O	O	O	O
23	Teknoloji ile ilgili kitaplar almaktan hoşlanırım.	O	O	O	O	O
24	Teknolojiyi kullanmakla liderlik rolümü daha iyi oynadığıma inanırım.	O	O	O	O	O

BÖLÜM 3: YBS'NİN KULLANIM ALANLARI

	Lütfen okulunuzda aşağıdaki verileri bilgisayara kimlerin girdiğini yandaki seçeneklerin altında işaretleyiniz. (Bilgisayara girmediğiniz verileri boş bırakınız)	Müdür	Müdür Yardımcıları	Memurlar	Öğretmenler
1	Öğrenci Bilgileri				
2	Öğrenci Notları				
3	Devamsızlıklar				
4	Kurum Bilgileri				
5	Öğretmen Bilgileri (izin, rapor, sağlık, kadro, sicil no vb.)				
6	Ders Programları ve dersler ile ilgili veriler				
7	Bütçe ile ilgili veriler				
8	Maaş-Bordro düzenlenmesine ilişkin veriler				
9	Tahakkuk Verileri (okula ait ödemeler, su, elektrik vb.)				
10	Demirbaşlar ile ilgili veriler				
11	Kütüphane ile ilgili veriler				
12	MEİS verileri				
13	Diğer (yazınız)				
	Lütfen okulunuzda aşağıdaki liste, istatistik ve belgeleri kimlerin bilgisayar ile hazırladığını yandaki seçeneklerin altında işaretleyiniz. (Bilgisayar ile hazırlamadığınız liste, istatistik ve belge seçeneklerini boş bırakınız)	Müdür	Müdür Yardımcıları	Memurlar	Öğretmenler
1	Öğrencilere İlişkin Listeler ve Belgelerin Hazırlanması				
2	Öğrenciler ile ilgili İstatistikler				
3	Öğretmenlere İlişkin Listeler ve Belgelerin Hazırlanması				
4	Okulun Demirbaşı ile ilgili Listeler ve Belgelerin Hazırlanması				
5	Okulun Harcamaları ile ilgili Listeler ve Belgelerin Hazırlanması				
6	Kütüphane ile ilgili istatistikler				
7	Maaş-Bordroların düzenlenmesi				
8	Diğer (yazınız)				

EK- 5

FAKTÖR ANALİZİ

Descriptive Statistics

	Mean	Std. Deviation	Analysis N
reytkt1	4,3621	,94958	58
ytkt2	4,2069	1,07211	58
reytkt3	3,7586	1,43038	58
ytkt4	3,7719	1,31145	58
reytkt5	4,5088	1,14130	58
ytkt6	3,4210	1,13860	58
reytkt7	4,5345	,99500	58
ytkt8	4,5172	,86331	58
reytkt9	4,1034	1,10326	58
reytkt10	4,4828	1,04699	58
reytkt11	3,4655	1,14272	58
ytkt12	4,2586	1,10120	58
reytkt13	3,0559	1,39443	58
ytkt14	3,9655	1,13887	58
ytkt15	3,2807	1,22481	58
ytkt16	3,3159	1,06224	58
reytkt17	4,2414	1,09721	58
ytkt18	3,5534	1,15348	58
reytkt19	3,3859	1,12006	58
ytkt20	3,8966	1,14998	58
reytkt21	4,3859	,91296	58
reytkt22	3,8448	1,21109	58
ytkt23	4,3966	1,05863	58
reytkt24	4,6379	,89243	58
ytkt25	4,2279	,99150	58
ytkt26	3,5690	1,33918	58
reytkt27	4,5000	1,03024	58
ytkt28	2,9828	1,16214	58
reytkt29	4,8621	,60548	58
ytkt30	3,9655	1,00813	58

KMO and Bartlett's Test

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,688
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	1039,312
	df	435
	Sig.	,000

Communalities

	Initial	Extraction
reytkt1	1,000	,641
ytkt2	1,000	,569
reytkt3	1,000	,268
ytkt4	1,000	,619
reytkt5	1,000	,582
ytkt6	1,000	,722
reytkt7	1,000	,486
ytkt8	1,000	,591
reytkt9	1,000	,411
reytkt10	1,000	,449
reytkt11	1,000	,466
ytkt12	1,000	,443
reytkt13	1,000	,470
ytkt14	1,000	,472
ytkt15	1,000	,383
ytkt16	1,000	,472
reytkt17	1,000	,372
ytkt18	1,000	,541
reytkt19	1,000	,091
ytkt20	1,000	,731
reytkt21	1,000	,623
reytkt22	1,000	,456
ytkt23	1,000	,594
reytkt24	1,000	,487
ytkt25	1,000	,422
ytkt26	1,000	,374
reytkt27	1,000	,340
ytkt28	1,000	,337
reytkt29	1,000	,131
ytkt30	1,000	,340

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Total Variance Explained

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings			Rotation Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	9,099	30,329	30,329	9,099	30,329	30,329	5,497	18,323	18,323
2	2,682	8,941	39,270	2,682	8,941	39,270	4,717	15,723	34,046
3	2,101	7,002	46,272	2,101	7,002	46,272	3,668	12,226	46,272
4	1,926	6,420	52,693						
5	1,598	5,326	58,018						
6	1,366	4,553	62,571						
7	1,293	4,310	66,881						
8	1,131	3,771	70,652						
9	1,036	3,455	74,106						
10	1,028	3,426	77,532						
11	,855	2,850	80,382						
12	,754	2,515	82,897						
13	,686	2,286	85,183						
14	,585	1,951	87,135						
15	,520	1,734	88,869						
16	,487	1,624	90,493						
17	,454	1,512	92,005						
18	,376	1,252	93,257						
19	,347	1,157	94,414						
20	,309	1,031	95,445						
21	,261	,869	96,314						
22	,225	,751	97,065						
23	,187	,622	97,688						
24	,165	,550	98,238						
25	,157	,524	98,761						
26	,111	,371	99,133						
27	,102	,338	99,471						
28	,076	,254	99,725						
29	,044	,146	99,872						
30	,038	,128	100,000						

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Rotated Component Matrix(a)

	Component		
	1	2	3
ytkt14	,676		
ytkt16	,671		
reytkt11	,630		
ytkt20	,625		,446
ytkt23	,622		
ytkt15	,617		
reytkt24	,602		
ytkt28	,573		
ytkt18	,567		
ytkt12	,550		
ytkt25	,495		
reytkt17	,440		
reytkt21		,777	
ytkt8		,731	
ytkt2		,682	
reytkt9		,639	
ytkt6	,550	,622	
ytkt4		,616	
reytkt7		,550	
reytkt10		,545	
ytkt26		,506	
reytkt13	,471	,484	
reytkt19			
reytkt1			,719
reytkt5			,620
reytkt27			,581
reytkt22			,524
reytkt3			,513
ytkt30			
reytkt29			

Extraction Method: Principal Component Analysis.
Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.
a Rotation converged in 5 iterations.

Component Transformation Matrix

Component	1	2	3
1	,665	,581	,469
2	-,723	,658	,209
3	-,187	-,479	,858

Extraction Method: Principal Component Analysis.
Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.

EK- 6 GÜVENİLİRLİK ANALİZİ

1.ALT ÖLÇEK

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	58	100,0
	Excluded(a)	0	,0
	Total	58	100,0

a Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
,873	,875	11

Item Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
reytkt11	3,4655	1,14272	58
ytkt12	4,2586	1,10120	58
ytkt15	3,2807	1,22481	58
reytkt17	4,2414	1,09721	58
ytkt20	3,8966	1,14998	58
ytkt23	4,3966	1,05863	58
reytkt24	4,6379	,89243	58
ytkt25	4,2279	,99150	58
ytkt30	3,9655	1,00813	58
ytkt14	3,9655	1,13887	58
reytkt22	3,8448	1,21109	58

Inter-Item Correlation Matrix

	reytkt11	ytkt12	ytkt15	reytkt17	ytkt20	ytkt23	reytkt24	ytkt25	ytkt30	ytkt14	reytkt22
reytkt11	1,000	,349	,438	,287	,545	,323	,254	,350	,395	,444	,497
ytkt12	,349	1,000	,248	,281	,562	,603	,561	,415	,387	,441	,425
ytkt15	,438	,248	1,000	,331	,286	,268	,271	,236	,264	,384	,234
reytkt17	,287	,281	,331	1,000	,465	,339	,306	,194	,277	,330	,319
ytkt20	,545	,562	,286	,465	1,000	,640	,476	,501	,632	,533	,366
ytkt23	,323	,603	,268	,339	,640	1,000	,842	,635	,358	,535	,432
reytkt24	,254	,561	,271	,306	,476	,842	1,000	,591	,142	,385	,402
ytkt25	,350	,415	,236	,194	,501	,635	,591	1,000	,293	,256	,366
ytkt30	,395	,387	,264	,277	,632	,358	,142	,293	1,000	,350	,110
ytkt14	,444	,441	,384	,330	,533	,535	,385	,256	,350	1,000	,263
reytkt22	,497	,425	,234	,319	,366	,432	,402	,366	,110	,263	1,000

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
reytkt11	40,7155	52,887	,589	,523	,861
ytkt12	39,9224	52,607	,636	,483	,857
ytkt15	40,9003	54,610	,435	,305	,873
reytkt17	39,9397	55,223	,463	,304	,869
ytkt20	40,2845	50,267	,760	,698	,848
ytkt23	39,7845	51,548	,744	,826	,850
reytkt24	39,5431	54,856	,630	,769	,859
ytkt25	39,9531	54,742	,563	,480	,863
ytkt30	40,2155	55,786	,477	,503	,868
ytkt14	40,2155	52,951	,587	,464	,861
reytkt22	40,3362	53,593	,503	,420	,867

Scale Statistics

Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items
44,1810	63,983	7,99893	11

EK- 7

2. ALT ÖLÇEK

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	58	100,0
	Excluded(a)	0	,0
	Total	58	100,0

a Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
,845	,853	9

Item Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
reytkt7	4,5345	,99500	58
ytkt8	4,5172	,86331	58
reytkt21	4,3859	,91296	58
reytkt5	4,5088	1,14130	58
ytkt2	4,2069	1,07211	58
reytkt10	4,4828	1,04699	58
ytkt4	3,7719	1,31145	58
reytkt9	4,1034	1,10326	58
ytkt26	3,5690	1,33918	58

Inter-Item Correlation Matrix

	reytkt7	ytkt8	reytkt21	reytkt5	ytkt2	reytkt10	ytkt4	reytkt9	ytkt26
reytkt7	1,000	,387	,394	,467	,322	,270	,310	,252	,400
ytkt8	,387	1,000	,508	,387	,603	,573	,598	,274	,318
reytkt21	,394	,508	1,000	,320	,462	,378	,514	,506	,382
reytkt5	,467	,387	,320	1,000	,350	,554	,504	,194	,129
ytkt2	,322	,603	,462	,350	1,000	,519	,618	,367	,381
reytkt10	,270	,573	,378	,554	,519	1,000	,309	,366	,201
ytkt4	,310	,598	,514	,504	,618	,309	1,000	,323	,405
reytkt9	,252	,274	,506	,194	,367	,366	,323	1,000	,268
ytkt26	,400	,318	,382	,129	,381	,201	,405	,268	1,000

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
reytkt7	33,5459	36,504	,509	,424	,834
ytkt8	33,5631	35,878	,676	,599	,821
reytkt21	33,6945	35,786	,640	,466	,823
reytkt5	33,5716	35,251	,521	,592	,833
ytkt2	33,8734	34,038	,674	,548	,817
reytkt10	33,5976	35,451	,567	,613	,828
ytkt4	34,3084	32,050	,663	,657	,817
reytkt9	33,9769	36,371	,453	,332	,840
ytkt26	34,5114	34,821	,443	,326	,846

Scale Statistics

Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items
38,0803	43,614	6,60412	9

EK- 8

3. ALT ÖLÇEK

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	58	100,0
	Excluded(a)	0	,0
	Total	58	100,0

a Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
,667	,665	4

Item Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
reytkt19	3,3859	1,12006	58
ytkt16	3,3159	1,06224	58
ytkt18	3,5534	1,15348	58
ytkt28	2,9828	1,16214	58

Inter-Item Correlation Matrix

	reytkt19	ytkt16	ytkt18	ytkt28
reytkt19	1,000	,158	,222	,285
ytkt16	,158	1,000	,483	,360
ytkt18	,222	,483	1,000	,484
ytkt28	,285	,360	,484	1,000

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
reytkt19	9,8521	7,181	,282	,091	,704
ytkt16	9,9221	6,550	,450	,255	,599
ytkt18	9,6845	5,739	,553	,349	,524
ytkt28	10,2552	5,848	,521	,285	,547

Scale Statistics

Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items
13,2379	10,127	3,18227	4